

බුද්ධ ධර්මය

10 ගේතීය

විෂය දැනුම අත්වල

දෙහිඩිවිට අධ්‍යාපන කළාපය

සැකසුම :- ජ්.වි.වමින්ද විජේකුමාර ආරියදාස මයා

හැඳින්වීම

මෙය කොරෝනා ව්‍යසනය නිසා අඩාල වූ
සිසුන්ගේ අධ්‍යාපනයට යම් ගක්තියක්
දිමට ගත් උත්සාහයකි.

පාසල් පෙළපොත ඇසුරින් සකසන ලද
මෙම ගත්තය සැමට මහෝපකාරී වේවා..!

පටුන

	පටුන
01. අහියෝග ජයගත් සිදුහන් බෝසතාණෝ.	4 - 5
02. නමදිමු අයෙමු මහ සහරුවනා.	5 - 6
03. තෙරුවන ගුණ හැඳින ගනීමු.	6 - 10
04. කුසල් සිත් වැඩිදියුණු කරමු.	11 - 14
05. විද්‍යුත් වඩන්නො ඇති තතු දකින්නො.	15 - 16
06. සසුන් කෙත සරු කල, උතුමෝ ගුණැති පෙර කල.	16 - 18
07. මහලු වියෙහි දුක් නොවන්න තුරුණු දිවිය ගොඩනගන්න.	18 - 20
08. අනුසස් දැක සිල්වත් වෙමු.	20 - 21
09. සබඳතා රකින මිනිස් යුතුකම්.	22 - 26
10. රුදුරු මිනිසුන් අතර වෙමු අපි සොදුරු මිනිසුන් .	26 - 27
11. අපේක්ම සහ සහජීවනය.	27 - 29
12. කරමය සහ එහි ප්‍රහේද හැඳින ගනීමු.	29 - 32
13. ඇති තතු කියන තිලකුණු දහම.	33 - 35
14. පටිච්ච සමුප්පාද න්‍යාය හැඳින ගනීමු.	35 - 37
15. සිවසස් හැඳින සැනසුම ලබමු.	38 - 39
16. බුදු සිරිතයි - පරිසරය යි.	40 - 41
17. නිරෝගී බව උතුම් ලාභය යි.	42 - 43
18. නිවැරදි ආහාර පරිභෝෂනයෙන් සුවසේ වෙසේමු.	43 - 44
19. සසුන සුරකි සංගායනා.	45 - 46
20. හෙළ කලාවන් සුරකිමු.	47 - 56
21. බොද්ධ සාහිත්‍ය රස විදිමු.	56 - 59
22. රාජ්‍ය පාලනය පිළිබඳ බොද්ධ ඉගැන්වීම්.	59 - 62
23. ගුද්ධාව නිවන් මගෙහි පිවිසුම යි.	62 - 63

01 පාඩම

අභියෝග ජයගත් සිදුහත් බෝසතාණෝ.

→ සිදුහත් බෝසතාන්ට මුහුණ දීමට සිදු වූ අභියෝග.

1. උපත.
2. මව අහිමි වීම.
3. ශිල්ප හැඳුරීම.
4. කාමහෝගී බව හා රජ සැප.
5. ශිල්ප දැක්වීම.
6. විවාහය.
7. සතර පෙරනිමිති දැකීම.
8. දරුවෙකු ඉපදීම.
9. නිබුත පද ඇසීම.
10. පස්කම් සැප අත්හැරීම.

01. උපත.

- බෝසත් වරයෙකු තම අවසන් උපත සඳහා සුදුසු පසුබිම නුවණීන් විවසා බලයි,
එය පංචමහාවිලෝකනය යි.
(කාලය, දීපය, දේශය, කුලය, මව
- ✓ **ගතහැකි ආදර්ශ**
- සිය අරමුණු ඉටුකර ගත හැකි සාර්ථක ජීවිතයක් ගත කිරීමට අවශ්‍ය පසුබිම
තිබේදී නුවණීන් විමසා බැලිය යුතු බව.

02. මව අහිමි වීම.

- ✓ **ගතහැකි ආදර්ශ**
- ජීවිතයේ කවර අවස්ථාවක දී ප්‍රවීත දුරුදක්නා නුවණීන් කටයුතු කළ යුතු බව.

03. ශිල්ප හැඳුරීම.

- ✓ **ගතහැකි ආදර්ශ**
- කිකරු බව, කාරුණික බව, උගන්වන දේ භෞදින් බාරණය කරගතයුතු බව.
- වයසට ගැලුපෙ දේ කිරීම.
- සැප සම්පත්න් උදීම නොවීම.
- සියල්ල විමසුම නුවණීන් යුතුව කිරීම.

04. කාමහෝගී බව හා රජ සැප.

- ✓ **ගතහැකි ආදර්ශ**
- අරමුණු වෙනුවෙන් ස්ථීර අධිෂ්ථානයෙන් කටයුතු කිරීම.

05. ශිල්ප දැක්වීම.

- ✓ **ගතහැකි ආදර්ශ**
- තම අරමුණු ජය ගැනීමට ඕනෑම අභියෝගයකට නොවියව සාර්ථකව මුහුණ දීම.

06. විවාහය.

- ✓ **ගතහැකි ආදර්ශ**
- අභියෝග වල දී පසු නොබැවස නිරහිත ඉදිරිපත් වීම.
- ජීවිතයේ වැදගත් අවස්ථාවල දී බුද්ධීමත් ලෙස තීරණ ගැනීම.

07. සතර පෙර නිමිති දැකීම්.

1. මහල්ලෙක්
2. ලෙබෙක්
3. මල මිනියක්
4. පැවිදි අයෙක්

✓ **ගතහැකි ආදර්ශ**

- විමසිලිමත් බව.
- අනායයන් බාහිර සමාජය ගැන විවිධ දේ ප්‍රකාශ කළත් තමුන් හැමවිටම විමර්ශනයිලිව ඒ හැම දෙයක් දෙසම නුවණීන් යුත්තව බැලීම.

08. දරුවෙකු ඉපදීම

✓ **ගතහැකි ආදර්ශ**

- කෙතරම බැඳීම හමුවේ උවත් තම අරමුණු වෙනුවෙන් ස්ථීර අධිෂ්චානයෙන් කටයුතු කිරීම.

09. නිබුණ පද ඇසීම

✓ **ගතහැකි ආදර්ශ**

- අනායයන් කෙතරම තම ගුණ ප්‍රකාශ කළත් තම අරමුණු කරා යාමට එවැනි දැඩි බාහිර කිසිවක් බාධාවක් කර නොගැනීම.

10. පස්කම සැප අත් හැරීම

✓ **ගතහැකි ආදර්ශ**

- තම අරමුණු ඉටුකර ගැනීමට තම සම්පතමයන්, ප්‍රිය වස්තුන් වැනි කාම වස්තුන් උවත් අත්හැරිය යුතු බව.

ප්‍රහුණුවට

ආරහත නික්මෙමප

- යුක්ස්ජ්පත බූද්ධ සාසනේ

ඛිනාප මැවුනෝ සේනා.

- නාලාගාර්ව කුක්ස්ජරෝ

(අරුණවත් සුත්‍ය)

“අරඹව නික්මෙව යෙදෙව් බුද්ධ සපුන්හි, දිනව් මරසෙන් පරභා බට කැලයට වැදි ඇතෙකු සේ”

02 පාඨම

නමදීමු අගයමු මහ සහරුවනා

- බුද්ධරුන් තම පැවිදි ගාවකයන් හඳුන්ව ලද්දේ ‘හික්මු’ යන නාමයෙනි.
- දැනට ලොව පවතින පැරණි ම පැවිදි සංචාරානය සංස සමාජය ගෙවත් හික්මු සමාජය සි.
- සංස සමාජය ආරම්භ වන්නේ පස්වග තවුසන් පැවිදි වීමෙන් ය.

උපතේ සිට මරණය දක්වා බොද්ධයන් විසින් සංසරත්නයේ ආභිර්වාදය ලබන

අවස්ථා

- ගැබෙනි මාතාවන්ට අංගුලිමාල පිරිත දේශනාකර ආභිර්වාද ලබා ගැනීම.
- දරුවාට ඉදුල් කටගැමේ දී.
- දරුවාට පළමුවෙන් ම අකුරු කියවීමේ දී.
- අවාහ විවාහ අවස්ථාවල දී.
- අවමංගල අවස්ථාවල දී.
- දරුවාට නම් තැබීමේ අවස්ථාවේදී.
- ජන්ම දින සැමරුම අවස්ථාවේ දී.
- රකියාවකට යාමේ දී.
- විහාගවලට පෙනී සිටිමේ දී.
- දානමය, පිරිත්, ධර්ම දේශනා, බෝධි පූජා පින්කම සඳහා.

සංසරත්නයෙන් සිදුවන ආගමික සේවාවන්

- ශ්‍රී සද්ධරමය ආරක්ෂා කර පවත්වාගෙන ඒම.
- බොද්ධයාගේ උපතේ සිට මරණය දක්වා සියලු කටයුතුවල දී ආභිර්වාද කිරීම.
- පිරිත් පින්ක, ධර්ම දේශනා, බෝධි පූජා පැවැත්වීම.

- කුල දරුවන් සපුන්ගත කිරීම.
- ගරා වැටුණු වෙහෙර විභාර ප්‍රතිසංස්කරණය සඳහා කටයුතු කිරීම.
- සංසාරගත දුකින් මේදි නිවන් පසක් කරගතු පිණිස මග පෙන්වීම.

සංසරත්නයෙන් සිදුවන සාමාජික සේවාවන්

- ❖ ගම වැසියන් සාමකාමී දැහැමි පැවැත්මකට යොමු කිරීම.
- ❖ විවිධ සමාජ සේවාවන් ආරම්භ කිරීම හා පවත්වාගෙන යාම.
- ❖ වැඩිහිටි නිවාස පවත්වාගෙන යාම.
- ❖ ආබාධිත සරණ සෙවණ ආයතන පවත්වාගෙන යාම.
- ❖ ආර්ථික අපහසුතා ඇති දරුවන සඳහා ශිෂ්‍යත්ව ක්‍රම පවත්වාගෙන යාම.
- ❖ ආබාධිත රණවිරුවන් සඳහා රණවිරු සෙවන සමාජසේවා ආයතන පවත්වාගෙන යාම.
- ❖ දහම පාසල් ආරම්භකර පවත්වාගෙන යාම.
- ❖ ගම තුළ සිදුවන විවිධ අධ්‍යාපනික ක්‍රියා වැළැක්වීමට කටයුතු කිරීම.
- ❖ තරුණ, තරුණීයන් උදෙසා උපදේශන සේවා පැවැත්වීම.

සංසරත්නයෙන් සිදුවන ජාතික සේවාවන්

- ජාතික ආපදා අවස්ථාවල දී පෙමුණ ගෙන ක්‍රියා කිරීම.
- ජාතින් අතර සාමය, සහයෝගය හා සුහුද බව ගොඩනෑවීමට ක්‍රියා කිරීම.
- ජාති, ආගම, කුල හේදයෙන් තොරව සියලු ජාතින්ට සම ව සැලකීම.
- උසස් ගති ගුණවලින් හෙබේ පැවිදි පඩිවරුන් ජාතියට දායාද කිරීම.

සංසරත්නයෙන් සිදුවන අධ්‍යාපනික සේවාවන්

- දහම්පාසල් පවත්වාගෙන යාම.
- පාසල්, පිරිවෙන් වැනි අධ්‍යාපන ආයතන වල ගුරුවරු වශයෙන් කටයුතු කිරීම.
- විද්‍යාල්පතිවරු වශයෙන් කටයුතු කිරීම.
- පාසල් ඉදිකිරීම.
- පිරිවෙන් ඉදිකිරීම.

“බඩා මෙම නොතලා රෙන් ගන්නා සේ, සමාජයට බරක් නොවන ආකාරයෙන් හා අතිශයින් කාරුණිකව ගිහියාගෙන් ප්‍රතා පහසුකම් ලබාගතයුතුයි”
(බුදුරජාන් වහන්සේ)

3 පාඨම

තෙරුවන ගුණ හැඳින ගනීමු.

- බොඳ්ධයකු වීමේ පළමු ජයවර වන්නේ, බොඳ්ධ, ධම්ම, සංස යන තෙරුවන සරණ යාමයි.
- **තෙරුවන සරණ යැමේ පදනම සකස් වන්නේ ගුද්ධාව තුළිණි.**
- **ගුද්ධාව යනු, තෙරුවන ගුණ දැන ඇති කර ගන්නා පැහැදිමයි.**
- **බොඳ්ධයන් තෙරුවන් සරණ යා යුත්තේ, ගුද්ධාවන් ප්‍රජාවන් මූල් කර ගෙනය.**

01. බොඳ්ධ රත්නය

බුද්ධන් වහන්සේ බොඳ්ධ රත්නය ලෙස හැඳින්වීමට හේතුව

- බුද්ධන් වහන්සේ ලොව උපන් ග්‍රේෂ්‍යතම ගාස්තාන් වහන්සේ වන නිසා, උන් වහන්සේගේ අයය අර්ථවන් කිරීමට බොඳ්ධ රත්නය හෙවත් බුදු රුවන ලෙස හැඳින්වේ.
- **බොඳ්ධ රත්නයේ ගුණ කියුවෙන පාදය**
“ඉතිපි සේ හගවා අරහං සම්මා සම්බුද්ධේ විෂ්ජාවරණ සම්පන්නේ සුගතෝ ලේකවිදු අනුත්තරෝ පුරිසධමම සාරලී සත්තා දේව මනුස්සානා බුද්ධේ හගවා’ නි”

බුද්ධ රජ්‍යයේ ගුණ සිහිකරන “ඉතිපිසෝ” පාඨයේ පෙන්වා දී ඇති බුදුගුණ නවය

1. අරහං

2. සම්මා සම්බුද්ධයේ

3. විෂ්ජාවරණ සම්පන්නෝ

4. සුගතෝ

5. ලෝක විද්‍යා

6. අනුත්තර පුරිසධම්ම සාරථී

7. සත්‍යා දේව මනුස්සානා

8. බුද්ධයේ

9. හගවා

1.අරහං

රහස්‍යන්වන් පවි නොකළ හෙයින් ද, ක්ලේගයන් කෙරෙන් දුරු වූ හෙයින් ද, පුජාවට සුදුසු වූ හෙයින් ද මුතිලුට අරහං යයි කියනු ලැබේ.

2.සම්මා සම්බුද්ධයේ

අතිත, වර්තමාන, අනාගත යන තුන් කාලයේම ලොව ඇති සියලු ම දේ අත් ඇති නෙල්ලි ගෙඩියක් සේ දැනගත් බැවින් බුදුන් වහන්සේ සම්මා සම්බුද්ධ නම් වන සේක.

3.විෂ්ජාවරණ සම්පන්නෝ

විද්‍යා ඇළුන අට ද, වරණ ගුණ පසලාසය ද ඇති බැවින් බුදුන් වහන්සේ විෂ්ජාවරණ සම්පන්න නම් වන සේක.

4.සුගතෝ

යහපත් වූ ගමන් ඇති හෙයින් ද, සුන්දර වූ නිවනට පැමිණි හෙයින් ද, සුන්දර වූ වවන ප්‍රකාශ කරන හෙයින් ද බුදුන් වහන්සේට සුගත යැයි කියන් ලැබේ.

5.ලෝක විද්‍යා

තුන් ලොව ම නියම ආකාරයෙන් දැන, නොදුන්නා වූ ලෝකයට දේශනා කළ බැවින් බුදුහු ලෝක විද්‍යා නම් වන සේක.

6.අනුත්තර පුරිසධම්ම සාරථී

බුදුන් වහන්සේ සතු ගුණයට සමාන හෝ ඊට වැඩි කෙනෙකු ලෝකයෙහි තැනි නිසා ද බුහුම, අසුර, යක්ෂ ආදින් දමනය කර ගාන්තිය ලබාදුන් හෙයින් ද බුදුන් වහන්සේ පුරිස දීම සාරථී නම් වන සේක.

7.සත්‍යා දේව මනුස්සානා

හැම කළේහි ම සත්ත්වයන් සසර කතරින් එතෙර කළ බැවින් තුන් ලෝකයට ම ගුරු වූ බුදුන් වහන්සේ සත්‍යා දේව මනුස්සානා නම් වන සේක.

8.බුද්ධයේ

වතුරාරිය සත්‍යා තමාගේ තුවණීන් අවබෝධ කරගෙන කරුණාවෙන් ප්‍රකාශ කළ බැවින් බුද්ධ නම් වන සේක.

9.හගවා

ධර්මය බෙදා දැක් වූ බැවින් ද, ගුණයන්ගෙන් යුතු බැවින් ද, හාගාවත් වූ බැවින් ද බුදුන් වහන්සේ හගවා නම් වන සේක.

බුදුගුණ ආදර්ශයට ගැනීමෙහි ඇති වැගන්කම

- අපට අප තුළ ඇති වන දුරුවලතා පාලනය කර ගත හැකි වීම.
- අරහං ගුණය ආදර්ශයට ගැනීම නිසා, පවි නොකිරීමෙන් සමාජයේ ගෞරවයට පාතු වීම.
- සැලකිලි, සත්කාර සම්මානාදියට පාතු වීම.

02. ධර්ම රත්නය

ධර්ම රත්නයේ ගුණ කියුවෙන පායය

“ස්වාක්ංචාතෝ හගවතා ධමමෝ, සන්දිවිධිකෝ, අකාලිකෝ, ඒහි පස්සිකෝ,
මිපනයාකෝ, පව්චත්ත. වේදිතබෑබෝ විශ්වැකුහිති”

ධර්ම රත්නයේ ගුණ සිහිකරන “ස්වාක්ංචාතෝ ” පායයේ පෙන්වා දී ඇති දහම් ගුණ භය

1. ස්වාක්ංචාත
2. සන්දිවිධික
3. අකාලික
4. ඒහි පස්සික
5. මිපනයික
6. පව්චත්ත. වේදි තබෑබෝ විශ්වැකුහි

1. ස්වාක්ංචාත

සන්ත්වයාගේ හට ගමන නැවතීමට හේතුවන ලෝකෝත්තර ධර්මය දේශනා කරන ලද හෙයින් ශ්‍රී සද්ධර්මය ‘ස්වාක්ංචාත’ ය.

2. සන්දිවිධික

තමා විසින් ම පිළිපැද ඇස් පනාපිට මෙලොව දීම ප්‍රතිඵල දැක ගත හැකි බැවින් ධර්මය සන්දිවිධික සි.

3. අකාලික

සෝවාන් ආදී සතර මාර්ග සද්ධර්මය කල් තොයවාම එලය උපද්‍රවන බැවින් ධර්මය අකාලික ය.

4. ඒහි පස්සික

ශ්‍රී සද්ධර්මයේ දැක්වෙන ප්‍රතිපත්ති ක්‍රියාත්මක කොට ධර්මයේ සත්‍යතාව වටහා ගන්නා ලෙසිපනයිකෝ.

5. මිපනයික

ලෝක සන්ත්වයන් සතර අපා දුකින් ගලවා දේව, මනුෂය, බූජ්ම ලෝකවල උප්පත්තිය ලබන මග පිළිවෙළින් ඔප් නෘත්‍ය ක්‍රමය දැක්වෙන බැවින් ධර්මය මිපනයික වේ.

6. පව්චත්ත. වේදි තබෑබෝ විශ්වැකුහි

ධර්මය ඡ්‍යෙනවත්තයින් විසින් තම තමා විසින් ම පුරුදු පුහුණු කරනු ලැබිය යුතු භා අවබෝධ කරගනු ලැබිය යුතු වන බැවින් පව්චත්ත. වේදි තබෑබෝ විශ්වැකුහි නම් වේ.

ධර්ම රත්නයෙහි ඇති වැදගත්කම

- බුදුන් වහන්සේ විසින් ම තම ගුරු තනතුරෙහි ධර්ම රත්නය තබා ගැනීම.
- බුදුන් වහන්සේ විසින් ආමිසයට වඩා ප්‍රතිපත්තිය උතුම බව පෙන්වා දීම.
- ධර්මය තුනන විද්‍යා ඡානය පවා අඩුවා ගොස් තිබීම.
- දහම් ගුණ සිහිපත් කිරීම තුළින් අපගේ නැඳු දියුණු කර ගත හැකි වීම.

රූප :-

- සන්දිවිධික ගුණයට අනුව වැඩිහිටි අවවාද අනුගාසනා පිළිපැදිමෙන්
- නිවැරදි සිරින් පිළිපැදිමෙන්
- සාරධර්ම අනුව හැඩ ගැසීමෙන්

03. සංස රත්නයේ ගුණ කියුවෙන පාඨය

සංස රත්නයේ ගුණ කියුවෙන පාඨය

“සුපටිපන්නේ හගවතෝ සාචක සංසේෂ්, උපුපටිපන්නේ හගවතෝ සාචක සංසේෂ්, සායුයපටිපන්නේ හගවතෝ සාචක සංසේෂ්, සාම්බිපටිපන්නේ හගවතෝ සාචක සංසේෂ යදිදී වත්තාරි පුරිස යුගාති අවධ පුරිස පුර්ගලා ඒස හගවතෝ සාචක සංසේෂ්, ආහුණෙනෙයාර්, පාහුණෙනෙයාර්, දක්ඩිණෙනෙයාර්, අක්ෂරලිකරණීයා, අනුත්තරං පුරුණුක්බෙත්ත. ලෝකස්සාති”

සංස රත්නයේ ගුණ සිහිකරන “සුපටිපන්නේ” පාඨයේ පෙන්වා දී ඇති සහ ගුණ

නවය

1. සුපටිපන්නේ
2. උපුපටිපන්නේ
3. සායුයපටිපන්නේ
4. සාම්බිපටිපන්නේ
5. ආහුණෙනෙයාර්
6. පාහුණෙනෙයාර්
7. දක්ඩිණෙනෙයාර්
8. අංජලිකරණීයා
9. අනුත්තරං පුරුණුක්බෙත්ත. ලෝකස්ස

1. සුපටිපන්න

මුද්‍රණ විසින් දේශනා කරන ලද යහපත් ධර්ම මාර්ගය අනුගමනය කිරීමෙහි යෙදුණු බැවින් සුපටිපන්න නම වේ.

2. උපුපටිපන්න

සංඡ්‍ය වූ ධර්ම මාර්ගය සංඡ්‍යව හෙවත් අවංකව අනුගමනය කිරීමෙහි යෙදුණු බැවින් උපුපටිපන්න නම වේ.

3. සායුයපටිපන්න

නිවන සඳහා වන ආරය අෂ්ට්‍රාංගික මාර්ගය අනුගමනය කිරීමෙහි යෙදුණු බැවින් සායුයපටිපන්න නම වේ.

4. සාම්බිපටිපන්න

නිවැරදි ධර්ම මාර්ගය අනුගමනය කිරීමෙහි යෙදුණු බැවින් සාම්බිපටිපන්න නම වේ.

5. ආහුණෙනෙයා

ආරාධනා කොට වැඩිමවා සිව්පසය පුද කිරීමට සුදුසු හෙයින් ආහුණෙනෙයා නම වේ.

6. පාහුණෙනෙයා

ආගන්තුකයන් සඳහා සුදානම් කළා වූ ආහාරය වුව ද පිළිගැන්වීමට සුදුසු බැවින් පාහුණෙනෙයා නම වේ.

7. දක්ඩිණෙනෙයා

පරලෝ සුව පතා දෙන දානය පිළිගැන්වීමට සුදුසු බැවින් දක්ඩිණෙනෙයා නම වේ.

8. අංජලිකරණීය

දෙහාත් මුදුන්හි තබා නමස්කාර කිරීමට සුදුසු බැවින් අංජලිකරණීය නම වේ.

9. අනුත්තරං පුරුණුක්බෙත්ත. ලෝකස්ස

පින් කරනු කැමති ලෝවැස්සා හට උසස්තම පින් කෙත වූ බැවින් අනුත්තරං පුරුණුක්බෙත්ත. ලෝකස්ස නම වේ.

මහා සංස රත්නය විසින් ආරක්ෂා කරනු ලබන සිලමය ප්‍රතිපත්ති

- ✓ සාමණේර කාලයේ දී සාමණේර සිලය රකිම.
- ✓ උපසම්පදාවෙන් පසු ව උපසම්පදා සිලය රකිම.
- ✓ විනය ශික්ෂාවන් රකිම. (හික්ෂාන් වහන්සේලාගේ දෙනික කාර්යයන් විනය ශික්ෂාවන්ට අනුකූල ව සිදු කිරීම.)

ගිහියන් ලෙස අපට රකිය හැකි සිලමය ප්‍රතිපත්ති

- පක්ද්ව සිල ප්‍රතිපත්තිය
- ආල්ව අෂ්ටමක සිලය
- ගෘහස්ථ සිලය

ජායල් සිසුන් වන අපට රකිය හැකි ප්‍රතිපත්ති

- කුමර බණ්ඩර, කුමර බණ්ඩර රකිම.
- මුළුපියන්ට, ගුරුවරුන්ට හා වැඩිහිටියන්ට කිකරු වීම.

පක්ද්වසිලය ආරක්ෂා කරගැනීමෙන් ලැබෙන වාසි

- ❖ නිවසේ සතුට, සමගිය ආරක්ෂා වීම.
- ❖ ජීවිත ආරක්ෂාව හා දේපල ආරක්ෂාව ඇති වීම.
- ❖ පවුල් ජීවිතයේ ශිෂ්ටත්වය, විශ්වාසය ඇති වීම.
- ❖ මනා සිහිබුද්ධිය හා සෞඛ්‍ය ආරක්ෂාව ඇති වීම.

මහා සංස රත්නය ඇසුරු කිරීමේ දී අප විසින් ක්‍රියා කළ යුතු ආකාරය

- මහා සංස රත්නය කෙරෙහි මෙමත් සහගතව ක්‍රියා කිරීම.
- සංසිරත්නය ගොරවනීය ව ඇසුරු කිරීම.
- ගාසනික ව්‍යවහාර කාර්මින් ඇසුරු කිරීම.
- අවවාද අනුගාසනා පිළිපදිමින් ඇසුරු කිරීම.

ප්‍රහුණුවට

පෙරයම බුද්ධීය සරණී
මැදියම ධම්මා සරණී
අලුයම සංස සරණී
තුන්යමට ම තුන් සරණී

ගක්දක්දයි
ගක්දක්දයි
ගක්දක්දයි
ගක්දක්දයි

බුද්ධීය සරණී සිරස	දරාගෙන
ධම්මා සරණී සිත	පහදාගෙන
සංස සරණී සිවුරු	දරාගෙන
ඉක්දක්දයි තුන් සරණී	අදහාගෙන

04 පාඩම

කුසල් සිත් වැඩි දියුණු කරමු.

භාවනාව

► **භාවනාව යනු....**

කුසල් සිත් වැඩිමයි.

“භාවේති කුසල ධම්මේ ආසේච්චති වඩිභේති ඒතායාති භාවනා”
(කුසල් දහම් වැඩිදියුණු කරන මානසික අභ්‍යාසය භාවනාවයි.)

“මුද්‍ර දහමෙහි ඉගැන්වන භාවනාවහි පරමාර්ථය වන්නේ,
යහපත් අරමුණක හෙවත් කුසල් අරමුණක සිත එකඟ කර ගැනීමයි”

මුද්‍ර දහමෙහි ඉගැන්වන ප්‍රධාන භාවනා ක්‍රම දෙකකි.

1. සමථ භාවනාව
2. විදර්ශනා භාවනාව

1. සමථ භාවනාව

විත්තං සම්මීතිති සම්බෝධ්
(සිත සත්සුන් කරන්නේ සමථය සි)

- සමථ භාවනාව තුළින් පක්ෂ්ව නීවරණ යටපත් වේ.
- **නීවරණ යනු,**

“සිත කිළිටි කරන, කුසල් සිත් වලට බාධා කරන සිත්විලි”

□ නීවරණ පහකි (පංච නීවරණ)

1. කාමවිෂ්න්ද
2. **ව්‍යාපාද**
3. ජීන මිද්ධ
4. උද්ධව්‍ය කුක්කුව්‍ය
5. විවික්ව්‍යව

01 කාමවිෂ්න්දය

- කාම වස්තු කෙරෙහි ආගාව සිතෙහි බහුලව පැවතිමයි. මේ නිසා යහපත් සිත්විලි හෝ උගත් දෙය මතකයට තගා ගැනීමට අපහසුය.
- ගෙය කරුවෙකු ගෙය හිමියාට ඇති බැඳීම මෙන් කාමය නිසා සසරට බැඳී සිටින බව සාමක්ෂ්ඨ්‍යවල සූත්‍රයෙහි දේශනා කර ඇත.

උපමාව :- ජලයට යම් වර්ණයක් එක් කළ විට ඒ තුළ කිසිවක් නොපෙන්.

02 ව්‍යාපාදය

- සිතෙහි පවතින තරහව සි. එවිට යහපත් සිත්විලි හෝ උගත් දෙය මතකයට තගා ගත නොහැකි වේ. පිත අධික ව ඇත්තා ආහාරයෙහි රසය නොදැන්නා සේ තරහව සිතෙහි ඇති තැනැත්තා සමාධියෙහි වටිනාකම නොදැනී.
- මෙය දුරු කිරීමට මෙමත් ප්‍රගුණ කළ යුතුය.

උපමාව :- රත් වී බුබුල තගින ජලයෙහි යමක් දැකිය නොහැකිය.

03 එන මේධ

- ▶ සිතෙහි කයෙහි නිදිමත ගතිය, උදාහිත කම සි. පාඩම කළ දැ මතකයට නග ගත නොහැකිවේ.
- ▶ පමණ දැන ආහාර ගැනීම, ගරිරයේ ඉරියව් වෙනස් කරමින් අලුත් අලුත් ක්‍රියාවන් හි නිරත විමෙන්, ආරම්භක බාතු, නික්කම බාතු, පරක්කම බාතු යන අවස්ථා තුනට අනුව විරෝධ වැඩෙමෙන් ජීනමිද්‍ය දුරුකළ හැකිය.

උපමාව :- ජලයෙහි පාසි ඇත්තාම එහි කිසිවක් නොපෙන්.

04 උද්ධව්‍ය කුක්කුව්ව

- **උද්ධව්‍ය යනු** - සිතේ පවතින නොසන්සුන්කම, වංචල ගතිය, විසිරෙන ගතිය, අරමුණක නොපවතින ගතිය සි.
- **කුක්කුව්ව යනු** - කළ නොකළ වැරදි දේ පිළිබඳ ව තැවෙන ලතවෙන ස්වභාවය සි.
- සිතේ සමාධිය ගොඩනැවිය යුතු බව දැඩි ව සිහි කරන්නේ නම් උද්දව්ව කුක්කුව්වය පාලනය කරගත හැකිය.

උපමාව :- ජලය කැළම් ඇත්තාම එහි කිසිවක් නොපෙන්.

05 විවික්ව්ව

- මෙහි සාමාන්‍ය අදාළස සැකය සි. එහෙන් සැම දෙයක් පිළිබඳව ම ඇතිවන සැකය, කුතුහලය පිළිබඳ ව මෙහි දී අදාළස් නොවේ.
- මේ නිසා නිශ්චිත තීරණයක සිටිය නොහැකිවේ. වනයේ අතරම් වූවෙකු භා සමානයි.

 1. බුදුරඳුන් පිළිබඳ ව සැක ඇති වීම.
 2. ධර්මය පිළිබඳ ව සැක ඇති වීම.
 3. සංස්යා පිළිබඳ ව සැක ඇති වීම.
 4. සිල, සමාධි, ප්‍රජා යන ත්‍රිඥික්ෂා පිළිබඳ ව සැක ඇති වීම.
 5. පෙර හවය පිළිබඳ ව සැක ඇති වීම.
 6. අනාගත හවය පිළිබඳ ව සැක ඇති වීම.
 7. පෙර- අනාගත හව දෙක ම පිළිබඳ ව සැක ඇති වීම.
 8. පටිවිච්චුවුවුව ධර්මය පිළිබඳ ව සැක ඇති වීම.

උපමාව :- බොර ජලයෙහි කිසිවක් පැහැදිලිව නොපෙන්.

සමථ භාවනාව හැඳින්වෙන වෙනත් නම්..

- **විත්ත භාවනාව.** (සිත දියුණු කරන නිසා.)
- **සමාධි භාවනාව.** (සිත සමාධිගත කෙරෙන නිසා.)

සමථ භාවනාව සඳහා යොමු වීමේ දී මුළුන්ම අවශ්‍ය වන්නේ..සිල්වත් බවයි

එහි දී ආර්ය අෂ්ඨ්ඡාගික මාර්ගයේ හික්මිය යුතුයි..

- සමමා වාචා
- සමමා කම්මන්ත
- සමමා ආජ්‍යා

සිලයෙන් යුතුව සමඟ භාවනාව සඳහා යොමුවන පුද්ගලයෙකු තුළ මෙම ගුණාග තිබිය යුතුයි.

- ඉන්දිය සංවරය. (ඇස, කන, නාසය, දිව, ගරිරය, මනස යන ඉන්දියන් සංවර කර ගැනීම.)
- සති සම්පතක්කාදය. (හිඳීම, සිටීම, ඇවිදීම ආදී සියලු ක්‍රියාවන්හි අවබෝධයෙන් යුත්ත වීම.)
- සන්තුවයිතා. (ලද දෙයින් සතුව වීම.)

සමඟ භාවනාව වඩා පුද්ගලයෙකු අනුගමනය කළ යුතු ඉතා වැදගත් කරුණ ආචාර්යවරයෙකුගෙන් උපදෙස් ලබා ගැනීමයි.

(මෙහි දී භාවනා යෝගියාගේ වරිතයට අනුව සුදුසු කරමස්ථානයක් එම ආචාර්ය වරයා ලබාදෙයි.)

පුද්ගල වරිත වර්ග හය

1. රාග වරිත - ආගාව අධික වරිත
2. දෙශ වරිත - ද්වේෂය අධික වරිත
3. මෝහ වරිත - මූලාව, මෝඩකම අධික වරිත
4. සද්ධා වරිත - ගුද්ධාව මූලික බු වරිත
5. බුද්ධි වරිත - බුද්ධිය මූලික බු වරිත
6. විතක්ක වරිත - තරකානුකූලව විමුෂුම් සිතින් කටයුතු කරන වරිත

සමඟ භාවනා සඳහා යොදා ගත හැකි කරමස්ථාන හෙවත් කමටහන් 40ක.

► දස කසිණ	- 10
► දස අසුහ	- 10
► දස අනුස්සති	- 10
► වතු අප්පමක්කාදා	- 04
► ආහාරේ පටික්කූල සක්කාදා	- 01
► වතු බාතු වවත්ථාන	- 01
► සතර ආරුප්ප	- 04

පුද්ගලයෙකුගේ වරිත ස්වභාවය තීරණය කිරීමේ දී ඒ සඳහා පාදක කරගත හැකි කරුණු,

- ඔහු සිතන පතන ආකාරය
- ඔහුගේ රුවී අරුවීකම්
- ඔහුගේ ඇවතුම් පැවතුම්

භාවනාවට පිළිසෙන තැනැත්තා ඉටුකර ගත යුතු පූර්ව අවශ්‍යතා

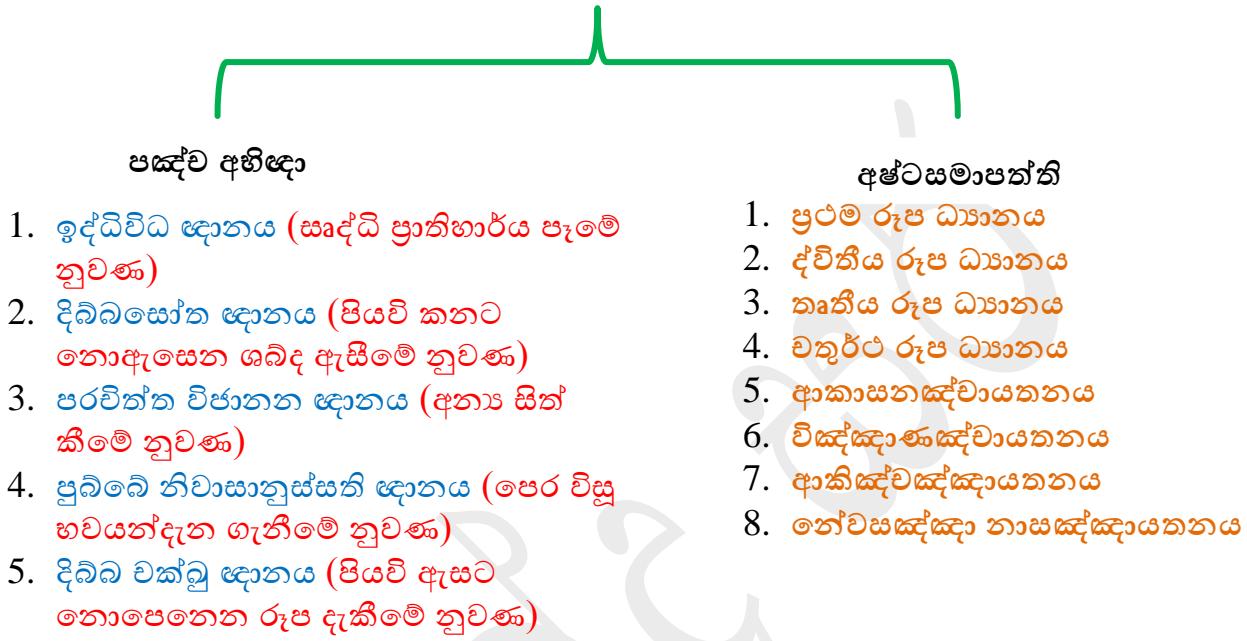
- ❖ කලාෂණ මිතු ආගුය. (කුසලයට මග පෙන්වන, යහපතට යොමු කරන මිතුරන් ඇසුර.)
- ❖ සිල්වත් වීම. (කය වවන දෙකෙහි සංවර බව.)
- ❖ ධර්ම ගුවණය. (නිතර නිතර ධර්මය ඇසීම.)
- ❖ විරයය. (ලත්සාහයෙන්, කැපවීමෙන් ක්‍රියා කිරීම.)
- ❖ ප්‍රජාව. (විනිවිද දකින නුවණ.)

සමථ භාවනාව සඳහා යොදා ගත හැකි ඉරියවි

- I. සිටි ඉරියවි
- II. සක්මන් ඉරියවි
- III. හිඳි ඉරියවි
- IV. වැතිරිමේ ඉරියවි

සමථ භාවනාව වැඩිමෙන් ලබාගත හැකි උසස්ම එල

පක්ද්ව අභිජා අෂ්ටසමාපත්ති

දෙනික ජීවිතයට සමථ භාවනාවෙන් ලැබිය හැකි ප්‍රයෝගන.

- ලෝහ, ද්ලේෂ, මෝහ ආදි කෙලෙස් සිතුවිලි පාලනය වේ.
- බාරණ ගක්තීය වැඩිවේ.
- පොත පත පාඩම් කිරීමේදී වෙනසාට වඩා පහසුවක් දැනේ.
- සිතෙහි තෘප්තිමත් ස්වභාවයක් ඇතිවේ.
- අසහනය තැනී වී ප්‍රසන්න පෙනුමක් ඇතිවේ.
- කායික රෝග පිඩා අඩු වීමෙන් නිරෝගීවේ.
- සිත විසිර යාමට නොදී එකඟ කර ගැනීමට උපකාරීවේ.

සමථ භාවනාව බුද්ධරජාණන් වහන්සේ ලොව පහල වීමට පෙර පටන් භාරතයේ පැවති බවට සාක්ෂි.

- ❖ කාලදේශ්වල හෙවත් අසිත තවුසා උසස් බ්‍යාහාලාභීයෙකු වීම.
- ❖ ආලාරකාලාම තවුසා සඡ්ත්‍ර සමාපත්තිලාභීයෙකු වීම.
- ❖ උද්දකරමපුත්ත තවුසා අෂ්ට සමාපත්තිලාභීයෙකු වීම.

05 පාඩම

විද්‍යුත් වචන්නොශ අති තතු දකින්නොශ

විද්‍යුත් යන්නෙහි අදහස “විසේසේන පස්සනීනි විපස්සනා”
(විශේෂ වගයෙන් බලයි, දකිනි යනු විද්‍යුත් යනාවයි.)

යථාර්ථය මතා නුවණීන් විශේෂයෙන් දැකීමයි. එනම් ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දැකීමයි.

විද්‍යුත් භාවනා හැඳුන්වන වෙනත් නම්,

ත්‍රිලක්ෂණ භාවනාව :- ත්‍රිලක්ෂණය මෙනෙහි කිරීමට උගෙන්වන බැවින් මෙම නමින් හැඳුන්වයි.

ප්‍රජා භාවනාව :- ඇත්ත ඇති සැටියෙන් දකින නුවණ ලබාදෙන බැවින් මෙම නමින් හැඳුන්වයි.

(සම්පූර්ණ භාවනාවෙන් යටපත් කරන කෙලෙස් මුලිනුප්පටා දමන අතර නිවන් අවබෝධය සඳහා උපකාරීවේ.)

ලෝකය භා ජීවිතය පිළිබඳ අපට ඇතිකරගත හැකි අවබෝධය ආකාර දෙකකි.

1. සම්මුති සත්‍යාච්චය.
2. පරමාර්ථ සත්‍යාච්චය.

01 සම්මුති සත්‍යාච්චය

- **සම්මුති සත්‍යාච්චය යනු ...**
- ✓ සාමාන්‍ය ලෝක ව්‍යාච්චය සි. එය යථාර්ථය නොවේ. අපි බොහෝ විට එයින් නොමැග යන්නේමු. මුලාවට පත්වන්නේමු.

02 පරමාර්ථ සත්‍යාච්චය

- **පරමාර්ථ සත්‍යාච්චය යනු ...**
 - ✓ යම් වස්තුවක් පයිවි, ආපෝ, තේපෝ, වායෝ ආදි වගයෙන් බෙදා දැක්වීමෙන් පසු තවදුරටත් බෙදා දැක්වීය නොහැකි තත්ත්වය අවබෝධය සි. එය යථාර්ථය සි.
- විද්‍යුත් වැඩිමේ දී ස්කන්ද ධර්මයන් අනුව ත්‍රිලක්ෂණය මෙනෙහි කළ යුතුය
- **ස්කන්ද යනු,**
 - සමුහය, රාශිය යන තේරුම් වේ.
 - ලෝකය යනු ද සත්ත්වයා යනු ද ස්කන්ද සමුහයක් පමණි.

බුදුරඳුන් දේශනා කරඇති පරිදි ස්කන්ද පහකි

රුප - I. රුප ස්කන්ධය - (ඇස්, කනා, නාසය, දිව, ගරීරය ආදි හොතික සැකැස්ම.)

නාම ii. වෙදනා ස්කන්ධය - (වින්දනය, විදිම.)
iii. සංශෝධන ස්කන්ධය - (හැඳිනීම, සිත් තුළ උපදින සටහන්, නිමිති.)
iv. සංඛාර ස්කන්ධය - (වේතනා, රස් කිරීම.)
v. විජ්‍යාක්‍රාන් ස්කන්ධය - (අරමුණු දැන ගැනීම.)

විද්‍රෝහනාවට අනුව හෙවත් ත්‍රිලක්ෂණයට අනුව ලෝකය දෙස බැලීමෙන්...

- අනිතා වූ ස්කන්ධ ආදි දරුම අනිතා බව ද දුක් සහිත වූ එම දරුම දුක් සහිත බව ද, අනාත්ම වූ එම දරුම අනාත්ම බව ද අසුහ වූ එම දරුම අසුහ බව ද දැකිගත හැකිය.
- ලෝකයා විසින් සත්ත්වයා යනුවෙන් කියනු ලබන ස්කන්ධ දරුමයන්ගේ සවභාවය අනිතා, දුක්බ, අනාත්ම යන ත්‍රිලක්ෂණයට අනුව බැලීම තුළින් යථාර්ථය හෙවත් පරමාර්ථ සත්‍යාචාරයෙක්ද ලැබේ.

ස්කන්ධ දරුමයන් ත්‍රිලක්ෂණයට අනුව මෙනෙහි කළ යුතු අයුරු...

- ✓ රුපය අනිතා ය. නිතා, ස්ලීර සඳාකාලික තොවන්නේය. තැසෙන සුළු ය.
- ✓ රුපය අනිතා වන බැවින් දුක් සහිතය, එහි සැපතක්, සුවයක් නැත. දුක ම උපද්‍රවන සුළුය.
- ✓ රුපය දුක් සහිත වන බැවින් අනාත්මය. මගේ ය, මම ය, මගේ ආත්මය යයි සැලකිය තොහැකිය. ආත්මය යනුවෙන් දෙයක් නැත.

විද්‍රෝහනාවෙන් යුත් (ත්‍රිලක්ෂණයට අනුව බලන) ප්‍රද්‍රේශීලික තුළ දැකිය හැකි ලක්ෂණ.

- වාම, අවම බලාපොරොත්තු ඇති (අල්පේවිජ) ඒවිතයක් ගත කරයි.
- අසීමිත ආභාවන්ගෙන් (මහිච්චතාවයෙන්) තොරවෙයි.
- ලද පමණින් සතුපු වෙයි.
- පහසුවෙන් පෝෂණය කළ හැක්කෙකු වෙයි.
- බොහෝ වැඩි කටයුතු වලින් තොර වෙයි. විවේකී වෙයි.
- කවර සම්පතක වුව ද ගිණු වීමෙන් අරුතක් නැතැයි දකියී.
- අටලෝ දහමින් තොසැලෙයි.
- අන්තගාමී හෝ අන්තවාදී තොවේ.
- මානයෙන් තොරවෙයි.

06 පාඨම

සයුන් කෙත සරු කළ, උතුමෝ ගුණැති පෙරකල

වැළිවිට අසරණ සරණ සිරි සරණ්කර සංසරාජ මානීම්පාභුන් වහන්සේ

- සරණ්කර හීමියන් පහළ වන යුගයේ මෙරට පැවති සමාජ ගාසනික තත්ත්වය
- කන්ද උඩිරට රාජධානීය නායක්කාර වංශික අඛොද්ධ රජවරුන්ගේ පාලනයට යටත් වීමෙන් දේශීය බොද්ධ සංස්කෘතික ක්‍රමයෙන් පරිභානියට පත් වෙමින් පැවතීම්.
- එක් උපසම්පදා හික්ෂුවක් හෝ සොයා ගැනීම අසිරු වන තරමට ගාසනය පරිභානියට පත්ව තිබීම.
- අධ්‍යාපනය ලැබීමට පොත්පත් මෙන් ම ගුරුවරුන් ද සොයා ගැනීම ඉතා ම දුෂ්කර වීම.
- හික්ෂුන් නමින් පෙනී සිටි ඇතැම්හු අමුදරුවන් පෝෂණය කළ අතර ඇතැම්හු දෙනවත් රදල පවුල්වලට පණිවිඩ ගෙන යාම ආදි මෙහෙවර කිරීම.
- එමෙන් ම ඔවුනු දරුම විනය පිළිබඳ දැනුමෙන් මෙන් ම සික්ෂණයෙන් ද පිරිහි සිටීම.

සරණ-කර හිමියන් ගාසනික දියුණුව උදෙසා කළ කාර්යයන්

- බුද්ධ ගාසනය නගා සිටුවීමේ අධිෂ්ථානයෙන් ගාසනමාමක පිරිස් සංවිධානය කිරීම.
- ඒ සඳහා “සිල්වන් සමාගම” නමින් සංවිධානයක් පිහිටුවා ගැනීම.
- දුසිල්වතුන්ගේ බාධක හිරිහැර මැද පා ගමනින්ම ගම් දෙනව් සිසාරා වචිමින් ධර්මය දේශනා කරමින්, පැවැදි වීමට කැමති බොහෝ පිරිසක් සිල්වන් සමාගමට එක් කර ගැනීම.
- බොහෝ දිරුවන්ගේ ගාසනමාමක බව ද දියුණු කිරීමට ත්‍රියා කිරීම.
- ධර්ම භානය මෙන් ම වත් පිළිවෙත් ප්‍රගාණ කර සපුනේ විර පැවැත්ම කැමති හික්ෂුන් වහන්සේ බිජි කිරීමට කටයුතු කිරීම.

සරණ-කර හිමියන් ගාසනික දියුණුව උදෙසා කළ කාර්යයන්

- කිරීති ශ්‍රී රාජසීංහ රජත්‍මාගේ උදුවූ ඇතිව සියම දේශයෙන් උපසම්පදාලාභී හික්ෂුන් වහන්සේලා මෙරටට මෙරටට වැඩම වීම.
- සරණ-කර හිමියන් ඇතුළු හික්ෂුන් වහන්සේලා භය නමක් උපසම්පදාව ලබා ගැනීම.
- උප්පුවර නියම කන්දේ පිරිවෙනක් පිහිටුවීම.
- අනුරාධපුර, දූමිල්ල, පොලොන්නරුව ආදි බොද්ධ සිද්ධස්ථාන ප්‍රතිසංස්කරණය කරවා නිසි පරිදි පුද පුද්‍රා පැවැත්වීමට කටයුතු කිරීම.
- මහනුවර පැවැත් වූ දේවාල පෙරහැරට ශ්‍රී දන්ත ධාතුන් වහන්සේට උපහාර දැක්වීමේ මාලිගාවේ මහ පෙරහැර ද එක් කිරීම.
- වටිනා ධර්ම ගුන්ථ රසක් රවනා කිරීම.

සරණ-කර හිමියන් විසින් රැවිත ධර්ම ගාස්ත්‍රීය ගුන්ථ

1. මුණිගුණාලංකාරය
2. සාරාර්ථ සංග්‍රහය
3. රතනතුය ප්‍රණාම ගාලා සන්නය
4. සතර බණවර සන්නය

සරණ-කර හිමියන්ගේ වරිතයෙන් ගත හැකි ආදර්ශ...

- ✓ ත්‍රිවිධ රත්නය පිළිබඳ ව අපරිමිත ගුද්ධාවෙන් යුක්ත වීම.
- ✓ ශික්ෂාකාම් හා අල්පේච්ච ව ජීවත් වීම.
- ✓ ව්‍යවාධි දුෂ්කරතා මැද වූ ද අධ්‍යාපනය පිළිබඳ දැයි ඇල්මක් දැක්වීම.
- ✓ සිසු දිරුවන්ට උදුවූ කිරීමට තිබු කැමත්ත.
- ✓ නාරහංකාර බව.
- ✓ ස්ලීර අධිෂ්ථානය.

දුටුගැමුණු මහ රජතුමා

දුටුගැමුණු රජතුමාගෙන් සිදු වූ සමාජ ගාසනික සේවාව

- විදේශීය ආකුමණිකයන්ගෙන් රට ජාතිය බේරා ගැනීම.
- සම්බුද්ධ ගාසනයේ විරස්ථීය සඳහා කටයුතු කිරීම.
- මහා සංස රත්නය කරෙහි ගෞරවයෙන් කටයුතු කිරීම.
- මහා විභාරය වඩාත් අංග සම්පූර්ණ ලෙස විවිධ ගොඩනැගිලි වලින් යුත්ත ව දැකුමකළ සුවිසල් බොද්ධ මධ්‍යස්ථානයක් බවට පත් කිරීම.
- සැම ගමක ම ධර්ම දේශකයන් ලබා ධර්ම දේශනා පැවැත්වීමට ධර්ම පූජා සිදු කිරීමට ද කටයුතු සැලසීම.
- වෙසක් උත්සවය පැවැත්වීම.
- ආරෝග්‍යාගාලා පිහිටුවා ගිලන්හල් සේවාවක් ආරම්භ කිරීම.
- බොද්ධ ලෝකයාගේ මුද්‍රාන්මල්කඩක් බඳු රුවල්වැලි සැය ඉදිකිරීම හා තවත් වෙහෙර විභාර හැට අවක්ෂ දිවයින් විවිධ ප්‍රාදේශීල්‍ය කරවීම.

- ලෝවාමහා ප්‍රාසාදය යනුවෙන් හැදින්වෙන අසිරීමත් ගොඩනැගිල්ල ඉදි කරවීම.
- ලෝවාමහා ප්‍රාසාදය යනුවෙන් හැදින්වෙන අසිරීමත් ගොඩනැගිල්ල ඉදි කරවීම.
- ලෝවාමහා ප්‍රාසාදය යනුවෙන් හැදින්වෙන අසිරීමත් ගොඩනැගිල්ල ඉදි කරවීම.

දුටුගැමුණු රජතුමාගේ වරිතයෙන් අපට ලබාගත හැකි ආදර්ශ

- රටේ සේවාධීනත්වය ආරක්ෂා කර ගැනීම වෙනුවෙන් ස්ථීර අධිෂ්ථානයෙන් යුතු ව කටයුතු කිරීම.
- සම්බුද්ධ ගාසනයේ විරස්ථීයන් සංවර්ධනයන් උදෙසා ගුද්ධාවෙන් හා ඔනෑකමින් කටයුතු කිරීම.
- සංසරතනයේ අවවාද අනුගාසනා පිළිගැනීම හා ඔවුන් කොරෙහි ගෞරවයෙන් කටයුතු කිරීම.
- යුද්ධයේ දී මිය ගිය ප්‍රතිචාරියාට පවා ගරු කිරීම.
- ධර්ම ගුවණයට දැඩි කැමැත්තක් දැක්වීම.
- අවස්ථාව ලද සැම විටම ප්‍රණාය ත්‍රියාවන්හි නිරත වීම.

07 පාඨම

මහලු වියෙහි දුක් නොවන්න තුරුණු දිවිය ගොඩනගන්න.

➤ මෙම පාඨමෙහි හමුවන, අනුවණයින්ගේ ජීවිතවලට උපමා කළ සිදුවීම දෙක

1. සිදි ගිය පොකුණ දෙස බලා සුසුම් හෙළන මහලු කොස්වා ලිහිණියාගේ සිද්ධීය.
2. මහවනයෙහි දිරා ගිය කොළ රෝඩු අතර පතිත වූ ඊතලය පිළිබඳ සිද්ධීය.

මහලු කොස්වා ලිහිණියාගේ සිද්ධීය ඇතුළත් ධම්ම පද ගාපාව හා අර්ථය.

ගායාව

අවරිත්වා බුජ්ම වරියා。
 අලද්ධා ගොඩනේ දනා。
 ජීණෙන කොක්ද්වාව ක්‍රායන්ති
 බේන මෛවේව පල්ලලේ

ඇම්ම පදය, ජරා වග්ගය, 10 ගායාව

අර්ථය

ලතුම ශිලා දී පිළිවෙත්හි ද නොය දී තරුණ වියේ දී උපන් දිනය රක ගැනීමෙන් හා තුපන් දිනය ඉපදිවෙමෙන් ද නොර ව ජීවත් වන්නෝ වැසි සමයෙහි මසුන් අල්ලා නොගෙන පසු ව සිදි ගිය පොකුණ දෙස බලා පසුතැවිලි වන මහල කොස්වා ලිභිංගියන් මෙන් පසු තැවෙන්නෝ ය. සුසුම ලන්නෝ ය.

මහ වනයෙහි වැට් දිරාපත් වන ර්තලය පිළිබඳ සිද්ධිය ඇතුළත් ධම්මපද ගාලාව හාඅර්ථයගාලාව

අවරින්වා බූජ්මවරයා.
අලද්ධා යොබැන් දනා.
සෙන්ති වාපාත්තිවිණාව
පුරාණානි අනුත්ප්‍රානා.

ධම්ම පදය, ජරා වග්ගය, 11 ගාලාව

අර්ථය

ලතුම වූ ශිලාදී ගුණධර්මයන් සම්පූර්ණ කිරීම ද නොකොට තරුණයෙකු ලෙස තම හැකියාව යොදවා දිනය උපයා ගැනීමෙහි ද නිරත නොවී කෙළි දෙලෙන් ජීවත් වන්නෝ දුන්නොන් විදින ලද ර්තලය වේගයෙන් ගොස් වනයේ වැට් දිරාපත් ව යන්නාක් මෙන් වැඩිහිටි වයසට පත් වූ විට පෙර කළ කි දැ සිහි කරමින් සුසුම ලති. ජීවිතයේ පලක් නොලබති.

ඉහත ධම්ම පද ගාලාවන්හි සරල අදහස...

1. උසස් ගුණ දහම් ද නොපුරා, දිනය ද උපයා නොගන්නා තරුණයාට සිදු වන්නෝ පසු ව සුසුතැවිලි වීමට ය.
2. තමාගේ ම තුළුසුසු පැවතුම් ගැන සිතමින් දුක් විදිමට ය.

ජීවිතය ජයගත් තරුණයෙකුට කළ දේශනාව ඇතුළත් ධම්ම පද ගාලාව හා අර්ථය.ගාලාව

උච්චානවතේ සතිමතේ
සුවිකම්මස්ස නිසම්මකාරනෝ
සක්කෑතස්සව ධම්ම ජීවනෝ
අප්පමත්තස්ස යසෝහි වඩිඛති

අර්ථය

ලත්සහවන්ත වූ, මහා සිහිය ඇති, නිවැරදි දෙය පරික්ෂාකාරීව කරන, හික්මීමෙන් යුත් දැහැමිව ජීවත් වන තැනැත්තාගේ යසස වැඩින්නේය.

ඉහත ගාලාවෙහි සඳහන් යසස් වර්ධනයට හේතුවන හැකියාවන් හා ගුණ ධර්ම 7කි.1. උච්චානවතේ

- උත්සහවන්ත බව, නොපසුබස්නා විරෝධ, කායුගක්තිය හා විත්ත ගක්තිය නොමද්ව යොදවා වැඩ කිරීම.

2. සතිමතේ

- එලඹ සිටි සිහිය, යහපත් කල්පනාව, සතිය, හරි වැරදි දැක කටයුතු කිරීම.

3. සූචිකමෙ

- පිරිසිදුව කටයුතු කිරීම, කයින් වවනයෙන් හා සිතින් නිදෙස් දේ කිරීම.

4. නිස්මමකාරී

- තුවණින් පිරික්සා, සිතා විමසා කටයුතු කිරීම.

5. සඳුනුතු

- දමනය වීම, සංයත බව, හික්මීම, ශිලයෙන් කය වවනය හික්ම වීම.

6. ධම්මෝතිවී

- දැනැමි ව ජීවත් වීම, සම්මා ආභේවය.

7. අප්පමත්ත

- අප්‍රමාදය, ප්‍රමාද නොවීම, ජීවතෙයේ අනිවෘද්ධියට දියුණුවට භානිකර දේ නොකිරීම.

8 පාඩම

අනුසස් දැක සිල්වත් ලෙමු

► සිලය යනු...

කාය වාචානා සමෝදානා සිලා

(කය වවන දෙකෙහි සංවරකම සිලය යි.)

ශිලයෙහි ප්‍රධාන ප්‍රජේද දෙකකි.

1. සමාදානය :-

කළ යුතු දේ හෙවත් සිරිත්

2. විරමණය :-

නොකළ යුතු දේ හෙවත් විරිත්

සිල් රකිමෙන් ලැබෙන ප්‍රධාන ආනිසංස පහකි.

1. මහත් වූ හෝග සම්පත් අත්පත් කර ගැනීම.

2. කිරිතිය පැතිරීම.

3. ඔනැම පිරිසක් මැදට නිරිහයට එළඹීමට හැකි වීම.

4. සිහි මුලා නොවී කළුරිය කිරීම.

5. මරණින් මතු සුගතියෙහි උපත ලැබීම.

01 සිල් රකිමෙන් මහත් වූ හෝග සම්පත් අත්පත් කර ගත හැකි ආකාරය.

❖ සිල්වත් පුද්ගලයා නිරන්තරයෙන් උද්යෝගීමත් ව අප්‍රමාදී ව ක්‍රියාකරන බැවින් මහත් වූ හෝග සම්පත් වල හිමි කරුවෙකු වේ.

❖ සිල්වත් පුද්ගලයා හෝග විනාශයට හේතු වන දුසිරිතෙන් වැළකී සුසිරිතෙහි යෙදෙන බැවින් හෝග සම්පත් වල හිමි කරුවෙකු වේ.

සිභාලෝචාද සූත්‍රයෙහි දැක්වන හෝග විනාශයට හේතුවන කරුණු හය

1. මදයට හා ප්‍රමාදයට හේතුවන මධ්‍යසාර භාවිතය.

2. තුසුදුසු වේලාවන්හි මංමාවත්වල සැරිසැරීම.

3. තැවුම් ගැයුම වැයුම හි ලොල් බව.

4. සුදුවෙහි යෙදීම.

5. පව්‍රිතු මිතුරන් ඇසුර.

6. අලසකමින් කළේ ගෙවීම.

02. සිල් රකිමෙන් කිරීතිය පැතිරෙන ආකාරය.

- ❖ හිලයෙහි පිහිටා කටයුතු නොකරන පුද්ගලයාට හිමි වන්නේ අපකිරීතිය යි.
- ❖ පරපණ නොනසන, සොරකමින් වැළකුතු, වැරදි කාම සේවනයෙන් වැළකුතු, බොරුවෙන් තොර, මධ්‍යසාරයෙන් වැළකුතු, පුද්ගලයාට කිරීතිය හිමිවෙයි.
- ❖ මෙවැනි පුද්ගලයා පිළිබඳව සමාජය ප්‍රශ්‍රාසනාත්මකව අගය කරයි.

03. සිල් රකිමෙන් ඕනෑම පිරිසක් මැදට නිර්හයව එළඹීමට හැකි වන ආකාරය.

- ❖ සතුන් මැරිම, සොරකම කිරීම ආදි පක්ද්ව දුශ්චරිතයෙහි නොයෙදෙන බැවින් ඔහු තුළ බිය හා සැකය නැත.
- ❖ තමා සිදු කළ දැ පිළිබඳව භංධ සාක්ෂියට එකඟව තමා දන්නා බැවින් සහාවක් ඉදිරියේ සඡ්‍රව පෙනී සිටිමේ ආත්ම ගක්තියක් ඔහුට ඇත.
- ❖ සිල් රකින්නා පක්ද්ව දුශ්චරිතයෙහි නොයෙදෙන බැවින් සමාජයේ සාම්කාමී බව හා සුහුදානාව ආරක්ෂා කරයි.

04. සිල් රකිමෙන් සිහි මුලා නොවී කළුරිය කිරීම හැකි බව.

- ❖ දුසිල්වත් ව කටයුතු කරන්නාගේ මරණාසන්න මොහොත බොහෝ විට බියකරුය.
- ❖ සිල්වත්ව ජීවත් වන්නා මරණයට බිය නොවේ. ඔහු තමා සුගතියක උපදින බව දනී.
- ❖ මරණාසන්න මොහොතේ තමා කළ නොද සිහිපත් විමෙන් සුගතියම දැක සිහියෙන් යුතුව කළුරිය කරයි.

05. සිල් රකිමෙන් මරණීන් මත සුගතියෙහි උපත ලබන ආකාරය.

- අකුසල කරම කළ තැනැත්තා මරණීන් මත දුගතියේ උපදින අතර අකුසලයෙන් වැළකී කුසල කරම කළ තැනැත්තා මරණීන් මත සුගතිගාමී වේ.
- මේ අනුව පවත්වන අකුසලය පිළිකුල් කරමින් එම ක්‍රියා වලට උපන් බිය ඇතිව ජීවත් වන බැවින් ද, පින කුසලය උතුම කොට සලකමින් එම ක්‍රියාවන්ට යොමු වී සිටින බැවින් ද සිල්වතා සුගතියක ම උප දී.

පූහුණුවට

යෝ වේ වස්සසත් ජීවේ
දුස්සීලෝ අසමාහිතෝ
ජ්‍යාහා ජීවිත සෙය්යෝ
සිල වන්තස්ස ක්‍රායනෝ

(ධම්ම පදය - සහස්ස වග්‍යය)

“දුශ්චිල ව නොසන්සුන් සිත් ඇති ව අවුරුදු සියක් ජීවත් විමට වඩා සිල්වත්ව සන්සුන් සිත් ඇති ව එක ද්වසක් ජීවත් විම ග්‍රේෂ්‍ය ය”

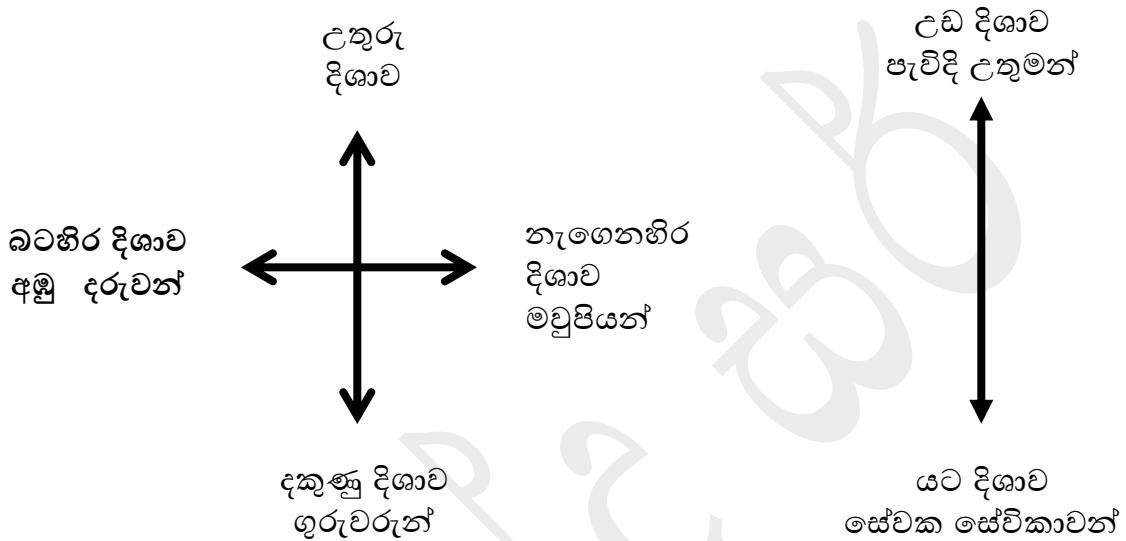
09.පාඩම

සබඳතා රකින මිනිස් යුතුකම්

සිහාලෝච්චාද සූත්‍රය

- ✓ නිවැරදි දියා නමස්කාරය පැහැදිලි කරමින් බුදුන් වහන්සේ විසින් සිහාල නම තරුණයාට දේශනා කරන ලද්දකි.
- ✓ සමාජයක යහපැවැත්ම සඳහා ඒ ඒ සමාජ කොටස් අතර ඉටු විය යුතු යුතුකම් සවිස්තරව සිහාලෝච්චාද සූත්‍රයේදී දේශනා කර ඇත.

සිහාලෝච්චාද සූත්‍රයට අනුව සමාජය සඳහාවන්ට බෙදී ඇති ආකාරය.

මධ්‍යමය - දු දරු සබඳතාව

සමාජයේ දක්නට ලැබෙන ප්‍රධාන සමාජ කණ්ඩායම් දෙකක් ලෙස දෙමාපියන් හා දරුවන් දැක්විය හැකිය. දෙමාපියන් හා දරුවන් අතර යහපත් සබඳතාවක් පවත්වා ගැනීම දෙපක්ෂයේ ම යහපතව හේතු වේ. මවුපියන් පුරුව දිගාවට (නැගෙනහිර) උපමාකොට දක්වා ඇත්තේ දරුවකු මවුකුස පිළිසිද ගත් දිනයේ පටන් ඇති දැඩි කරනු ලබන්නේ දෙමාපියන් නිසාවෙනි. දරුවන් පාසල් අධ්‍යාපනය ලැබීමට පෙර දැනගතයතු බොහෝ දේ උගන්වනු ලබන්නේ දෙමාපියන් නිසාවෙන් පුබ්ලාවරිය(මුල්ගරුවරු) වශයෙන් හඳුන්වයි. මහා බුජ්මයා තුළ පවතිනවා යැයි සැලකෙන මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ඛා යන සතර බුජ්ම විහරණ දෙමාපියන් දරුවන් කොරේහි දක්වන බැවින් බහුම, පුබ්ලදේව යන විශේෂ වචන වලින් දෙමාපියන් හඳුන්වයි.

දරුවන්ගෙන් දෙමාපියන්ට ඉවුවිය යුතු යුතුකම්.

- මවුපියන් පෝෂණය කිරීම.
- ඔවුන්ගේ කටයුතු සොයා බලා ඉටු කර දීම.
- දෙමාපිටන් රැකගෙන ආ කුල පරපුර හා ඊට සම්බන්ධ සිරිත් විරිත් ආරක්ෂා කිරීම.
- දෙමාපියන්ගෙන් හිමි වූ දේ රැක ගැනීම.
- මවුපියන් පරලොව ගිය පසු පින් අනුමෝදන් කර වීම.

දෙමාපියන්ගෙන් දරුවන්ට ඉවුවිය යුතු යුතුකම්.

- දරුවන් වරදින් මුදවා ගැනීම.
- ඔවුන් යහපත් කටයුතුවල යෙදවීම.
- ඉගෙනීමේ කටයුතුවල යෙදවීම.
- ගැලුපෙන අවාහ විවාහ කර දීම.
- සුදුසු කල්හි සම්පත් පවරා දීම.

ගුරු - සිසු සබඳතාව

සමාජයේ දක්නට ඇති තවත් ප්‍රධාන සමාජ කණ්ඩායම් දෙකක් ලෙස ගුරුවරුන් හා ශිෂ්‍යයන් දැක්විය හැකිය. ඔවුන් අතර යහපත් සබඳතාවක් ගොඩනගා ගැනීමට අනෙක්නා වගයෙන් යුතුකම් කිරීම ඉතා වැදගත්ය. ශිෂ්‍යයෙකුට දෙමාපියන් භැරුණුවේ යහපත් පුරවැසියෙකු ලෙස සමාජයේ ජීවත් වීමට අවශ්‍ය ගුණ ධර්ම හා වරිත ගක්තිය ඇති කරනු ලබන්නේ ගුරුවරයා සි. එබැවින් ශිෂ්‍යයන්ගේ දක්ෂීණාවට වෙත් ගොරවය ලැබීමට සුදුසු පිරිසක් බැවින් ගුරුවරයා දකුණු දිගාවට උපමා කර ඇත.

ගුරු - සිසු සබඳතාව

ශිෂ්‍යකු විසින් ගුරුවරුන්ට ඉවුකළ යුතු යුතුකම්.

- ✓ දුටු විට පූනස්නෙන් නැගිවීම.
- ✓ අවශ්‍ය උපස්ථාන කිරීම.
- ✓ අවවාද අනුශාසනාවලට මැනැවින් අහුමකන් දීම.
- ✓ අවශ්‍ය කටයුතු ඉටු කර දීම.
- ✓ මැනැවින් ඉගෙන ගැනීම.

ගුරුවරයා විසින් ශිෂ්‍යයන්ට ඉවුකළ යුතු යුතුකම්.

- ✓ මැනැවින් හික්මේවීම.
- ✓ මැනැවින් ඉගැන්වීම.
- ✓ දන්නා සියලු ශිල්ප කාස්ත්‍ර ඉගැන්වීම.
- ✓ තම මිත්‍රයන්ට හඳුන්වා දීම.
- ✓ ශිෂ්‍යයා ආරක්ෂා කර ගැනීම.

අඩු - සැම් සබඳතාව

සමාජයේ වැදගත්ම ඒකකයක් වන පවුලේ ප්‍රධානම සාමාජිකයන් වන්නේ බිරිය සහ සැම්යා සි. පවුලේ සාමයන්, සතුටත්, දියුණුවත්, දු දරුවන්ගේ යහපතත් සැලසෙන්නේ බිරිදත් සැම්යාත් අතර ඇති සම්බන්ධය මතය. බුදුරදුන් බටහිර දිගාවට අඩුසැම්යන්දක්වා ඇත. දෙවියෙකු හා දෙවහනක මෙන් අඩුසැම්යන් ජීවත්වනු දැකීම බුදු සමයේ අපේක්ෂාව සි.

සැම්යා විසින් බිරිදුට ඉවුකළ යුතු යුතුකම්.

- ❖ ගරු කිරීම.
- ❖ අවමන් නොකිරීම.
- ❖ පරදාර සේවනයේ නොයෙදීම.
- ❖ ගෙදර වගකීම පැවරීම.
- ❖ ඇඳුම් පැලදුම් සපයා දීම.

බිරිදි විසින් සැමියාට ඉවුකළ යුතු යුතුකම්.

- ❖ ගෙදර කටයුතු මැනැවින් සංවිධානය කිරීම.
- ❖ ඇසුරු කරන පිරිසට මැනැවින් සංග්‍රහ කිරීම.
- ❖ පර පුරුෂ සේවනය නොකිරීම.
- ❖ උපයන ලද දිනය ආරක්ෂා කිරීම.
- ❖ සැම කටයුතුතක දී ම දක්ෂ වීම හා අනලස් වීම.

යහළ - මිතු සබඳතාව

පෙරද්ගලික කටයුතුවලදී මෙන්ම පොදු කටයුතු වලදී ද මිතුයින්ගේ සහාය අපට අවශ්‍යය. මිතුයන් දෙයාකාරය. යහපත් මිතුයෝ හා ව්‍යාජ මිතුයෝ වගයෙනි. යහපත් මිතුයන් කලාණ මිතුයන් ලෙසත් ව්‍යාජ මිතුයන් මිතු ප්‍රතිරූපකයන් ලෙත් බුදුරුද දක්වා ඇත. කලාණ මිතුයන් ඇසුරත් මිතු ප්‍රතිරූපකයන්ගෙන් ඇත් වීමත් මෙලෙට පරලෙට යහපතට හේතු වේ. යහපත් මිතුයන් උතුරු දිගාවට දක්වා ඇත්තේ උවදුරු වලින් එතෙර කරනවාය යන අර්ථයෙනි.

කුල ප්‍රතියන් විසින් මිතුරන්ට ඉවුකළ යුතු යුතුකම්.

- මිතුරාට අවශ්‍ය දේ දීම.
- ප්‍රිය වචනයෙන් කථා කිරීම.
- දියුණුව සඳහා කටයුතු කිරීම.
- සමානාත්මකාව දැක්වීම.
- නොරැවීම.

මිතුරන් විසින් කුල ප්‍රතියාට ඉවුකළ යුතු යුතුකම්.

- දුසිරිතෙහි වැවේ ප්‍රමාද වූ මිතුරා ආරක්ෂා කර ගැනීම.
- එබදු මිතුරාගේ වස්තුව ආරක්ෂා කර දීම.
- බියට පත් මිතුරා ඉන් මූදා ගැනීම.
- විපතට පත් මිතුරා අත් නොහැරීම.
- මිතුරාගේ අමුදරුවන්ට සැලකීම.

සේවා - සේවක සබඳතාව

සේවා - සේවක සම්බන්ධ පවත්වා ගැනීමේ ප්‍රධාන වගකීම පවරා ඇත්තේ සේවා පක්ෂයට ය. සේවක පක්ෂය යට දිගාවට දක්වා ඇත්තේ කරමාන්ත, ව්‍යාපාර ආදියෙහි දියුණුව, පැවැත්ම රඳා පවතින්නේ සේවකයන්ගේ ගක්තිය මත නිසාවෙනි. සේවකයින් තංපේන්තු වන අයුරින් ක්‍රියා කිරීම සේවායන්ගේ(හාමපුතුන්ගේ) යුතුකම බව බුදුරුදන් පෙන්වා දී ඇත.

සේවායා විසින් සේවකයාට ඉවුකළ යුතු යුතුකම්.

- ✓ සේවකයාගේ ගක්ති ප්‍රමාණයට වැඩි පැවරීම.
- ✓ සුදුසු පරිදි ආහාර හා වැටුප් ලබා දීම.
- ✓ සෞඛ්‍ය පහසුකම් සපයා දීම.
- ✓ මිහිර ආහාරපාන ආදිය නිස් ලෙස බෙඳා දීම.
- ✓ සුදුසු අවස්ථාවන්හි විවේක දීම.

සේවකයා විසින් සේවකයාට ඉවුකළ යුතු යුතුකම්.

- ❖ ස්වාමියාට පළමු ව පිබිදීම.
- ❖ ස්වාමියාට පසු ව නිදා ගැනීම.
- ❖ ස්වාමියා දුන් දේ පමණක් ගැනීම.
- ❖ වැඩ කටයුතු ඉතා තොදීත් කිරීම.
- ❖ ස්වාමියාගේ ගුණ වර්ණනා කිරීම.

ගිහි - පැවිදි සබඳතාව

දැහැමි සමාජයක පදනම වන්නේ ගිහි - පැවිදි සබඳතාව මතය. බුදු සපුනේ ගිහි පිරිස උපාසක, උපාසිකා ලෙස ද පැවිදි පිරිස හික්ෂා - හික්ෂණී ලෙසන් හඳුන්වයි. මිනිස් වර්ගයා උතුම තත්ත්වයට පත් කිරීමට දහම මහ පෙන්වා දෙන හෙයින් පැවිදි පිරිස උඩ දිඟාවට දක්වා ඇත. ගිහි පිරිස ආමිසයෙන් පැවිදි උතුමන්ට සංග්‍රහ කරන විට පැවිදි උතුමන් ගිහියාට ධර්ම දානයෙන් සංග්‍රහ කළ යුතුය.

ගිහියන් විසින් පැවිදි උතුමන්ට ඉවුකළ යුතු යුතුකම්.

- මෙමත් සහගත ව ක්‍රියා කිරීම.
- මෙමත් සහගත ව ක්‍රියා කිරීම.
- මෙමත් සහගත සිත් පහළ කර ගැනීම.
- නිවසට පැමිණී විට සතුවින් පිළිගැනීම.
- ආමිසයෙන් සංග්‍රහ කිරීම.

පැවිදි උතුමන් විසින් ගිහියන්ට ඉවුකළ යුතු යුතුකම්

- පවින් වැළැක්වීම.
- යහපත් ක්‍රියා වල යෙද්වීම.
- හොඳ හිතින් ම අනුකම්පා කිරීම.
- නො ඇසු දේ කියා දීම.
- ඇසු දේ පැහැදිලි කර දීම.
- සූගතියට සග පෙන්වීම.

සඳිසා නමස්කාරය සමස්ත සමාජයේ ම දියුණුවට පිටුබලයක් වන ආකාරය.

- ✓ සමාජ කණ්ඩායම අතර අනෙක්නාය විශ්වාසය හා බැඳීම ඇති වේ.
- ✓ බුද්ධකළා බව පහව යයි.
- ✓ මිතුත්වය ගොඩනැගේ.
- ✓ දුකා - සැප බෙදා හදාගෙන ඒවත් වෙයි.
- ✓ අනෙක්නාය විරසක විම, ගැටුම, බිඳ වැටීම සමාජයෙන් තුරන් වේ.
- ✓ සාමය සමගිය තහවුරු වේ.
- ✓ ලෝකයේ අහිවෘද්ධියට හා සැපවත් බවට හේතු වේ.

පූජාවල

මාතා පිතා දිසා පුබිබා
ආචාරියා දක්ඩිනා දිසා
පුත්තදාරා දිසා පවිණා
මිත්තාමවිවා ව උත්තරා

දාස කම්මකරා හෙටියා
ලද්ධ සමණ බුජ්මණා
ඒතා දිසා නමස්සේයා
අලමත්පෝ කුලේ ගිහි

(සිභාලෝච්චා සූත්‍රය)

10. පාඩම

රුදුරු මිතිසුන් අතර වෙමු අභි සෞඛ්‍රරු මිතිසුන්

පද්මාකාර ජීවිතය

සුසුඩ්. වත ජීවාම - වේරිනෝසු අවේරිනෝස්
වේරිනෝසු මනුස්සේසු - විහරාම අවේරිනෝස්

(ඒමම පදය - සුඩ වග්‍යය)

(අභි වෙටර කරන්නවුන් අතර අවෙටරි ව සුවස් වාසය කරමු.)

► පද්මාකාර ජීවිතය යනු...

මඩ වතුරෙන් ඉහළට මතු වී එහි නොගැවී සිටින නෙලුම් මල් මෙන් බුද්ධා දී උතුමෝ කෙලෙස් මඩ වතුරෙන් ඉහළට තැගී එහි නොගැවී වැඩ වසන අතර, එම ජීවිතය හැදින්වෙන්නේ පද්මාකාර ජීවිතය යනුවෙනි.

පද්ම උපමාව අනුව බුදුරඳන් වදාල ත්‍රිවිධ පුද්ගලයන්

01. ඉතා නොදියුණු අවම පෙරුෂ ඇති අය

(මොවුන් මධ්‍යීම ම ගැලී සිටින නෙලුම් පොහොටුව වැනි ය)

02. මධ්‍යම වර්ධන සහිත පෙරුෂ ඇති අය

(මොවුන් මඩ ජලය භා සම ව සිටින නෙලුම් පොහොටුව වැනි ය)

03. උත්තම පෙරුෂ ඇති බුද්ධාදී උතුමෝ

(බුද්ධා දී උතුමෝ මඩ වතුරෙන් ඉඛළට මතු වී එහි නොගැවී සිටින නෙලුම් මල වැනි ය.)

→ ලෝකයේ ප්‍රධාන වශයෙන් පුද්ගල කොටස් දෙකකි.

1. අනුසේදතාම්

(ගහක් පහලට ම ගලා යන්නා සේ, මිතිස්සු රාගයෙන් රාගයට ම, ද්වේගයෙන් ද්වේගයට ම, මෝහයෙන් මෝහයට ම, කාමයෙන් කාමයට ම, වෙටරයෙන් වෙටරයට ම යාම සි.)

2. පටිසේෂනගාමි

(ගහක් උඩුගේ බලා ගලා යන්නා සේ, මිනිස්සු රාගයෙන් විරාගයට, ද්වේගයෙන් අද්වේගයට, මෝහයෙන් අමෝහයට, වෛරයෙන් අවෛරයට යාම සි.)

බෝද්ධයෙන් වන අප පද්මාකාර ජීවිතයක් ගත කිරීම සඳහා කටයුතු කළ යුතු ආකාරය.

“වෛර කරන්නවුන් අතර වෛර නොකර අපි සුවසේ වසන්නෙමු. අවෛරී ව ජීවත් වන්නෙමු. රාග දී කෙලෙස් නිසා රෝගී වූ මිනිසුන් අතර අපි කෙලෙස් ලෙඩ නොමැති ව සුවසේ වසන්නෙමු. නිරෝගී ව ජීවත් වන්නෙමු. පස්කම් සැපෑ සෙවීමෙහි ම උනන්දු වන්නන් අතර අපි එබදු උනන්දුවකින් තොර ව සුවසේ ජීවත් වන්නෙමු. උත්සුක මිනිසුන් අතර අනුත්සුක ව වාසය කරන්නෙමු”

(බ්‍රද්ධරජාණන් වහන්සේ)

- ✓ අපිරිසිදු මඩ ජලය ඉක්මවා ගිය නොලුමක් මෙන්, අවිද්‍යාවෙන් අන්ද වූ රාග දී කෙලෙස්වලින් දුෂ්චිත වූ ලෝකය තුළ ඒවා හා නොගැටී සිටීමෙන්.
- ✓ අවිද්‍යා තෘප්ත්‍යාදයෙහි ම නො ඇලි ගැලී නොසිට ඉන් ඔබට යාමෙන්.
- ✓ සසර දුකෙහි ම නොගැලී ඉහළට මතුවීමට උත්සවත් වීමෙන්.

- ✓ අවම හා මධ්‍යම පෙෂරුෂ ඇත්තවුන් නොවී උපරිම පෙෂරුෂය ඇති අයෙකු වීම තුළින්.

පාසල් ශිෂ්‍යයන් වන අප පද්මාකාර ජීවිතයක් ගත කිරීම සඳහා කටයුතු කළ යුතු ආකාරය.

- වැරදි වලට පෙළඳෙන සිත ඉන් වළකා යහපත් දේ සඳහා යොමුකර ගැනීම.
- අවිධිමත් අපිරිසිදු සමාජ ප්‍රවාහයට හසු නොවී යහපත් ලෙස තම අරමුණු කරා යාම තුළින්.
- වැරදි බහුල සමාජ පරිසරයක දී වූව ද වැරදි නොකර සිටීමෙන්.
- තමාගේ යහපත් ගුණ ධර්ම කිසීම හෙතුවක් නිසා නැතිකර නොගැනීමෙන්.

පූජාව

පූජාව - වත ජීවාම - වේරන්සු අවෛරනෝ

වේරන්සු මනුස්සේසු - විහරාම අවෛරනෝ

(ධම්ම පදය - සුඛ වගය)

(අපි වෛර කරන්නවුන් අතර අවෛරී ව සුවසේ වාසය කරමු.)

11. පාඩම

සහජීවනය

- ❖ සහජීවනය යනු...
- සහජීවනය නම් සාමයෙන්, සමගියෙන්, සහයෝගයෙන් ජීවත් වීමයි. එකමුතුව කටයුතු කිරීමයි.
- බුදුන් වහන්සේ මේ පිළිබඳව දී ඇති උපදෙස් වන්නේ,

“සමවායෝ එව සාධු” (සමගියම යහපති.)

“සමග්ගා හෝම මා විවදා” (සමගි වන්න, විවාද නොකරන්න.)

බොද්ධ ඉගැන්වීම් අනුව සාමයක්, සමගියක්, සහ්චිවනයක් ඇති වීම සඳහා අප ක්‍රියා කළ යුතු ආකාරය.

- ✓ ආගම, ජාතිය, කුලය වැනි කරුණු මූල් කරගෙන එකිනෙකා දෙස වෙරයෙන්, නො සතුවීන් බැලීමෙන් බැහැර වීම.
- බහු ජාතික, බහු ආගමික සමාජයක සහ්චිවනයෙන් කටයුතු කිරීමට මග පෙන්වන බොද්ධ ඉගැන්වීම්,
- ❖ පංචිලය
- ❖ සිව සහරාවත
- ❖ සිව බඩු විහරණ

පංචිලය

► මූලික බොද්ධ ඉගැන්වීම් කිසිවක ජාති ආගම කුල හෝ වෙනත් විශේෂත්වයක් ගැන අවධානය යොමු කර තැත. බොද්ධ ප්‍රතිපදාවන් ද එලෙසින් ම ජාතික ආගමික විෂමතාවලින් තොර වුවකි. පංචිලය ඒ බවට නිදුසුනාකි. පරපණ නැසීම පාපයක්, වරදක් ලෙස උගෙන්වන බුදු දහම ජනිය ආගම හෝ සත්ත්ව කොට්ඨාසය කුමක් වුව ද එය සසර දුක් ඇති කරන, අප විසින් නොකළ යුතු, අත්හළ යුතු පාපයක් ලෙස පෙන්වා දී ඇත. හිංසනය ද එයට ම ඇතුළත් ය. මේ අයුරින් අන්සතු දේ ගැනීමෙන්, රවවීමෙන්, කවර තැනැත්තෙකුට වුව ද භානි කිරීම බුදු දහම අනුමත නොකරයි. එහි දී කුමන ආගමකට හෝ ජාතියකට හෝ අයත් වුව ද මිනිසෙකුට එබදු අවැඩක් කිරීමෙන් වළකින ලෙස උගෙන්වයි.

සිව සහරාවත

► බුදු දහමෙහි ඉගැන්වෙන දානය, ජාතිය, ආගම සැලකිල්ලට ගෙන කළ යුත්තක් නොවේ. කවර ජාතියකට ආගමකට අයත් වුව ද මිනිසෙකුට හොඳ හිතින් සතුවීන් දන් දීම, පරිත්‍යාග කිරීම පින්කමකි. ප්‍රිය ව්‍යවන කථා කිරීමේ දී ද ආගම ජාති ආදි වෙනස්කම් නොසැලකිය යුතුය. කවර ජාතිකයෙකු ආගමිකයෙකු වුව

ද බොරුවෙන් රවවීම, කේලමින් බිඳවීම, හිස් වදනින් මුලා කිරීම, රඟ වදනින් වෙහෙසට පත් කිරීම; පාපයකි. අර්ථවරයාව යනු අනුන්ගේ දියුණුවට උදවු කිරීමයි. එහි දී ජාති ආගම නොසැලකිය යුතුයි. සමානාත්මකාවෙන් සංග්‍රහ කරමින් ජාතික ආගමික සමගිය, සහ්චිවනය ගොඩනගා ගැනීමට ඉහත කි සිවු සහරාවත ගෙන පෙන්වයි.

සිව බඩු විහරණ

► සිව බඩු විහරණ ද එලෙසින් ම ජාතික, ආගමික, වෙනස්කම්වලින් තොර ය. බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාල මෙමතිය සියලු සත්ත්වයන්ටයි. අපට හිතවත් අයට මෙන් ම අහිතවත් අයට ද බොද්ධයෝ මෙන් වඩති; සෙත සැපත ගාන්තිය ලැබේවායි සිතති; කරුනාව දක්වති; කවර ජාතියකට ආගමකට අයත් වුව ද මිනිසෙකුගේ දුකක දී කම්පනය වෙති; අනකම්පා කරති; දයාව දක්වති; කාගේ වුව ද දියුණුවේ දී සතුව වෙති; රේර්ජායා නොකරති; අකුල් නොහෙලති; ජාතික ආගමික විවිධත්වය තුළ බොද්ධයෝ උපේක්සා සහගත වෙති; මධ්‍යස්ථා ව සිතති.

- අත්තුපනායික ධර්ම පර්යාය හෙවත් තමා උපමා කොට අනුන් ගැන සිතන්නට උගෙන්වා ඇති බුදු දහමට ජාතිය, ආගම පිළිබඳ විෂමතා අදාළ වන්නේ නැත.

බුද්‍රන් වහන්සේ ජාතික ආගමික සහජ්වනයේ වැදගත්කම ආදර්ශයෙන් පෙන්වා දුන් ආකාරය.

- තමන් වහන්සේ වෙත පැමිණි වෙනත් මතධාරීන් සූහද ව පිළිගෙන සාකච්ඡා කිරීම හා ඇතැම් විට එවන් දැරු වල අඩු පාඩු පෙන්වා දුන් තමුදු සූහදන්වය නැති කර නොගැනීම. (සවිච්‍ජ වැනි වාද කිරීමට පැමිණි අය.)
- ඇතැම් අවස්ථාවල වෙනත් ජන කොටස් අතර සම්භාවනාවට ලක් වූ හාද දේ පිළිගැනීම හා එබදු දේ බොඳී බොඳීයන් විසින් ද අනුගමනය කළ යුතු යැයි පෙන්වා දීම. (හික්ෂ්‍යන්ට වස් ශික්ෂා පද පැනවීම.)
- වෙනත් මත අනාය ආගමික ආරාමවලට පවා වැඩිම කරමින් වෙනත් ආගමික උතුමන් සමග සූහද සාකච්ඡා පැවැත්වීම වාද ඉවසමින් නිරතුරුව ම මැදුම් පිළිවෙත ගරු කරමින් ක්‍රියා කිරීම. (වින්වා මානවිකාව, සුන්දරී පරිභාෂ්කාව වැනි අයගේ නින්දා දරා ගැනීම.)
- (පොටියපාද පිරිවැඹියා වැනි අය හමුවට යාම.)
- බුද්‍රන් වහන්සේ වෙත පැමිණි ආගමික උතුමන් ඉතා උණුසුම් ලෙස ගරු සිරින් පෙරදැර ව පිළිගැනීම. (මුගලන් හිමි වැනි තම ග්‍රාවකයන්ගෙන් ආගිය තොරතුරු විමසීම.)

බහුජාතික, බහු ආගමික පරිසරයක ජීවත් විමේ දී බොඳීයන් වශයෙන් අප ක්‍රියා කළ යුතු ආකාරය.

- ✓ වෙනත් ආගමවලට මෙන් ම ආගමික සිද්ධස්ථානවලට ගරු කිරීම හා හානි නොකිරීම.
- ✓ වෙනත් ජාති වලට ආගමවලට අයත් ජන කොටස් සමග සූහදව මිතුළිලි ව කටයුතු කිරීම.
- ✓ අනායාගමිකයන්ට තම ආගමික කටයුතු නිදහසේ කර ගැනීමට බාධා නොකරමින් තම බොඳී පිළිවෙත් මනාව පිළිපැදිම.
- ✓ දැහැම් රකියාවල යෙදෙමින් තමාට මෙන් ම අනුන්ට ද අඩුඩික් නොවන දිවි පැවැත්මක් ගත කිරීම.
- ✓ අනායන් සමග සූහදතාව වැඩි කර ගැනීම සඳහා අවුරුදු වාරිතු යොදා ගැනීම.
- ✓ ගංවතුර, සුළුසුලං, නායෝම්, නියහ ආදී ආපදාපන්න අවස්ථාවල දී ස්වේච්ඡාවෙන් ම සංවිධානය වී ආපදාපන්න ප්‍රදේශවලට ගොස් ජාතිකත්වය, ආගමිකභාවය නොවීමසා අසරණයන්ට උපකාර කිරීම.
- ✓ පාසල, රෝහල, බස් නැවතුම හා එහි ඇති සියලු දේ මෙන් ම මං මාවත් ආදිය රැක ගැනීම ජාතික යුතුකමක් ලෙස සලකා ක්‍රියාකාරීම.
- ✓ ජාතික ආගමික සහජ්වනයෙන් ක්‍රියාකරන අතර ම අපගේ අනනාතාව ද රැක ගැනීමට කටයුතු කිරීම.

12 පාඨම

කර්මය හා එහි ප්‍රශ්නය භැඳින ගනිමු.

- **කර්මය යනු...**

“වේතනාහ. හික්බවේ කමම්. වදාම්, වේතයින්වා කමම්. කරෝන් කායෙන වාචා මතසා”

‘මහජෙනි, මම වේතනාව ම කර්මය යැයි කියම්. සිතින් සිතා, කයින් වවනයෙන් සිතින් කරම සිදුකරයි’

ඩුටු දහම අනුව මෙනිසුන්ගේ සැවේතනික ක්‍රියාවන් ක්‍රියාත්මක වන (කර්ම රස්වන) දොරටු තුනකි.

1. සිත - වේතනා
2. කය - දැන්, දෙපා ආදි කායික අභ්‍යන්තර
3. වචනය - කතාබහ

යම ක්‍රියාවක් කර්මයක් බවට පත් වන්නේ වේතනාව මූල් කරගෙන තිදෙරින් කරනු ලබන ක්‍රියා තුළිනි.

➤ සැවේතනික ක්‍රියාවන් සිදු කෙරෙන ආකාරය අනුව කර්මය තුන් ආකාර වේ.

1. කාය කම්ම (කයින් සිදුවන සැවේතනික ක්‍රියා)
2. වචනයෙන් සිදුවන සැවේතනික ක්‍රියා)
3. මනෝ කම්ම (මනසින් සිදුවන සැවේතනික ක්‍රියා)

➤ තිදෙරින් කරන කර්මයේ ප්‍රධාන කොටස් දෙකකි.

1. අකුසල කර්ම
2. කුසල කර්ම

01 අකුසල කර්ම

- සයර දුක් උපද්‍යාවන, නරක අවැඩ දායක සැවේතනික ක්‍රියා අකුසල කර්ම වේ.
- එම සැවේතනික ක්‍රියා දස වැදැරුම වන අතර ඒවා දස අකුසල කර්ම නමින් භැඳින්වේ.

දස අකුසල කර්ම තිදෙරට අනුව සිදු වන අයුරු

01. ප්‍රාණසාතය	08. අහිඛ්‍යව
02. අදත්තාදානය	09. ව්‍යාපාදය
03. කාමලිතාදාවාරය	මනෝ කම්ම
04. මුසාවාදය	10. මිතයාදාශ්වීය
05. පිසුනා වාචා	
06. පරුසා වාචා	වචි කම්ම

01 කුසල කර්ම

- සයර සැළ උපද්‍යාවන වැඩිදායක ක්‍රියා කුසල කර්ම වේ.
- ඉහත දැක් වූ ප්‍රාණසාතය, අදත්තාදානය ආදි දස වැදැරුම අකුසල ක්‍රියාවන්ගෙන් වැළකී ප්‍රාණීන්ගේ ජීවීත ආරක්ෂා කිරීම, දඟන් දෙය පමණක් ගෙන අන් සතු දෙය ආරක්ෂා කිරීම ආදි දස කුසල ක්‍රියාවන්හි නිරත වීම.
- කර්ම රස්කිරීම සඳහා පුද්ගලයා පොලුඩුවන ප්‍රධාන මානසික මූල (කුසල හා අකුසල මූල)

01. අකුසල මූල :-

- i. ලෝජය
- ii. ද්වේශය
- iii. මෝජය

02. කුසල මූල :-

- i. අලෝජය
- ii. අද්වේශය
- iii. අමෝජය

කර්මයේ ප්‍රහේදා

1. විජාක දෙන කාලය අනුව කර්මයෙහි කොටස් හතරකි.
2. විජාක දෙන ආකාය අනුව කර්මයෙහි කොටස් හතරකි.
3. කෘත්‍ය හෙවත් කාර්යයන් අනුව කර්මයෙහි කොටස් හතරකි.
4. වර්තමාන කර්ම සහ පාරිසරික සාධක මත අනීත කර්ම විජාක වෙනස් කරගත හැකි අවස්ථා.

01. විජාක දෙන කාලය අනුව කර්මයෙහි කොටස් හතරකි.

- i. දිවියධම්මවේදනීය කර්ම (මෙලෙට දී ම විජාක දෙන කර්ම. ප්‍රවෘත්ති විජාක ඇත, ප්‍රතිසන්ධි විජාක නැත.)
- ii. උපස්ථිතවේදනීය කර්ම (මරණීන් මතු පලමු ආත්මහාවයේ දී විජාක දෙන කර්ම. ප්‍රවෘත්ති විජාක භා ප්‍රතිසන්ධි විජාක ඇත. පක්ෂ්වානාන්තරය පාප කර්ම අකුසල පක්ෂයේ ද පක්ෂ්ව අහිඹා, අෂ්ටසාමත්ති දායාන උපද්‍රාව එයින් තොපිහිරි මියගිය අය සැප විජාක ද ලබයි)
- iii. අපරාපරියවේදනීය කර්ම (දෙවන ආත්මහාවයෙන් පසු ක්වර හෝ ආත්මහාවයක දී විජාක දෙන කර්ම. නිවන් දක්නා හවය දක්වා යම් හවයකි දී විජාක ලබා දෙයි.)
- iv. අහෝසි කර්ම (විජාක නොදී අහෝසි වී යන කර්ම. යමෙකු සියලු කෙලෙසුන් නසා රහත් භාවයට පත්ව පිරිනිවන් පූ විට කර්ම විජාක දීමට අවස්ථාව නොලැබේ.)

02. විජාක දෙන ආකාය අනුව කර්මයෙහි කොටස් හතරකි.

- i. ගැළුක කර්ම (වෙනත් කර්මයකින් වළකාලීය තොහැකි ව්‍යාත් බලසම්පන්න කුසලාකුසල කර්ම.)
- ii. ආසන්න කර්ම (මරණාසන්න අවස්ථාවේ දී කරන ලද්දා වූ හෝ කළින් මොහොතක සිදු කරන ලදුව මරණාසන්න මොහොතේ සිතට නැගුණ කුසලාකුසල කර්ම.)
- iii. ආවේණික කර්ම (පීටිත පුරුද්දක් ලෙස සිදු කරන ලද කුසලාකුසල කර්ම භා කළින් කරන ලදුව නිරන්තරයෙන් සිහි කරන ලද කුසලාකුසල කර්ම.)
- iv. කටත්තා කර්ම (දැඩි වෙතනාවක් නොමැති ව සිදු වන අසම්පූර්ණ කුසලාකුසල කර්ම.)

03. කෘත්‍ය හෙවත් කාර්යයන් අනුව කර්මයෙහි කොටස් හතරකි.

- i. ජනක කර්ම (ප්‍රතිසන්ධිය ලබා දීමට ඉවහල් වන, එනම් මිය ගොස් රේලුග හවයක උපත ලබා දීමට ඉවහල් ව කර්ම.)
- ii. උපස්ථිතක කර්ම (ජනක කර්මයට අනුබල දෙන එනම් කුසලාකුසල කර්මයන්ට උදවී දෙන කර්ම.)
- iii. උප පීඩක කර්මය (ජනක කර්මයට බාධා පමුණුවන, එහි බලය හින කරවන කර්ම.)
- iv. උප සාතක කර්මය (ජනක කර්මයේ විජාක දීමේ හැකියාව නැති කොට තමා ම විජාක දෙන කර්ම.)

- වර්තමාන කර්ම සහ පාරිසරික සාධක මත අනීත කර්ම විපාක වෙනස් කරගත හැකි හෝ නැති කරගත හැකි අවස්ථා

- i. ගති සම්පත්ති
- ii. උපය සම්පත්ති
- iii. කාල සම්පත්ති
- iv. ප්‍රයෝග සම්පත්ති

- i. ගති විපත්ති
- ii. උපය විපත්ති
- iii. කාල විපත්ති
- iv. ප්‍රයෝග විපත්ති

➤ ගති සම්පත්ති

යස ඉසුරින් පිරුණු පවුලක උපත ලැබූ විට පෙර හවයන්හි කරන ලද අකුසල කර්ම විපාක දීම වැළකී යයි.

➤ ගති විපත්ති

දිලිංග පවුලක උපත ලැබූ විට පෙර හවයන්හි කරන ලද කුසල කර්ම විපාක දීම වැළකී යයි.

➤ උපය සම්පත්ති

උපයිය යනු උසස් රුප ගෝභාව යි. දුෂී පවුලක උපත ලැබුව ද ඉහළ රුප ගෝභාව නිසා වාසනාවන්ත ජීවිතයක් ගත කිරීමට අවස්ථාව ලැබේ.

➤ උපය විපත්ති

උපයිය යනු උසස් රුප ගෝභාව යි. පොහොසත් පවුලක උපත ලැබුව ද ඉහළ රුප ගෝභාව නිසා අවාසනාවන්ත ජීවිතයක් ගත කිරීමට අවස්ථාව ලැබේ.

➤ කාල සම්පත්ති

යහපත්, සෞඛ්‍යමත් කාලයක උපත ලැබූ විට පාප කර්ම විපාක තොලැබේ යයි. යහපත් පාලකයෙකු ඇති කාලයක ඔහු ලබා දෙන ප්‍රතිලාභ අකුසල කර්ම සිදු කළ පුද්ගලයාට වුව ද ලැබේ.

➤ කාල විපත්ති

අයහපත්, දුෂීකරතා වැඩි කාලයක උපත ලැබූ විට කුසල කර්ම විපාක තොලැබේ යයි. අයහපත් පාලකයෙකු ඇති කාලයක ඔහුගෙන් වන පිඩාවන් කුසල කර්ම සිදු කළ පුද්ගලයාට වුව ද ලැබේ.

➤ ප්‍රයෝග සම්පත්ති

ස්ථානෝචිත ප්‍රඥාවෙන් හා උත්සාහයෙන්, අධිෂ්ථානයෙන් කටයුතු කිරීමෙන් තමාට මුහුණ දීමට සිදුවන අකුසල කර්ම විපාක මගහරවා ගැනීමයි.

➤ ප්‍රයෝග විපත්ති

ස්ථානෝචිත ප්‍රඥාවෙන් හා උත්සාහයෙන්, අධිෂ්ථානයෙන් තොරව කටයුතු කිරීමෙන් තමාට විපාක දීමට ඇති කුසල කර්ම විපාක මගහරවා ගැනීමයි.

13 පාඩම

ඇති තත් කියන තිලකුණු දහම

තිලක්ෂණය යනු,

1. අනිත්‍ය ලක්ෂණය
2. දුක්ඛ ලක්ෂණය
3. අනාත්ම ලක්ෂණය

- මෙය බුදු දහමේ මූලික ඉගැන්වීමකි.
- ප්‍රජාව ලෙස හැඳින්වෙන්නේ මෙම තිලක්ෂණ අවබෝධය සි.
- ප්‍රජාව සසර දුකින් එතෙරව නිවන් පසක් කරනු පිළිස උපකාර වේ.
- කාල, දේශ, වශයෙන් වෙනස් නොවන සඳාකාලිකව ලොව පවත්නා විශ්ව සාධාරණ ධර්මතාවකි.

1. අනිත්‍ය ලක්ෂණය

- අනිත්‍ය යනු වෙනස් වීම සි, කැබෙන බිඳෙන සුළු බවයි.
- මෙම කැබෙන බිඳෙන සුළු බව බුදු දහමේ ලෝක යනුවෙන් හැඳින්වේ.
- බුදු දහමට අනුව හට ගැනීමේ සුවහාවය ඇති සැම දේ ම නැති වීමේ ස්වහාවයෙන් යුත්තය.
- සත්ත්ව, පුද්ගල, උච්ච ආදි ඒවා අංශීව පදාර්ථයකට ම මෙම සඳාතනික පොදු ධර්මතාවකි.
- මේ අනුව ලොව සියල්ල මොහොතින් මොහොත වෙනස් වන බවත් කිසිවක ස්ථීරසාර පැවැත්මක් නොමැති බවත් මින් අදහස් වේ.
- බුදු දහම අනුව සත්ත්වයා, ලෝකය යනුවෙන් හැඳින්වෙන්නේ රුප ධර්ම හා නාම ධර්මයන් ය.
- පක්ෂ්වස්කන්ධය හා ඒ සඳහා දක්වා ඇති උපමාවන්

ඇදුරදුන් දේශනා කරනු ඇති පරිදි ස්කන්ධ පහකි.

රුප -

i. රුප ස්කන්ධය - පෙණ පිඩක් වැනිය
(ඇස, කන, තාසය, දිව, ගරීරය ආදි හෙළතික සැකැස්ම)

ii. වේදනා ස්කන්ධය - දිය බුඩුලක් වැනිය
(වින්දනය, විදිම)

iii. සක්කාංශ ස්කන්ධය - මිරිහුවක් වැනිය
(හැඳිනීම)

නාම

iv. සංඛාර ස්කන්ධය - කෙසෙල් කළක් වැනිය
(වේතනා, රස කිරීම)

v. වික්කාණ ස්කන්ධය - මායාවක් වැනිය
(අරමුණු දැන ගැනීම)

පක්ෂක්කන්ධයට දක්වා ඇති උපමාවන් ගාලාවක මෙසේ දැක්වේ.

ලේඛනීය ප්‍රජාපත්‍ර පමණ - වෙදනා බුබිබුලුපතා
මරිච්චුපතා සක්දා - සංඛාරා කදුලුපතා
මායුපමණ් විජ්ජාණ - දිපිතාදිවචන්දුනා

වතුරායි සත්‍ය - රෝගානේ වන්දිවිමල නිමි

2. දුක්ඛ ලක්ෂණය

- සාංසාරික පැවැත්ම මූලික වශයෙන් ම දුක් සහිත ය. සැපදායක යැයි සැලකෙන සියලු වින්දායන් තාවකාලික ය. අනිතාය ය. එබැවින් දුක් සහිත ය.
- මංගල ධර්මදේශනයේ දී ම බුදුරජාණන් වහන්සේ වදාල පරිදි

“ඉදී බෝ පන හික්බවේ, දුක්ඛං අරිය සව්වං - ජාතිපි දුක්ඛං, ජරාපි දුක්ඛං, ව්‍යාධිපි දුක්ඛං, මරණමිපි දුක්ඛං, අප්පේයේහි සම්පයෝගේ දුක්ඛං, පියෙහි විප්පයෝගේ දුක්ඛං, යම්පිව්වං න ලහති තම්පි දුක්ඛං සංඛ්‍යාත්ත්ත්වන්දා දුක්ඛං”

(බ්‍යාද. ජ. ත්‍රි. ඩම්මවක්කප්පවත්තන සූත්‍රය)

(ඉපදීම දුකාය, ජරාව දුකාය, ලෙඩ්වීම දුකාය, මරණය දුකාය, අපුයයන් හා එක්වීම දුකාය, ප්‍රියයන්ගෙන් වෙන්වීම දුකාය, කැමති යමක් නොලැබීම දුකාය, සැකවින් පක්ෂ උපාධාන්ස්කන්ධය දුකාය.)

3. අනාත්ම ලක්ෂණය

- ආත්ම යනු සංස්කෘත භාෂාමය වවනයෙහි සිංහල අර්ථය මම හෙවත් තමා යන්න යි.
- බුදුරඳන් වැඩ සිටි කාලයෙහි ඇතමුන්ගේ විශ්වාසය වූයේ, සිතුවිලි සිතන්නේ ද වේදනා විදින්නේ ද හොඳ නරක කරන්නේ ද විපාක විදින්නේ ද හවයෙන් හවයට නොවෙනස්ව ගමන්කරන එකම පදාර්ථයක් හෙවත් ආත්මයක් බව යි.
- සියලු කෙලෙස් උපදින්නේ ආත්ම දූෂ්චරිය නිසාය.
- ඉහත දැක් වූ පරිදි සත්ත්වයා, පුද්ගලයා, මම, ආත්ම යනු සම්මුතියකි. වවන මාත්‍රයකි. ඉන් අදහස් වන්නේ ස්කන්ධ, බාතු, ආයතන, යැයි හැඳින්වීය හැකි ගක්ති සමුහයක් පමණි. මෙම ගක්ති සියල්ල අනිතාය හෙවත් වෙනස් වන සූලු ය. එබැවින් මෙහි ආත්ම වශයෙන් ගත හැකි කිසිවක් නොමැති බව බුදුරඳන් දේශනා කළේය.

තිශ්‍යාද ප්‍රාග්ධනය ගැන අවබෝධයෙන් පුද්ගලයාට වන යහපත

- ✓ අසිමිත වූ ආසාවන්ගෙන් නොර වේ.
- ✓ අඩු බලාපොරොත්තා ඇත්තේකු (අල්පේවිජ) වේ.
- ✓ ලද දෙයින් සතුවූ වේ.
- ✓ පහසුවෙන් පෙළ්ඨණය කළ හැකි වේ.
- ✓ කාර්ය බහුල නොවේ.
- ✓ සිත සැහැල්ලු ය.
- ✓ ඉදුරන් සන්සුන් ය.
- ✓ අවලෝ දහමින් නොසැලේ.
- ✓ උත්සාහවන්ත ය.
- ✓ අන්තරාම් නොවේ.
- ✓ අනාත්මානී වේ.
- ✓ ආවාර්ගීලිය වේ.

ලොව සියල්ල අනිත්‍ය ය, දුක් සහිත ය, අනාත්ම ය, යන සත්‍යය දැන දැක අවබෝධ කිරීම බුදු දහමේ විපස්සනාව ලෙස දැක්වේ. ඒ තුළින් ප්‍රජාව අවධි වේ. ප්‍රජාව නිවන් අවබෝධය සඳහා උපකාරී වේ.

පූඩුණුවට

අනිව්වාවත සංඛාර - උප්පාද වසඩම්මේන්

උප්පාද ප්‍රීත්වා, නිරුප්පාදන්ති - තේසං වුපසමෝ සුබෝ

(පරිනිඛිඛාන සුතුය)

“අැති වී නැති ව යන බැවින් සංස්කාර ඒකාන්ත වගයෙන් ම අනිත්‍ය ය. සංස්කාර ඉපදී නැති වන්නේය. ඒ සංස්කාර වල සංසිදිම සැපයකි.

14 පාඨම

පට්ච්ච සමුප්පාද නායාය හැඳින ගනිමු.

- බුදු දහමේ මූලික හරය තම පට්ච්ච සමුප්පාද ධර්මය යි.
 - ‘පට්ච්ච සමුප්පාදය’ යන යෙදුම තුළින් සහේතුක බව, හේතු සහිත බව, අහේතුක නොවන බව කියවෙයි.
 - බුදු දහමට අනුව අහේතුකව ලොව කිසිවක් හට නොගනී; නොපවති; සැම දෙයක්ම හේතුවක් ඇතිව ම හටගනී. එසේම හේතුව තිබෙනතාක් එලය ද පවතී.
- “හේතුපට්ච්ච සමුහුතං - හේතු හංග නිරුප්පාදන්”
- බුද්ධාන් පෙන්වා දෙන්නේ සත්ත්වයා සහ ලෝකය හේතු ප්‍රත්‍යායන්ගෙන් හටගෙන ඇති බවයි. ඒ නිසා බුදු දහම අද්ව්‍යාදී හේතුවලවාදී දහමකි.
 - අස්සජී මහරහතන් වහන්සේ විසින් උපතිස්ස පරිඛාජකතුමාට දේශනා කළ බොද්ධ හේතුවල ධර්මය ඇතුළත් ගාථාව හා අර්ථය.

ගාථාව

යේ ධම්මා හේතුප්පහවා
තේසං හේතු තථාගතේ ආහ
තේසං ව යෝ නිරෝධේ
එව් වාදී මහාසමණේ

අර්ථය

අස්සජී මහරහතන් වහන්සේ

- හේතුවෙන් උපදින යම් ධර්ම කෙනෙක් වෙන් ද ඒ ධර්මයන්ගේ හේතුව තථාගතයන් වහන්සේ වදාලුහ.
- ඒ ධර්මයන්ගේ යම් නිරෝධයක් වේද එය ද දේශනා කළ සේක.
- මහා ගුමණ වූ ඒ තථාගතයන් වහන්සේ මෙබදු දේශනාවක් කරන්නෙකි.

පට්ච්ච සමුප්පාද නායාය

- ❖ ලෝකයේ පුද්ගල, වස්තු, සිද්ධි වගයෙන් දක්නට ලැබෙන කිසිවක් තනිව ක්‍රියාත්මක නොවේ.
- ❖ සැම ක්‍රියාවක ම, සැම සිද්ධියක ම අනෙක්නා සම්බන්ධතාවක් පවතී. ඒ සම්බන්ධතාව හේතු හා එල වගයෙන් දක්වනු ලැබේ.

උදා :- තණ්හාව ඇති කල්හී දුක ඇත.

තණ්හාව නැති කල්හී දුක නැත.

- ❖ පට්ච්ච සමුප්පාද නායාය වගයෙන් දැක්වෙන්නේ මේ හේතුවලවල අනුරුද්‍ය සම්බන්ධතාව ප්‍රකට කරන ක්‍රමය යි.

පට්චිච්ච සමූහ්‍යාද මූල සූත්‍රය හා අර්ථය

ඉමස්මි. සති ඉදා හෝති.
 මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි.
 ඉමස්ස උප්පාදා ඉදා උපප්ප්‍ර්‍රති.
 මෙය ඉපදිමෙන් මෙය ඉපදි.
 ඉමස්මි. අසති ඉදා න හෝති.
 මෙය නැති කල්හි මෙය නොවේ.
 ඉමස්ස නිරෝධා ඉදා නිරුප්පකති.
 මෙය නැති වී යාමෙන් මෙය නැතිව යයි.

පට්චිච්ච සමූහ්‍යාද මූල සූත්‍රය ඇසුරෙන්

01
අවස්ථාව

{ ඉමස්මි. සති ඉදා හෝති.
 මෙය ඇති කල්හි මෙය වෙයි.
 ඉමස්ස උප්පාදා ඉදා උපප්ප්‍ර්‍රති.
 මෙය ඉපදිමෙන් මෙය ඉපදි.

දැල්වන පහන

මෙහි හේතුව :- තෙල් හා තිරය යි
 එලය :- පහන දැල් වී තිබේම යි
 තෙල් හා තිරය තිබෙන
 තාක්කල් පහන දැල්වේ.

} හේතුව ඇති කළ එලය ඇත.
 (අනුලෝධ)

02
අවස්ථාව

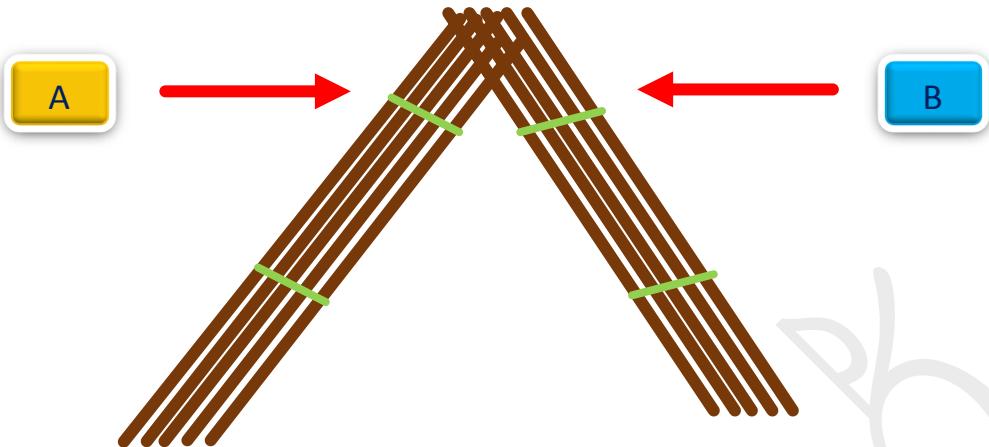
{ ඉමස්මි. අසති ඉදා න හෝති.
 මෙය නැති කල්හි මෙය නොවේ.
 ඉමස්ස නිරෝධා ඉදා නිරුප්පකති.
 මෙය නැති වී යාමෙන් මෙය නැතිව යයි.

නිවී ගිය පහන

මෙහි හේතුව :- තෙල් හා තිරය අවසන් වීම යි.
 එලය :- පහන නිවී යාම යි.

} හේතුව නැති කළ එලය නැත.
 (පට්චිච්ච)

කෝටු මිටි දෙකක් A, B වශයෙන් එකිනෙකට ආධාරයක් වී පවතින අයුරු මෙහි දැක්වේ.

A

ඇති නියා

B

පවතී

B

ආධාරක වීමෙන්

A

පවතී

A

නැති කළේ

B

නැත

B

ආධාරකය නැති කළේ

A

නැත

- බුද්ධ්‍යෝගේ පටිච්ච සමූප්පාද න්‍යායට අනුව සමාජ ගැටුපු ඇතිවන අයුරු පැහැදිලි කළ ආකාරය.

දුෂ්පත්කම

රට සාමකාමී වීම

සෞරකම

අපරාධ අඩු වීම

අවි ආයුධ

ඡීවිත භානි අපරාධ

දඩුවම

15 පාඩම

සිවසස් හැඳින සැනසුම ලබමු.

වතුරාරය සත්‍යය

- ✓ මෙය බුදු දහමේ මූලික ඉගැන්වීම ලෙස සැලකිය හැකිය.
- ✓ ග්‍රෑෂ්ට වුත්, උතුම වුත් ඇත්ත සතර, වතුරාරය සත්‍යය නමින් හැඳින්වේ.
- ✓ බුදුන් වහන්සේ විසින් බරණැස ඉසිපතන මිගදායෙහි දී පස්වග මහණුන් අමතා කළ මංගල ධර්ම දේශනාවේ දී ම මෙම මූලික ඉගැන්වීම පහදා ඇත.
- ✓ බුදු, පසේ බුදු, මහරහතන් වහන්සේලා ආරය නාමයෙන් හැඳින්වෙන්නේ මෙම උතුම ආරය සත්‍ය හතර අවබෝධ කර ගත් නිසාය.
- ✓ සත්ත්වයා ඉදිරියේ ඇති මහා ගැටලුව, එයට හේතු, විසඳුම හා විසඳන මග ද පෙන්වා දෙන මෙම දේශනාව අපගේ මෙලාව ජීවිතයට ද මහභු මග පෙන්වීමක් කරයි.

වතුරාරය සත්‍යය පිළිවෙළත්

1. දුක්ඛ ආරය සත්‍යය. (දුක පිළිබඳ උතුම සත්‍යය.)
2. දුක්ඛ සමුද්‍ය ආරය සත්‍යය. (දුක හට ගැනීම පිළිබඳ උතුම සත්‍යය.)
3. දුක්ඛ නිරෝධාරය සත්‍යය. (දුක නිවීම පිළිබඳ උතුම සත්‍යය.)
4. දුක්ඛ නිරෝධ ගාමණී පටිපදා ආරය සත්‍යය. (දුක නිවීමේ මාර්ගය පිළිබඳ උතුම සත්‍යය.)

1. දුක්ඛ ආරය සත්‍යය

- ❖ අසාර බව, අතෘප්තිකර බව, තුවිෂ බව, අර්ථගුණය දුක්ඛ යන බුද්ධ වචනයෙහි ගැහුරු තේරුමයි.
- ❖ මෙකී සසර දුක තුන් අකාර යැයි ධර්ම විවරණ වල දැක්වේ.

- i දුක්ඛ දුක්ඛතා (සාමාන්‍ය දුක්)
- ii විපරිණාම දුක්ඛතා (වෙනස් වීමේ දුක්)
- iii සංඛාර දුක්කතා (ඇති වීම නැති වීම හේතුවෙන් හට ගන්නා දුක්)

- ❖ ඒ අනුව ආහාර, නිවාස, ඇදුම්, බෙහෙත් ආදි අවශ්‍යතා පිළිබඳ ප්‍රශ්න, ජාතින් අතර, දේශයන් අතර ඇති ප්‍රශ්න ආදි සියල්ල විසඳා ගත්ත ද සසර දුක පිළිබඳ ප්‍රශ්නය මිනිසා ඉදිරියට එයි. ඔහු එයට මුහුණ දිය යුතු ය.

2. දුක්ඛ නිරෝධාරය සත්‍යය

- ලෝකය දුක මත පිහිටා ඇති බවත්, ර්ට මූලික හේතුව මිනිස් සින් තුළ ඇති අසීමිත තණ්හාව බවත් පෙන්වා දුන් බුදුන් වහන්සේ එම දුකින් අත්මිදීමට දුක්ඛ නිරෝධාරය සත්‍යයෙන් හෙළිකොට වදාලහ.
- මූලින් උදුරා දැමු ගස නැවත පැළ නොවන්නේ පොලාව සමග ඇති සබඳතා නැති වී තිබෙන බැවිනි.
- එසේ ම සසර දුකට මූල් වන තණ්හාව ද මූලින උදුරා දැමීම දුක්ඛ නිරෝධාරය සත්‍යය නම් වේ.
- එනම් ගස නැවත පැළ නොවන්නා සේ දුක නැවත හට නොගැනීමයි. සසර දුක් කෙළවර වීම සි. නිවන් පසක් කිරීම සි.

3. දුක්ඛ සමුද්‍ය ආර්ය සත්‍යය

- ❖ මෙම සත්‍යයෙන් ඉහත කි සසර දුක් හට ගැනීමට හේතු සාකච්ඡා කරනු ලැබේ.
- ❖ සත්ත්වයා විවිධාකාර දුක් පීඩාවලට පත්වන්නේ අභේතුක ව නොවේ. හේතු සාධක ඇතිව ය.
- ❖ එහි මූල්ක හේතුව නම් මිනිස් සිත්සතන් තුළ මූල් බැස ඇති අසීමිත තණ්හාව සි.අත්ථතිය සි. නිමක් නැති ආගාව සි. එම තණ්හාව මූල්කොට ගත් සියලු කෙලෙස් දුකට හේතු වේ.
- ❖ බුදුන් වහන්සේගේ ප්‍රථම උදානයෙහි කියුවෙන පරිදි උන් වහන්සේ සසර නොයෙකුත් ආත්මභාවවල ඉපිදි ජරා මරණාදී දුක් දොම්නස්වලට මුහුණ දුන්නේ තණ්හාව නිසාය.
- ❖ මෙසේ සසර දුකට හේතුවන විවිධ ක්ලේග ධර්මයන් අතර මූලික වන තණ්හාව මංගල ධර්ම දේශනාවේ දී,

i කාම තණ්හා

ii හව තණ්හා

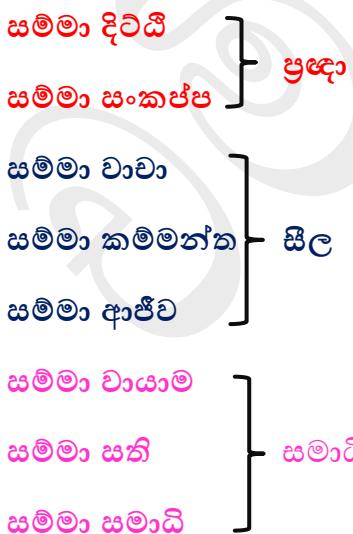
iii විහව තණ්හා

යනුවෙන් තුන් ආකාරයකට බෙදා දක්වා තිබේ.

4. දුක්ඛ නිරෝධ ගාමිණී පටිපදා ආර්ය සත්‍යය

- මෙම සත්‍යයෙන් දුකින් මිදිමේ මාර්ගය පැහැදිලි කෙරේ.
- එම මාර්ගය නම්, මාර්ගාග වශයෙන් අවකින්ද ශික්ෂා වශයෙන් තුනකින් ද යුත්ත වන ආර්ය මාර්ගය සි.
- ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය ත්‍රිඹික්ෂාවට ඇතුළත් කළ විට පහත පරිදි වේ.

ආර්ය අෂ්ටාංගික මාර්ගය

ප්‍රහැශුවට

- යථාපිමුලේ අනුපද්ධත්වේ දැල්හේ - ජීන්නෝපි රුක්බේ පුනරේවරුහති
ජ්‍යෙෂ්ඨාන්තිකාරීති තණ්හානුසයේ අනුහත් - නිඩිත්තන් දුක්මිදා පුනර්ජ්‍යනා.

(ඒම පදය - තණ්හා වශය)

(යම සේ මූල් නිරුපදිතව නිඩියදී කපන ලද ගස නැවත නැවත ලියලයි ද, එමෙක් සියුම ලෙස හේ ඇති තණ්හාව ඉවත් නොකළ කළේහි දුක් නැවත නැවත හට ගනී.)

16 පාඨම

බුදු සිරිතය - පරිසරය යි.

පරිසරය යනු...

- ✓ පරිසරය යනු අප අවට ඇති වට්පිටාව යි.
- පරිසරයේ ප්‍රධාන ආකාර දෙකකි.

01. ජීව පරිසරය

02. අජීව පරිසරය

- සිදුහත් බෝසතාණන් පරිසරය කෙරෙහි හිතානුකම්පිට කටයුතු කළ අවස්ථා.
 - සිදුහත් බෝසතාණන්ගේ උප්පත්තිය සොලුරු පරිසර පද්ධතියක් වූ ලුම්බිණි නම් සල් උයනෙහි සිදු වීම.
 - බෝසතාණන්ගේ ලමා කාලය ස්වභාවික පරිසරය ආගුර කරගෙන ගත වීම.
 - ව්‍යෝ මහුල් දින දී රුක් සෙවනේ සිසිලස ලබමින් බවුන් වැඩිම.
 - ගිහිගෙය හැර ගොස් කිං කුසල ගවේසිට කටයුතු කළ වකවානුවේ මිනිස් වාසයෙන් තොර නිසංසල පරිසර පද්ධති වල දිවි ගෙවීම.
- බුදුන් වහන්සේ පරිසරය කෙරෙහි හිතානුකම්පිට කටයුතු කළ අවස්ථා.
 - බුද්ධත්වය සඳහා තෝරා ගත් තෝරංජනා තදිතිරය සිත්කලු රමණීය භුම් ප්‍රදේශයක් වීම.
 - උතුම බුදු බව ලබාගැනීමට උපකාරී වූ ඇසතුනොවේද වෘක්ෂයට දින හතක් ඇසිපිය නොහෙලා ඒ දෙස බලා සිටිමින් කෘතවේදිත්වය දැක්වීම.
 - බරණැස සිට උරුවේලාවට වඩින මාර්ගයෙහි පිහිටි කැජ්පෙටිටියා ලැහැබක විවේක සුවයෙන් පසු වන විට හද්දවග්ගිය කුමාරවරුන්ට හමු වීම.
 - බ්‍රම්බිසාර රජ බුදුන් වහන්සේ බැහැළුකීමට පැමිණියේ රජගහ තුවරට සම්ප තල් වනායක වැඩ සිටි අවස්ථාවක වීම.
 - ගාබා කුමාරවරුන්ගේ පැවිද්ද, බුදුන් වහන්සේ අනෝමා තදිතිරයෙහි අනුපිය අම් වනයෙහි විවේක සුවයෙන් ගත කරන විට සිදු වීම.
 - බුදුන් වහන්සේ රජගහ තුවර සිත වනයෙහි වැඩ සිටිය දී අන්පිඩු සුවතුමා මුල්වරට මූණ ගැසීම.
- බුදුන් වහන්සේ ස්වභාවික පරිසරය ආක්‍රිත ව වස් විසු ස්ථාන.
- පළමු වස් කාලය - බරණැස ඉසිපතන මිගදාය.
- දෙවන, තෙවන, සිව්වන වස් කාලයන් - ලෙහෙනුන්ගේ අභය භුම්යක පිහිටි වේළිවනාරාමයෙහි.
- පස්වන වස් කාලය - විශාලා මහනුවර කුදාගාර ගාලාව.
- භයවන වස් කාලය - මකුල පර්වතයෙහි.
- අවවන වස් කාලය - හේෂකලා පර්වතයෙහි.
- දහවන වස් කාලය - පාරිලෙයා වනයෙහි වැඩ වසමින් ඇතෙකුගේ හා වළුරෙකුගේ උවටැන් ලැබීම.
- දහතුන, දහඅට, දහනවය, වස් කාලයන් - වාලිය පර්වතයෙහි වැඩ විසිම.

- බුද්ධන් වහන්සේ ස්වභාවික පරිසරය දම් සහා මණ්ඩප බවට පත් කර ගත් අවස්ථා
 - ඉසිපතන මිගදායේ පළමු දහම් දෙසුම පැවැත්වීම.
 - ගිජ්ජකුට පර්වතයේ සූකරකත ලෙනෙහි වැඩවසන විට වේදනා පරිග්‍රහ සූත්‍රය දේශනා කිරීම.
 - ඉච්චානාගල වනයෙහි වැඩ සිටිය දී අම්බටිය සූත්‍රය දේශනා කිරීම.
 - අව්‍යවත් නදී තීරයෙහි පිහිටි අඟ වනයෙහි දී තේව්ජ්ජ සූත්‍රය දේශනා කිරීම.
 - විශාලා මහනුවර වන පියසක දී මහා සිහනාද සූත්‍රය දේශනා කිරීම.
 - ලෙහෙණුන්ගේ අහය භුමියක් වූ කලන්දක නිවාප නම් ස්ථානයේ දී මහා මොය්ගල්ලාන සූත්‍රය දේශනා කිරීම.
 - ඇවෛටෝරියා වනයක දී සිංසපා සූත්‍රය දේශනා කිරීම.
 - වම්පා නුවර අසර ගේගරා පොකුණ සම්පයේ දී සෝනුදණ්ඩ සූත්‍රය දේශනා කිරීම.
 - ජීවක අඟ උයනේ දී සාක්ෂියේ සූත්‍රය දේශනා කිරීම.
 - මහී ගංගා තීරය අසල සොඳුරු සවස් භාගයේ දී ධනිය ගෝපාල සූත්‍රය දේශනා කිරීම.
 - කෙත් යායක දී කසී භාරද්වාජ සූත්‍රය දේශනා කිරීම.
- බුද්ධන් වහන්සේ පරිසරයේ සොඳුරු බව ඇගයීමට ලක් කළ අවස්ථා
 - බුද්ධන් වහන්සේ නිතර ඇසුරු කළ රජගහනුවර හා ඒ අවට ස්ථාන කිහිපයක් වර්ණනා කළ අවස්ථාව.

“ආනන්දයෙනි, මේ රජගහ නුවර සිත් අලවත සූප්‍රුය, එසේ ම නිගෝෂිය සිත්කළ ය. වෙළර ප්‍රජාතය සිත්කළ ය. වේහාර පර්වතය පාර්ශ්වයෙහි වූ සජ්තපර්නී ගුහාව ද සිත්කළ ය. ඉසිගිලි පාර්ශ්වයේ කාලීනාව ද සිත්කළ ය. ශිතවනයෙහි වූ සජ්තපසොන්ඩික ප්‍රජාතය ද මනරම ය. තපෝදාරාමය ද එබදුම ය. තව ද කලන්දක නිවාප නම් වූ වේළුවනයන් මද්දකුවිජ් නම් වූ මුව වනයන් සිත් ඇදගන්නා සූප්‍රු ය. එපරද්දෙන් ම ආනන්දය, ජීවකයන්ගේ අඟ උයන ද මනරම ය.”

- විශාලා මහනුවර පිහිටි සූන්දර ස්ථාන වර්ණනා කිරීම.

විශාලා මහනුවර උදේන, ගෝතමක, සත්තම්බක, සාරන්දද ආදි වෙතා ස්ථාන ගණනාවක රමණීය බව දේශනාකර ඇත.

- ✓ පක්ෂීන් වෙසෙන, මහ භඩක් නගන වනය තමන්ට බිඟ උපද්‍රවන බව කී දෙවියෙකුට තමනට එම පරිසරය සිත් පිනවන සොඳුරු තැනක් බව පැවසීම.

එක් අවස්ථාවක බුදුරඳුන් භුදකාව වසයෙහි වෙසෙන විට දෙවියෙක් පැමිණ මද්දහනෙහි විවේක ගන්නා වූ පක්ෂීන් වෙසෙන මහ භඩක් නගන වනය තමනට බිඟ උපද්‍රවන තැනක් බව පවසයි. නමුත් බුදුරජාණන් වහනසේ ඔහුට ද්‍රාවා සිටියේ තමනට එම පරිසරය සිත් පිනවන සොඳුරු තැනක් බවය.

► බුද්ධ වරිතය තුළින් පරිසර සුරක්ෂිතතාවට ගත හැකි ආදර්ශ

- තුරු ලතාවන්හි, ජල තලාවන්හි, පිරිසිදු වාතයෙහි ආරක්ෂාව තහවුරු වන ලෙස බුදුරඳුන් තම ජීවිතය ගත කිරීම.
- අනවාය ලෙස උස් භඩින් කතා කරන, ප්‍රලාපයන්හි යෙදෙන මිනිසුන් සිටින තැන්වලට වැඩිම කිරීම ප්‍රතික්ෂේප කිරීම.
- අමුන් පිරිසකගේ හිරිහැරයට ලක්ව සිටි ගැරඹියෙකු ඉන් ගලවා ගැනීම, භද්‍රවතිකා ඇතින්ට පුරුදු උවටැන් ලබාදීමට සැලැස්වීම තුළින් ජීව පරිසරයේ ආරක්ෂාව තහවුරු කිරීම.

17 පාඩම

නිරෝගී බව උතුමම ලාභය හි.

- බුද්ධ දහම අනුව රෝග වර්ග කළ හැකි ප්‍රධාන ආකාර දෙකකි.

1. කායික රෝග
2. වේතසික (මානසික) රෝග

1. කායික රෝග

- සිරුරෙහි හටගන්නා විවිධ ආබාධ වර්ග රසක් පිළිබඳ ව බුදුන් වහන්සේ ගිරිමානන්ද නම් ස්ථානීන් වහන්සේ නමකට වදාරා ඇත.
- ඒවා නම් ඇස් රෝග, ගුවණ රෝග, නාසා රෝග, දිවෙහි රෝග, සිරුරෙහි, හිසෙහි, කනෙහි, මුබයෙහි හටගන්නා රෝග...ආදි වශයෙනි.
- බුදුන් වහන්සේ ගිරිමානන්ද හිමියන්ට එහි දී රෝග වැළඳීමට හේතු වන කරුණු අතක් ද පෙන්වා දී ඇති අතර එම රෝග වර්ග කර දැක්වීමක් ද එහි දැක ගත හැකිය.

රෝග වැළඳීමට හේතු වන කරුණු අට

1. ගරීරගත පිත් ධාතුව කිපිමෙන් වැළදෙන රෝග
2. සේම ධාතුව කිපිමෙන් වැළදෙන රෝග
3. වාතය කිපිමෙන් වැළදෙන රෝග
4. වා, පිත්, සේම යන තුන් දොස් කිපිමෙන් වැළදෙන රෝග
5. සංතු විපර්යාස නිසා වැළදෙන රෝග
6. වැරදි කායික ක්‍රියාකාරකම්වලින් හට ගන්නා රෝග
7. අනුන්ගේ උපක්‍රම නිසා හට ගන්නා රෝග
8. කර්ම විපාක අනුව හට ගන්නා රෝග

වේතසික රෝග

- මිනිසුන්ට වැළදෙන මානසික රෝග ගැන බුද්ධ දහමේ ඇති අවධානය ඉතා විශාලය.
 - සමස්තයක් ලෙස රාග, ද්වේග, මෝහ, ර්රෘෂ්‍ය, කෙශ්ධ, මාන ආදි සියලු කෙළෙස් මානසික රෝග ලෙස හැඳින්විය හැකිය.
 - “මම සම්බුද්ධ වෙමි, ශේෂ්‍යතම ගලුව වෙදාවරයා ද වෙමි” සි වදාල බුදුරුදුන් විසින් වෙදකම් කරන ලද්දේ මිනිස් සිත් තුළ ඇති රාගාදි උල් ඇද දැමීමට ය.
- කායික නිරෝගීකම උදෙසා බුදුරුදුන් විසින් දුන් උපදෙස්
- පොද්ගලික පවිත්‍රතාව පවත්වා ගැනීම.
 - අවෙලාවෙහි ආහාර නොගන්නා හික්ෂණ් ගිලන්වීම වළක්වාලීමට කැපසරුජ් පාන වර්ග වැළඳීම අනුමත කිරීම.
 - මනා සිහි තුවණින් යුතු ව ගිලන්පස පරිහරණය කිරීම, බෙහෙත් වැළඳීම.
 - සිවපසය පරිහරණයේ දී නිරෝගී බව ගැන සැලකිලිමත් වෙමින් ක්‍රියා කිරීම.
 - පරිසරය පවිත්‍රව තබා ගැනීම.
 - අවෙලාවේ ජලස්නානය කිරීමෙන් වැළකීම.
 - ප්‍රමාණවත් නින්දක් ලබා ගැනීම.
 - ගාරීරික ව්‍යායාමවල යෙදීම.
 - භාවනාව නැමැති මානසික ව්‍යායාමයෙහි යෙදීම.

පූහුණුවට

ආරෝග්‍ය පරමා ලාභා - සන්තුවිධී පරම් ධනා

විස්සාස පරමා ස්කාන් - නිබ්බාණ පරම් සුබ්

(ඩම්ම පදය - සුබ වග්ගය)

(ලාභයන් අතරින් නීරෝගී බව උතුම් ය. ධන සම්පත් අතරින් සතුට ග්‍රේෂ්‍යය. ඇත්ත් අතරින් විශ්වාසවන්තයා උතුම් ය. ලෝකයේ හැම සැපතට ම වඩා නිවන් සැප උතුම් වේ.)

18 පාඩම

නිවැරදි ආභාර පරිභෝෂනයෙන් සුවසේ වෙසෙමු.

“සියලු සන්ත්වයෝ ආභාරයෙන් ජීවත් වෙති”. මේ බුද්ධ දේශනය යි. ආභාපාන තොගෙන කුමන ජීවියෙකුටත් ජීවත් විය තොහැක. ආභාරපාන තුළින් ගරිරයට අවශ්‍ය ගක්තීන් පහක් (පක්ෂ්වලයක්) ලැබේ. එනම් ආයුෂ, වර්ණය, සැපය, බලය, ප්‍රඡාව යන්නයි.

නිවැරදි ආභාර පරිභෝෂනය සම්බන්ධයෙන් බුදු දහමේ දැක්වෙන ඉගැන්වීම්.

➤ දේශපාක සුතුයේ දී කොසොල් රජතුමාට හැමකල්ම මනා සිහියෙන් යුතුව පමණ දැන ආභාර ගැනීමේ ඇති වැදගත්කම පෙන්වා දීම.

දිනක් බුදුරදුන් හමුවට පැමිණි කොසොල් මහරජු මහත්කොට සුසුම් හෙළමින් ඉතා අපහසුවෙන් සිටයේ ය. එයට හේතුව ඔහු සිරිත් පරිදි සහල් තැලි සතරක්වත් අනුහව කර සිටීම යි. එහි දී රජතුමාට බුදුරදුන් අවවාද වශයෙන් දේශනා කොට වදාලේ,

“හැම කල්හි ම මනා සිහියෙන් යුතු ව පමණ දැන ආභාර ගන්නා මිනිසුන්ගේ දුක් වේදනාව තුනී වන බවත් එසේ සීමාව, ප්‍රමාණය දැන ආභාර වැළදු විට ආභාර සෙමින් දිරහි, ඔවුන්ගේ ආයුෂ වැබේයි” යනුවෙනි.

➤ හික්ෂුන් වහන්සේලාට උගන්වා ඇති පිණ්ඩාත පරිභෝෂනයට අදාළ ප්‍රත්‍යාවෙක්ෂාව. මෙහි දී හික්ෂුන් වහන්සේලා දන් වැළදිය යුත්තේ පිළිවෙත් පිරිමට උපකාරයක් ලෙස පමණක් බව පෙන්වා දෙයි.

“මම සිහි තුවණීන් යුතු ව පිණ්ඩාතය පරිහරණය කරමි. මා මේ ආභාරය වළඳන්නේ ත්‍රිඩාව පිනිස තොවේ. මද වඩුනු පිණිස තොවේ. කඩවසම වනු පිණිස ද තොවේ. සිරුර සරසා ගනු පිණිස ද තොවේ. යම් තාක් මේ සිරුරහි යැපීම පිණිස පමණි. පිළිවෙත් පිරිමට උපකාරයක් ලෙස පමණි ”

- ඩම්ම පදයෙහි දක්වා ඇති පරිදි භෝෂනයේ පමණ තොදන්නා තැනැත්තා දුර්වල ගසක් සුළඟින් ඇද වැවෙන්නා සේ මරු වසහයට ඇද වැවේ.
- ඕවාද ප්‍රාතිමෝක්ෂය නමින් හැඳින්වෙන සියලු බුදුරදුන්ගේ අනුගාසනය තුළ හික්ෂුන් වහන්සේ පමණ දැන ආභාර ගත යුතු යැයි දක්වා තිබේ.

බෞද්ධ සාහිත්‍යයේ සඳහන් අවිධිමත් ලෙස හා ගිණු ලෙස ආභාර අනුහව කරන පූද්ගලයන් පස්දෙනෙකි.

1. ආභාර හත්ථක

අනුන්ගේ අත් උද්ධි තැනිව තැගිරින්නට බැර තරමට අධික ව ආභාර ගන්නා තැනැත්තා.

2. අලංසාවක

ආභාර ගත් පසු ඇලුම ඇද ගැනීමටවත්, ඇලුම ගැනවත් තොසලකා ආභාර ගන්නා තැනැත්තා.

3. කත්ථාවට්ටක

නැගිට ගැනීමටත් බැරි තරමට කැම ගෙන එහි ම පෙරලී සිටින තැනැත්තා.

4. කාකමාසක

කටුවකුට භෞතය දමා ගැනීමට හැකිවන තරමට උගුරට ම පිරෙන තුරු ආහාර ගන්නා තැනැත්තා.

5. ගුන්තවමිතක

අනුහව කළ ආහාර වමාරා දමා නැවතත් ආහාර ගන්නා තරමට කැමට ගිණු වූ තැනැත්තා.

→ ආහාර පරිභෝෂනය හා බැඳුණු සේවියා

- ✓ ආහාර ලං කිරීමට කළින් ම මුඛය විවෘත නොකිරීම.
- ✓ ආහාර ගන්නා විට අත්ල මුඛයට ඇතුළ නොකිරීම.
- ✓ ආහාර මුඛයෙහි තිබිය දී කරා බහ නොකිරීම.
- ✓ මුඛය විවෘත කොට ඒ තුළට ආහාර විසි නොකිරීම.
- ✓ බත් පිඩ කටින් කඩ කඩා නොවැලදීම.
- ✓ අතගසා දම්මින් ආහාර නොගැනීම.
- ✓ දිව මුවින් පිටතට ඇද ආහාර නොගැනීම.
- ✓ සුරු සුරු බඩ නගමින් ආහාර නොගැනීම.
- ✓ අත ලෙවකමින් ආහාර නොගැනීම.
- ✓ පානුය ලෙවකමින් ආහාර නොගැනීම.
- ✓ තොල් ලෙවකමින් ආහාර නොගැනීම.
- ✓ ඉලුල් සහිත අතින් පැන් බෙළුන නොගැනීම.
- ✓ වලුරන් මෙන් භක්කේ තබාගෙන ආහාර අනුහව නොකිරීම.
- බුදරදුන් විසින් විනයෙහි හික්ෂාන් වහන්සේලාට ඉතා වැදගත් සිරිත් විරිත් සමුහයක් අනුදැන වදාරා ඇත. ඒවා සේවියා යනුවෙන් හඳුන්වයි. එහි ආහාර ගැනීම සම්බන්ධ සේවියා මෙහි දැක්වේ.
- වත්මන් සමාජයේ බොහෝ දෙනෙක් අනුගමනය කරන වැරදි ආහාර පරිභෝෂන රටා වර්තමාන සමාජය ඉතා කාර්ය බහුල වන අතර ඒ නිසාවෙන් නිවැරදි ආහාර රටාවක් අනුගමනය නොකරයි.
- පරිභෝෂනවාදී සමාජයක්වන මෙහි භෞතික සම්පත් දියුණු කිරීම, ඉතිරි කිරීම, රැක ගැනීම ආදියට යොමු වී අඩුවෙන් පරිභෝෂනය කිරීමට බොහෝ දෙනා යොමුව තිබේ. ඒ නිසාවෙන් සමාජය ආයුෂ්‍ය, වර්ණ, සැප, බල, ප්‍රජා ආදිය පිරිහි විවිධ රෝගාබාධ වලට ලක් වී ඇත.
 - සම්බල ආහාර වේලක් නොගැනීම.
 - දවසේ නියමිත වේලාවක ආහාර නොගැනීම.
 - කෙටි ආහාර, පිෂ්යය බහුල ආහාර, තෙල් සහිත ආහාර, නොයෙකුත් වරණක රසකාරක යෝදු ආහාර වැඩිපුර පරිභෝෂනයට ගැනීම.

ප්‍රහුණුවට

සුභානුපස්සිං විහරන්තා	-	ඉන්දියේසු අසංඝ්‍රිතා
හෝජනමිහිව අමතක්දේසු	-	කුසීතා හිනාවිරියා
තංචේ පසහති මාරෝ	-	වාතෝර් රුක්බංච දුබිබල

(දම්ම පදනම - යමක වග්ගය)

(යමෙක් තමා දක්නා රුපාදිය ප්‍රියමනාප වගයෙන් සලකමින් වාසය කෙරේ ද, ඇස්, කන්, තාසාදී ඉන්දියන්ට කැමති සේ හැකිරෙන්නට ඉඩ දේ ද, ආහාරයෙහි පමණ නොදැනී ද, කම්මැලි වේ ද, අඩු වීරයය ඇත්තේ ද, ඒ පුද්ගලයා, සුළහ විසින් දුරවල ගසක් බිම හෙලනු ලබන්නා සේ, කෙලෙස් මරුවා විසින් බිම හෙලනු ලැබේ.)

19 පාඩම

සහුන සුරකි සංගායනා

→ ධර්ම සංගායනාවක් යනු...

බුදුරජාණන් වහන්සේ විසින් දේශනා කරන ලද ධර්මය හා පනවන ලද විනය හික්ෂුන් වහන්සේලා එක් වී සඳහායනා කිරීමයි.

- මෙය ගාසනාහිවාද්ධිකාම් මහ තෙරවරුන් විසින් බුද්ධ වචනය ඒකරාගී කොට වැරදි අදහස් ඇතුළත් වී ඇත්තම ඒවා නිවැරදි කොට ඇති වන ගැටුපු ධර්ම විනයට අනුව විසඳුම්න්, ගාසන ගෝධනයක් ඇති කරලීම අරමුණු කොට ගෙන සිදුකරන ක්‍රියාවලියකි.

රංදී බොද්ධ සම්පූද්‍ය මගින් පැවැත් වූ සංගායනා 06

- බුද්ධ පර්නිරවාණයෙන් තෙමසක් ගිය තැන මගධ රාජ්‍යයේ රජගහ තුවර පැවති සංගායනාව
- බුද්ධ පර්නිරවාණයෙන් වසර සියයක් ගිය තැන විගාලා මහතුවර පැවති සංගායනාව
- බුද්ධ පර්නිරවාණයෙන් වසර 236ක් ගිය තැන පාලුප්තතුවර දී පැවති සංගායනාව
- ක්‍රි. පු. 1 වැනි සියවසේ මාතලේ අලුවිහාරයේ දී පැවති සංගායනාව
- 5, 6. මියන්මාරයේ දී (බුරුමය) පැවති සංගායනා

ඉහත සියලු සංගායනා උරුවාදී ධර්ම සංගායනාය. ඉන්දියාවේ සංගායනා හතරක් සිදුකර ඇති අතර එහි හතරවෙනි ධර්ම සංගායනාව උරුවාදී ධර්ම සංගායනා අතරට අයත් නොවේ. එය සර්වාස්ථිවාදී නිකාය මගින් පැවැත් වූ ධර්ම සංගායනාවකි. කණීජ්ක රජ ද්‍රව්‍ය ඉන්දියාවහි කාශ්මීරයේ කුණ්ඩල වන විහාරයේ දී එම ධර්ම සංගායනාව පවත්වා ඇත.

අලුවිහාර සංගීතය හෙවත් සිව්වන උරුවාදී සංගීතය.(ප්‍රස්තකාරුණ්‍ය සංගායනාව)

මෙම සංගායනාව ගැන විද්‍යනක්...

- උරුවාදී බුදු දහම පළම් වරට ප්‍රස්කීරු පෙන්වල ලියැවුණු සංගායනාව මෙය සි. (බුද්ධ පරිණීරවාණයේ පටන් ගාසන මාමක භාණක තෙරවරුන් විසින් මුඛ පරම්පරාවෙන් රකශනෙන ආ ධර්මය ග්‍රන්ථාරුණ්‍ය කිරීම මෙහි දී සිදු විය.)
- එනිසා මෙම සංගායනාව ප්‍රස්ථාරුණ්‍ය සංගීතය ලෙස ද හැඳින්වේ.
- ප්‍රාදේශීය නායකයෙකුගේ අනුග්‍රහයෙන්, හික්ෂුන් වහන්සේලා පන්සියයකුගේ සහභාගීත්වයෙන් මෙම සංගායනාව ක්‍රි.පු 1 සියවසෙහි සිදුකර ඇත.

අලුවිහාරේ සංගායනාව පැවැත්වීමට හේතු වූ කරුණු

- අහයගිරි විහාර පාර්ශවය ඉන්දියාවෙන් පැමිණී ධර්මරුවී නම හික්ෂුවකගේ ඉගෙන්වීම ගුරුකොට ගැනීම භා එම ඉගෙන්වීම උරුවාදී බුදුධනමට පටහැනි වීම.
- බැමිණීතියා සාගනය නම වසර දෙළඹක් මුළුල්ලේ දැඩි නියහයක් මෙම කාලයේ ඇතිවිය. මෙවැනි විපත් හමුවේ ත්‍රිපිටකය කට පාඩම්න් ඉදිරියට පවත්වා ගෙන යාම අනතුරු දායක වීම.
- මෙම කාලයේ දීර්ස කාලයක් පැවති යුද වාතාවරණය. (වළගම්බා රජු පළවා හැර දකුණු ඉන්දියාවෙන් පැමිණී ආක්‍රමණිකයන් සත් දෙනෙකු එකිනෙකා මරා ගනීම්න දාහතර වසරක් රට පාලනය කර ඇත.)
- ලක්දිව ඇතැම හික්ෂුන් වහන්සේලා ගාසනික පිළිවෙතින් පිරිහි යාම.
- ග්‍රන්ථ බුරුය වැඩිම සඳහා ත්‍රිපිටකය ලේඛනාරුණ්‍ය කිරීම වඩාත් වැදගත් වීම.
- ධර්මය ඇසීමටත්, ඉගෙනීමටත්, ඒ පිළිබඳ පර්යේෂණ පැවැත්වීමටත් ඇතමුන් තුළ පැවති උනන්දුව.

➤ අලුවිහාර සංගායනාවේ ප්‍රතිඵල

- ▶ ත්‍රිපිටක ධර්මය වාචෝද්ගත ව පවත්වාගෙන යාමෙන් එහි කිසියම් විකෘතිතාවක් ඇති වීමට තිබූ ඉඩකඩ මේ තුළින් මග හැරීම.
- ▶ හික්ෂ්‍යන් වහන්සේ නිකායාන්තර වශයෙන් බෙදී විවිධ මතවාදයන්හි පිහිටා ධර්මය විවරණය කිරීම තුළින් ජේරවාද බුදු දහම විෂයෙහි එල්ලවීමට තිබූ අනියෝග අවම වීම.
- ▶ පසුකාලීනව ජේරවාදී බුදු දහම අභාවයට ගිය අවස්ථාවල දී නැවත එය ස්ථාපිත කිරීමට මෙම ධර්ම ගුන්ථ උපකාරී වීම.
- ▶ ලෝකයේ වෙනත් රටවල ජේරවාද බුදු දහම අභාවයට ගිය අවස්ථාවල දී නැවත ස්ථාපිත කිරීමට මෙම ධර්ම ගුන්ථ උපකාරී වීම.
- ▶ බුදු දහම ව්‍යාප්ත නොවූ බවහිර රටවල පසුකාලයේ ඒ පිළිබඳ දැනුම බෙදා හැරීමට මෙම ධර්ම ගුන්ථ උපකාරී වීම.

කණීජ්ක ධර්ම සංගායනාව හෙවත් භාරතයේ පැවත් භතරවන සංගායනාව.

මෙම සංගායනාව ගැන වදනක්...

- ▶ භාරතයේ කණීජ්ක රජ්‍යමාගේ රාජ්‍ය කාලයේ දී එත්‍මාගේ අනුග්‍රහයෙන් (ව.ව.120- 162) මෙම සංගායනාව සිදුකරන ලදී.
- ▶ මෙය භාරතයේ පැවත් භතරවන ධර්ම සංගායනාව යි.
- ▶ සර්වාස්ත්‍රවාදී හික්ෂ්‍යන් 500නමක් සහභාගී වූ නිසා මෙය සර්වාස්ත්‍රවාදී සංගායනාව ලෙස ද හැඳින්වේ.
- ▶ සංගායනාවේ ප්‍රධානත්වය පාර්ශව තෙරුන්ට පැවරුණු අතර එහි සහාතිත්වය පැවරුණේ වසුමිනු තෙරුන්ට ය.

කණීජ්ක ධර්ම සංගායනාව පැවත්වීමට හේතු වූ කරුණු

- සිංස සමාජය නිකාය වශයෙන් බෙදී ඒ ඒ නිකාය විසින් විවිධාකාරයෙන් බුදු දහම විවරණය කිරීම.
- ත්‍රිපිටක පොත්පත් එක්ස්ස් කිරීම හා එවාට සර්වාස්ත්‍රවාදී ධර්මයට අනුව අවුවා සම්පාදනය කිරීමේ අවශ්‍යතාව.

කණීජ්ක ධර්ම සංගායනාවේ ප්‍රතිඵල

- සුත්‍ර, විනය, අභිජර්මය යන ත්‍රිපිටකයට විභාෂා නම් සර්වාස්ත්‍රවාදී අවුවා ගුන්ථ සම්පාදනය.
- අවුවා ගුන්ථ තං පත් ඉරුවල ලියවා සෙල්මුවා මංජ්‍රසාවල බහා ස්තුපයක තැන්පත් කරමින් එවායෙහි සුරක්ෂිතතාව තහවුරු කිරීම.
- පාලියෙන් පැවත් ත්‍රිපිටක බුද්ධ ධර්මය සංස්කෘත භාෂාවට පරිවර්තනය කිරීම.
- විසිරී පැවත් ගුරුකුල එක නිකායක් යටතට ගැනීම නිසා මහායාන සම්ප්‍රදාය ආරම්භ වීම.
- මධ්‍ය අසියාවේ ධර්ම ප්‍රවාරය සඳහා ධර්මදාන පිරිස් යෙදවීම.

පොදුවේ ගත් විට ධර්ම සංගායනා තුළින් ගතහැකි ආදර්ශ

- සමාජය තුළ ඇති වන ඕනෑම ගැටලුවක දී සාකච්ඡා මාර්ගයෙන් විසඳුම් ලබා ගැනීමට හැකිබව.
- සුරක්ෂිත කළ යුතු දී නිසි අවස්ථාවන්හි දී සුරක්ෂිත කිරීමට පෙළසීම තුළින් පසු කාලීන ව ඇති වන බොහෝ ගැටලු අවම කර ගත හැකි බව.

20 පාඩම

හෙළ කලාවන් සූරකීම්.

➤ මහින්දාගමනයෙන් හා දුම්න්දාගමනයෙන් පසු මෙරටට උරුම වූ කලා සිල්ප

- විතු කලාව
- මුර්ති කලාව
- කැටයම් කලාව
- ගෘහ නිර්මාණ කලාව

ස්තූපය

- ❖ විහාරස්ථානයක මුලික අංගයකි.
- ❖ බුද්ධදුන්ගේ ගාරීරික වෙතාය නිරූපනය කරයි.
- ❖ ලක්දිව මුල් ම ස්ථූපය ලෙස සැලකෙන්නේ අනුරාධපුර පුපාරාම දාගැබ හි.

ගර්හයේ ස්වරුපය අනුව ස්තූප ආකෘති වර්ග

1. සින්වාකාර	-	සීනුවක හැඩය
2. සියාකාර	-	කළයක හැඩය
3. බුබිඩුලාකාර	-	දිය බුබුලක හැඩය
4. ධානායාකාර	-	ධානාය ගොඩක හැඩය
5. පද්මාකාර	-	පිශුමක හැඩය
6. ආමලකාකාර	-	නෙල්ලී ගෙඩියක හැඩය

ශ්‍රී ලංකාව තුළ දැක ගත හැකි ස්තූප ආකෘති

සින්යාකාර

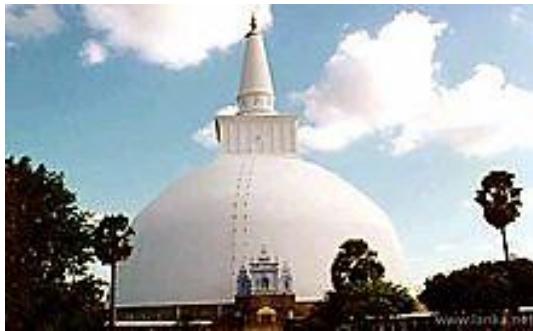

පුපාරාමය

මහියංගණය

- සින්යාරයක හැඩයට තනන ලද ස්ථූප මෙම නමින් හැඳින්වෙන අතර ආසියාව තුළ මෙම ස්තූප බෙහෙවින් ජනප්‍රියත්වයට පත්ව ඇත.
- උදා:- අනුරාධපුර පුපාරාම ස්ථූපය,
11 සියවසට අයත් මහියංගණ ස්ථූපය

සෙයාකාර

කතරගම කිරිවෙහෙර

සේමාවතී වෙතාය

- කළයක හැඩයට තනන ලද ස්තූප මේ නමින් හැඳින්වේ.
- මෙම හැඩයේ ස්තූප තිබුණතයේ බෙහෙවින් ජනප්‍රියය.
- උදා:- නිස්සමාභාරාමයෙන් මේ ආකාරයේ ධාතු කරවුවක් හමු වී ඇත. කතරගම කිරිවෙහෙර මුලින් මෙම හැඩයෙන් යුත්තව තිබේ ඇත. සේමාවතීය වෙතාය, සිතුල්පවිත වෙතාය

බ්‍රබ්‍රූලාකාර

රුවන්වැලිසෑය

අභයගිරිය

- දිය බුඩුලක හැඩයට තනන ලද ස්ථූප මේ නමින් හැඳින්වේ.
- උදා:- ක්‍රි.පූ. 2වන සියවසට අයත් රුවන්වැලිසෑය, අභයගිරි වෙතාය

ධාන්‍යාකාර

කැලණීය ස්තූපය

- වී ගොඩක හැඩයට තනන ලද ස්තූප මේ නමින් හඳුන්වනු ලැබේ.
- උදා:- කැලණීය ස්තූපය

පද්මාකාර

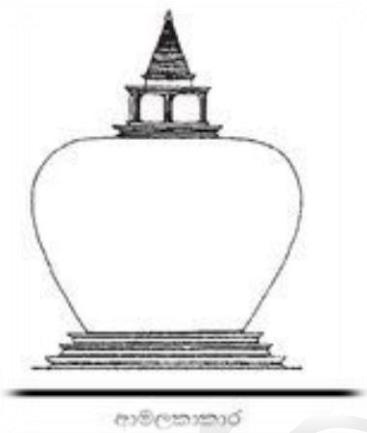
දැදිගම කොටවෙහෙර

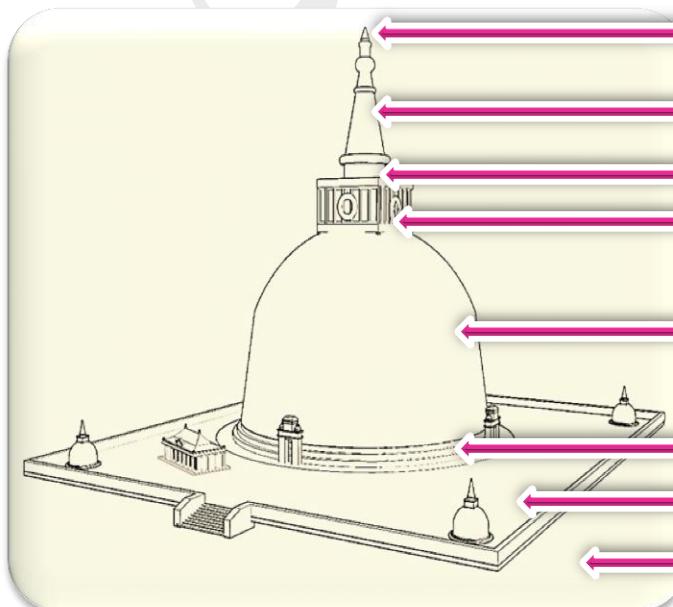
දේමල මහා සුය

- ❖ නෙපුම මලක හැඩයට තනන ලද ස්තූප මේ තමින් හඳුන්වනු ලැබේ.
- ❖ උදා:- දැදිගම කොටවෙහෙර, පොලොන්නරුව දේමල මහා සුය.

ආමලකාකාර

- ❖ නෙල්ලි ගෙඩියක හැඩය ගන්නා ස්ථූප මෙම තමින් හඳුන්වයි.
- ❖ උදා:- දැදිගම කොටවෙහෙරින් හමු වූ ස්ථූපය (මහාවාරය වන්දා විකුමසිංහ මහතාගේ මතයට අනුව)

01. එ්‍යඩාමාණිකාය
02. කොත් කැරල්ල
03. දේවතා කොටුව
04. හතරස් කොටුව
05. ගරහය
06. තුන් මහල් ජේසාව
07. සලපතළ මලව
08. වැලි මලව

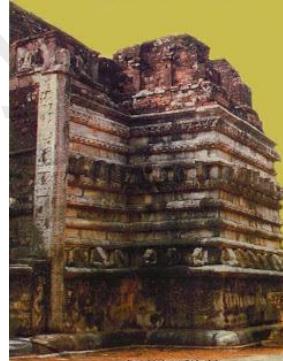
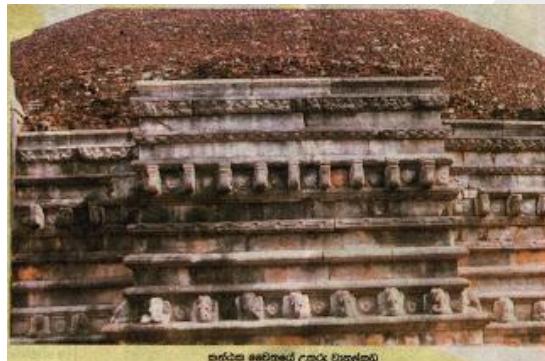
වෙනියගර හෙවත් වටදාගෙය

පොලොන්නරුව වටදාගෙය

- ස්තූපය සඳහා ඉදි වූ වහත්තාකාර පියස්සක් සහිත ගෘහය මෙනමින් හැඳින්වේ.
- ස්තූපයේ ආරක්ෂාව හා බැතිමතුන්ගේ ආරක්ෂාව සැලකිල්ලට ගෙන මෙය නිරමාණය කර ඇත.
- කුඩා පරිමාණයේ ඇතැම් ස්තූප සඳහා ඉදිකර තිබූ බවට අද ද සාක්ෂි ඇත.
- ලංදා:- ප්‍රේපාරමය
අම්බස්තලය
ලංකාරාමය
මැදිරිගිරිය
පොලොන්නරුව වටදාගෙය

වාහල්කඩ/ ආයක

- ✓ ඇතැම් ස්තූපවල ගර්හයට සම්බන්ධ සිව දිසාවට මූහුණලා තනන ලද අපංකාර තොරණ වැනි අංගයකි.
- ✓ මෙය අලංකාරාත්මක කැටයම වලින් යුක්තය.
- ✓ මිනින්තලේ කණ්ඩා වෛතොතායනි තැගෙනහිර වාහල්කඩ උසස් කළාත්මක නිරමාණයකි.

බෝධිසර

නිල්ලක්කගම බෝධිසරය

- බෝධින් වහන්සේ වටා නිවෙන ලද පටු පියස්සක් සහිත මණ්ඩපයය බෝධිසරය ලෙස හැඳින්වේ.
- මෙතෙක් හමු වී ඇති කලාත්මක බවින් උසස් ම බෝධිසරය කුරුණෑගල දිස්ත්‍රික්කයේ නිල්ලක්ගම පිහිටා ඇත.

පියගැටපෙළ

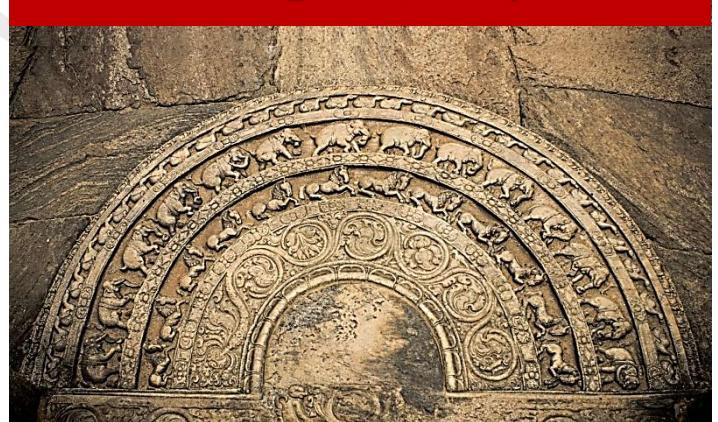
- බෞද්ධ විහාරස්ථානයකට හෝ වෙන යම් ගොඩනැගිල්ලකට පිවිසීමට ඉදි කර ඇත.
- වාමන රුප, පලාපෙන් ආදි කැටයම්වලින් මෙවා අලංකාර කර ඇත.

සඳකඩ පහණ

**අනුරාධපුර බිසේෂ් මාලිගය අසල ඇති
සඳකඩ පහණ**

පොලොන්නරු යුගයට අයත් සඳකඩ පහණ

- ❖ බෞද්ධ සිද්ධස්ථානයකට පිවිසෙන පියගැට පෙළක ආරම්භයේ දක්නට ඇති අර්ධකවාකාර ගල් පුවරුවයි.
- ❖ අනුරාධපුර යුගයේ සිට මහනුවර යුගය දක්වා ඒ ඒ යුගවල සඳකඩ පහණ නිර්මාණවල ඒ රුයුගවලට අනනු ලක්ෂණ ඇත.
- ❖ කලාත්මක බවින් ඉහළම සඳකඩ පහණ අනුරාධපුර බිසේෂ් මාලිගය අසල ඇතිසඳකඩ පහණ යි.
- ❖ අනුරාධපුර යුගයට අයත් සඳකඩ පහණින් හට වතුය නිරුපනය වන බව සෙනරත් පරණවිතාන මහතාගේ අදහස යි.

- අමාවතුරෙහි “අඩසඳපහණ”
- සද්ධරෘත්තාවලියේ
- හා පූජාවලියේ “සඳකඩපහණ”
- පාලි බෞද්ධ ග්‍රන්ථවල “අඩ්ච්චවන්ද ප්‍රාසාණ” ලෙසත් හැඳින්වේ.

මුරගල

- සඳකඩ පහණ හෝ පියගැට පෙළක ආරම්භය පිය ගැටපෙළ දෙපස මෙම නිර්මාණය දැකිය හැකිය.
- ආරම්භයේදී කැටයම් රහිත වූවද පසුව පුන්කළස, බහිරව රුප, පෙණය සහිත නාගරුප, මිනිස් වෙස්ගත් නාරජ රුව මෙයට එක් වේ ඇත.
- අභයගිරියට අයත් රත්න ප්‍රාසාදය ගොඩනැගිල්ල සම්පයේ ඇති මුරගල කළාත්මක අත්ත් උසස් වේ.

කොරවක් ගල

- මුරගලට පිටුපසින් පියගැට පෙළ දෙපස කැටයම් සහිතව හෝ රහිතව අත්වැලක් ලෙස දිගැට්ටුව ඇති ගල් පුවරුව කොරවක් ගලයි.
- මකර මුයයකින් නිකුත් වන ලියවැලක්, වංත්තාකාර දහරයකින් අවසන් වන ලෙස නිර්මාණය කර තිබේ මෙහි ඇති සුලබ කැටයම් වේ.
- කොරවක් ගලේ පිටට පෙනෙන බිත්තියේ සිංහ, හස්ති, නාග හෝ වාමන රුප කැටයමින් විසිනුරු කර ඇත.

අනුරාධපුර යුගයට අයත් සිතුවම් දැකිය හැකි ස්ථාන.

වංශකතා සාහිත්‍ය මගින් ද මේ යුගයේ සිතුවම් පැවති ස්ථාන හඳුනාගත හැකිය. නමුත් මෙම යුගයට අයත් සිතුවම් වර්තමානයේ හමුවන්නේ ස්ථාන කිහිපයක පමණි. ඒ අතර සිගිරිය හා හිඳගල විශේෂ තැනක් ගනී. ඉන්දියාවේ පැරණි අජතන්තා සිතුවම් වලට නැකම් කියන සිගිරි විතු එකල සිතුවම් කළාවේ අපුර්වත්වය පෙන්වුම් කරන්නකි. පැරණි බොද්ධ ආරාම හා ලෙන් විභාරවල සිතුවම් මෙයට සම්ගාමී ව ඇද ඇති බව පැහැදිලි ය. හිඳගල විභාරස්ථානයේ දැනට මැකි ගොස් ඇති සිතුවම් සිගිරි සම්පූද්‍යයට අයත් වූවකි.

01. සිගිරිය
02. හිඳගල
03. වෙස්සගිරිය

සිගිරිය විතු

❖ ලංකාවේ පැරනම විතු ලෙස සැලකෙන මෙම විතු පස්වන සියවසට අයන් වේ.

❖ මල් ලියකම සහිත අලංකාර ශීර්ජාහරණයෙන් සැරසුන හිස් ඇති විවිධ ඉරියවි වලින් යුත් උපුකය පමනක් දැක්වෙන නාරි රුප මේ විතු මගින් දැක්වේ.

❖ කාශ්‍යප රජුගේ බිසෝවරු හා සේවිකාවන් පිදුරුගල විභාරයට මල් පුජාව සඳහා යන අයුරු මෙම විතු මගින් නිරුපනය කරන බවද ඔවුන් අඡ්සරාවන් බවද ඔවුන් විෂ්ඨුලතා හා මෙසලතා නිරුපනය කරන බවද විවිධ මත පළ වී ඇත.

❖ මෙම සිතුවම් දිඹිව

- අජන්තා විභාරයේ බොද්ධ සිතුවම් ගුරු කොට ගෙන නිර්මාණය කර ඇති බවටද මතයක් පල වී ඇත.
- ❖ විතු ඇදීම සඳහා ගල්තලය පිළියෙළ කර ඇත්තේ මැටි, කිරීමැ, දහයියා හා කොඩුබත් වලින් සකස් කර ගෙන ඇති මිශ්‍රණයක් ආලේප කිරීමෙනි. ඒ මත සුදු බුණු ගා පිරීමැද රතු පැහැයෙන් ආකෘති ඇද තිබේ. ඉන් පසු කහ, රතු හා කොල වරණ යොදා විතු සම්පූර්ණ කර ඇත.
- ❖ ගරීරයේ හා අහපසග වල හැඩිය පෙනෙන පරිද්දෙන් රේඛා හාවිතා කර තිබේ. විශේෂයෙන්ම අන් ඇගිලි නිරුපනය කිරීමේදී ඉතා සියුම් ලෙස රේඛා හසුරුවා ඇත. සිහිනිහ හා පියුහුරු වලින් මෙම විතු වලට වඩාත් සංඝ්‍යා බවක් ලැබේ ඇත.

හිඳගල

- සිගිරි විතු සම්පූදාය ගුරු කරගත් විතු මහනුවර ආසන්නයේ හිඳගල විභාරයේ දක්නට ඇත.
- ක්‍රි.ව. 7 වන සියවසට අයන් මෙම විතු දැන් මැකි ගොස් තිබේ.

- සිගිරි සිතුවම් වලටත් වඩා ප්‍රාණවත් රේඛා භාවිතය තුළින් මෙම විතුවලට ලැබේ ඇත. මිනිස් රුප නොයෙක් ඉරියව් වලින් දැක්මට මෙම සිත්තරා සමත් වී ඇත.

පොලොන්නරු යුගයේ විතු කලාව

පොලොන්නරු යුගයේ පැරණි ම සිතුවම් පැවති ස්ථාන ලෙස මහියංගණ ස්ථූපයේ බාතු ගර්හය, දිමුලාගල ලෙන් භා තිව්ක පිළිමගෙය හඳුනාගෙන ඇත. මේ ස්ථානයන්හි පැවති විතුවල බෝධිසත්ත්ව වරිතයේ භා ඛුද්ධ වරිතයේ විවිධ අවස්ථාවන් නිරුපණය කෙරේ. එම බව දැනට ගේෂ වී ඇති සිතුවම් කොටස් තුළින් හඳුනාගත හැකිය. විශේෂයෙන් මේ යුගයේ විශාලතම විතුවලිය දක්නට ලැබෙන්නේ පොලොන්නරුවේ තිව්ක පිළිම ගෙය මේ නමින් හඳුන්වා ඇත. මෙහි ගර්හගාහයේ ඇති සිතුවම් තුළින් ඛුද්ධ වරිතයන් අන්තරාලයේ ඇති සිතුවම් මහින් ජාතක කථාන් නිරුපණය වේ. එම සිතුවම් අතර බුදුරජාණන් වහන්සේ දෙවිලොව සිට සංකස්සපුරයට වැඩිම කිරීම ද සස, වෙස්සන්තර, සාම ආදි ජාතක කථා රසක් ද දක්නට ලැබේ. මේ සියලු කරුණු තුළින් පෙන්නුම් කෙරෙන්නේ එකල දියුණු විතු කලාවක් පැවති බවයි.

පොලොන්නරු යුගයට අයත් සිතුවම් දැකිය හැකි ස්ථාන

01. මහියංගණ ස්ථූපයේ බාතු ගර්හය

මහියංගනය ස්ථූපයේ බාතු ගර්හයේ සිතුවම්

- මෙම විතු අතරින් විශාලම විතුය ලෙස සැලකිය හැක්කේ බුදුරඳන් බෝ මුල අඩියස වැඩ සිටින ආකාරයන් ඒ අසලින් තාපස ලිලාවක් දක්වන අයෙකු වාඩි වී සිටින ආකාරයන් දැක්වෙන විතුය යි.
- ඛුද්ධත්වයට පත්වීම දැක්වෙන විතුයේ බුදුරඳන් වැද පුදා ගැණීමට තුන් ලොවින් පැමිණි දෙවියන්ද මල් අතින් ගත් විෂ්ණු දෙවියන්ද මාරයා පැරදි පලා යාමද දක්නට ලැබේ.
- විතුකරණය සඳහා යොදාගෙන ඇති වර්ණ අතර රතු, කහ, සුදු, දුමුරු යන වර්ණ උපයෝගී කරගෙන ඇත. පොලොන්නරු යුගයේ සම්පූද්‍යාධික රේඛා විතු අතර පැරණිතම විතු වශයෙන් මෙම විතු හැඳින්විය හැකිය.

02. දිගුලාගල ලෙන්

- බිත්තියේ රඹ පාටට තුරු කහ පැහැයක් යොදා දුෂ්චරු රතු පැහැයෙන් විතු ඇද ඇත.
- විතුවල මානව රුපවල රඹ පැහැය ශරීරයට යොදා ඇත.

දිගුලාගල ලෙන තුළ ඇති සිතුවම්

03. තිව්ක පිළිමගේ

- පොලොන්නරු යුගයේ විශාලතම විතුවලිය තිව්ක පිළිම ගෙය තුළ දක්නට ලැබේ.
- මෙහි ගන්ධකුරියේ ඇති විතුවිශාල වශයෙන් බුද්ධ වරිතය නිරූපනය කරන අතර අන්තරාලයේ සිතුවම වලින් ජාතක කථා නිරූපණය කරයි.
- මට සිලිටු කළ වියලි බිත්ති මත රතු පැහැයෙන් විතුවල බාහිර රේඛා නිරූපනය කර ඇති අතර කහ හා කොළ වර්ණ යොදා විතු සම්පූර්ණ කර තිබේ.
- අජන්තා විතු සම්පූදාය අඛණ්ඩව ලංකාවේ 12 වන සියවස දක්වාම පැවති බව තිව්ක පිළිම ගේ බිතු සිතුවම මගින් පැහැදිලි වේ. බුද්ධිම් දෙවිලොව සිට සංකස්ස පුර වෙත වැඩිම කිරීම, විශාලා මහනුවර තුන්විය දුරලීමට වැඩිම කිරීම පිළිබඳ සිතුවම් අද ද පැහැදිලිව හදුනා ගත හැක. අන්තරාලයේ සිතුවම වලින් සස ජාතකය විදහා දැක්වෙන සිතුවම පැහැදිලිව හදුනා ගත හැක. මෙම සිතුවමට අමතරව වෙස්සන්තර ජාතකය, ගුත්තිල ජාතකය, සාම ජාතකය, කුස ජාතකය, මහා උම්මග්ග ජාතකය, පිළිබිමු කරන විතු ද මේ සිතුවම අතර දක්නට ඇත.

පොරාණික උරුමයන් රැක ගැනීම සඳහා පිහිටුවා ඇති ආයතන

- පුරා විද්‍යා දෙපාර්තමේන්තුව
- මධ්‍යම සංස්කෘතික අරමුදල
- ජාතික කොතුකාගාරය

පෙළරාණික උරුමයන් රක ගැනීම සඳහා අපට කළ හැකි දේ

- ✓ පැරණි ගබාල් බැමි මත ඇවිද යාමෙන් වැළකීම.
- ✓ එම ස්ථාන වල ඇති විතු, කැටයම වැනි දේ කුරුවූ ගැමෙන් හෝ සිරීමෙන් වැළකීම.
- ✓ පැරණි නිර්මාණ හෝ ගබාල් මත වාඩි වී සිටීමෙන් වැළකීම.

21 පාඩම බෞද්ධ සාහිත්‍යය රස විදිමු.

අනුරාධපුර සාහිත්‍ය යුගය

- මෙරට ඉතිහාසයේ ආදිතම අවධිය අනුරාධපුර යුගය යි. මෙම යුගයේ සිංහල බෞද්ධ සාහිත්‍යය පිළිබඳ තොරතුරු අවුවා හා වංශ කතාවන්හි සඳහන් වේ.
- මෙරට පැරණි ම සිංහල බෞද්ධ සාහිත්‍ය කෘති වශයෙන් සැලකෙන්නේ සිහලටය කරා හෙවත් හෙළ අවුවා ය. එහෙන් මේවා අද දක්නට නොලැබේ.
- අනුරාධපුර යුගයට අයත් පැරණි ම සිංහල පදා නිර්මාණ හමුවන්නේ සිගිරි කැටපත් පවුරේ ය.

සිහලටය කරා හෙවත් හෙළ අවුවා

මිහිදු හිමියන් වවන මාර්ගයෙන් ගෙන ආ පෙළ අවුවා(පාලි අවුවා) මෙරට හික්ෂුන් වහන්සේලා හෙළබසින් උගත් බව සඳහන්වේ. එසේ හෙළබසින් පාඩම් කරගත් අවුවාවන් පොත්ලිවීම ආරම්භ වූ (ක්‍රි.පු 1වැනි සියවස) කාලයෙහි හික්ෂුන් වහන්සේලා විසින් හෙළබසින්(සිංහල) ග්‍රන්ථාරුසි කළහ. සිංහල සාහිත්‍යයේ විරන්තන ග්‍රන්ථ වූ මෙම පොත් පෙළ හෙළ අවුවා ලෙසින් හැඳින්වේ. බුද්ධසේෂ්ඨ හිමියන් ක්‍රි.ව පස්වන සියවසෙහි ලක්දිවට පැමිණ පාලි අවුවා ලියන ලද්දේ මෙම හෙළ අවුවා උපකාර කරගෙනය. එහිදී උන්වහන්සේ අවියකතා පහක් ඒ සඳහා තොරාගත් බව සඳහන්වේ. එනම් මහා අවියකරා, මහාපච්චරියටිකරා, කුරුන්දී අවියකරා, අන්ධකටියකරා, සංඛ්‍යාපකටියකරා යනුයි.

සිගිරි ගි

නිල් කටරෙල් මලෙකැ අවුණු,
වැටකොල මල සෙයි,
සැන්දැහා ගි සිහිවෙන්න්,
මහනෙල් වන හයෝන්වන පුන්

අනුරාධපුර යුගයේ ඉතා අනුස්මරණීය වූ සාහිත්‍ය සටහනක් ලෙස සිගිරි ගි දැක්විය හැකිය. දැනට ප්‍රකාශිත ගිලා ලිපි හැරුණු විට මෙතෙක් සොයාගෙන ඇති සිංහල සාහිත්‍යයේ ඉතාම පැරණිම සටහන හැටියට ඇත්තේ මේ ගි සමුහය යි. භයවන සියවසේදී පළමුවන කාශ්‍යප රජතුමා සතුරන්ගෙන් ආරක්ෂාවීම සඳහා සිගිරියෙහි වාසය කර ඇත. විතු කලාව සම්බන්ධයෙන් ද මෙය ඉතා වැදගත් වේ. සිගිරි කැටපත් පවුරේ ඇති මුළ ගි ගණන 685කි. එම ගි එක් අයෙකුගේ රවනයක් නොවන අතර සිගිරිය තැරුණු අය තම හැඟීම රිසි සේ වර්ණනා කළ අවස්ථාවන් ලෙස දැක්විය හැකිය. ගි සිවුපදකරණය මෙකල බෙහෙවින් දියුණුව පැවති සෙනරත් පරණවිතාන මහතාගේ අදහසයි.

අනුරාධපුර යුගයට අයත් දැනට ගේෂ වී ඇති කෘති

සියල්ලකර

- සිහිර හි හැරුණු විට ර්ලහට ඉතා පැරණි හි ඇති සිංහල පදායන් හමුවන්නේ සියල්ලකර නම් ග්‍රන්ථයෙනි.
- මෙය ක්‍රි.ව නව වන සියවෙශහි මධ්‍ය කාලයේදී රවනා කරන ලද්දකි.
- සංස්කෘත අලංකාර ගාස්තුයේ සුපුසිද්ධ කාච්චාදර්ශය නම් පදාය කාච්චා ඇසුරු කරගෙන සලමෙවන් නම් රෝජකු විසින් මෙම සියල්ලකර පදාය කාච්චා රවනාකර ඇත.

සිබවලද හා සිබවලද විනිසු

- සිංහල සාහිත්‍ය ඉතිහාසයේ පුරාතන අවධියට අයත් ඉතා පැරණි පදාය කෘතියකි.
- සිබවලද විනිසු උපසපන් හික්ෂුන් සඳහා රවනා කරන ලද ගාසනික විනය නීති සංග්‍රහයකි.
- සිබවලද වඩාත් පැහැදිලි කිරීමේ අරමුණින් සිබවලද විනිසු රවනාකර ඇත.

දම්පියා අවුවා ගැටපදය

- පුරාතන සත්‍ය ගැටපද පොත් අතර පැරණිම ග්‍රන්ථය සි.
- දම්පදවිය කතාව සිංහලයන්ට වඩාත් පහසුවෙන් දැන ගැනීමට දම්පියා අවුවා ගැටපදය රවනාකර ඇත.

පොලොන්නරු සාහිත්‍ය යුගය.

අපේ රජ දරුවන් පොලොන්නරුව මධ්‍යස්ථානය කොට ගෙන රාජ්‍ය පාලනය සිදු කළ අවධිය පොලොන්නරු යුගය සි. මෙරට සාහිත්‍ය වංශකතාවට අගනා ගදා පදාය කෘති කිහිපයක් මෙකල රවනාවිය.

පොලොන්නරු සාහිත්‍ය යුගයට අයත් ගදා කෘති

අමාවතුර

ගුරුලිගෝලී පැඩිතුමා විසින් රවනා කරන ලද මේ කෘතිය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පුරිසදම්සාරලී ගුණය වර්ණනා කරන්නකි. “බුදුගුණ අනන්ත වන බැවින් නව ගුණ හැම කිවත් නොපිළිවනින් එහි පුරිසදම්සාරලී යන පදය ගෙණ ද.....” යනුවෙන් ග්‍රන්ථ ආරම්භයේ හා අවසානයේ කෙරෙන විවරණය ඒ බව තහවුරු කරයි. එතෙක් පාලි භාෂාවෙන් පැවති දමනකතා දහඳව පිළිබඳ ව ග්‍රාවක ජනතාවට දැන ගැනීමට හැකි වූයේ ද මෙම අමාවතුර කෘතිය තුළිණි.

ධර්මපුද්ධිපිකාව

ගුරුලිගෝලී පැඩිතුමන්ගේ විශාරද දැනුම ප්‍රකට කරන මෙම ග්‍රන්ථය පාලි බෝධිවංශය පදනම කරගෙන රවනා කරන ලද්දකි. එය බෝධින් වහන්සේ වටා ගෙනුණු කතාවලින් සංගහිත වුවක් බව “ ගුරුලිගෝලීන් විසින් රවනා කරන ලද දරම පුද්ධිපිකාව නම බෝධිවංශ පරිකාරා නිමි” යනුවෙන් ග්‍රන්ථාවසානයේ සඳහන් ප්‍රකාශයෙන් පැහැදිලි වේ.

බුද්ධිසරණ

බුදුරුදුන්ගේ නව අරහාදී ගුණ වර්ණනා කෙරෙන අමෙනාවහ විද්‍යා වක්‍රවර්ති නම් පැඩිවරයා විසින් රවනා කරන ලද්දකි. “ බුද්ධන් සරණ යෙමිය බුත්සරණ යා යුතු” යනුවෙන් සැම ජේදයක් ම අවසානයේ දක්වා ඇත. බුත්සරණ යනුවෙන් මෙම ග්‍රන්ථය හඳුවන්නේ එම නිසාය. ආරම්භක පර්විජේද වලින් බුද්ධ වරිතය හා සමහර ජාතක කතා මෙන් ම නව අරහාදී බුදුරුදුන්ගේ දේශනා විලාශයන් පිළිබඳ ව ද විස්තර

වේ. මෙය පාලියෙන් ලියුවුණු කතා පූවත් සිංහලයට නැගීමක් ලෙසට හැඳින්විය භැංකිය. එක්තරා ගිතවත් බවකින් වඩාත් නිරිමාණවත් ව කතුවරයා මෙම කෘතිය රචනාකර ඇත.

“එම් මහිර රුව ඇසු හෙත් මැ, එම් මහිර ඩබ කණෑ හෙත් මැ, දකුණුනින් ගත් කඩුව බිම වැටී හෙනබව තොදුනැ, වමතින් ගත් පළහය වැටී හෙනබවේ තො දැනැ, දෙක දෙඅතින් හෙලා ශ්‍රී පාදයෙහි වැදු වැතිර ගොස් ‘ දතිම ස්වාමිනි, හැදින්නෙමි ස්වාමිනි……’ ” (අංගුලිමාල දමනය)

“අභිජන් වැසි ගිය ඇත් රජ යැ, මැත් සවණක් සහ බුදුරෙසින් සැදී ගිය බුදුරජාණය් යැ, අභි කේපයෙන් රත් වැ යටත වැනි ඇස් ඇති ඇත් රජ යැ, මැත් කරුණායෙන් තෙත වැ ගය නිල්මහනෙල් පෙනී පරයන ඇස් ඇති බුදුරජාණය් යැ.....” (නාලාගිරි දමනය)

ଓଡ଼ିଆ ଲେଖକ

සයදාවන

සිංහලයෙන් රචනා වූ පැරණි ම ගී කාව්‍ය දෙකක් ලෙස මුවදෙව්දාවත හා සසදාවත සැලකේ. මෙම කාව්‍ය දෙකට වස්තු විෂය වී ඇත්තේ මඟ දෙව් ජාතකය හා සස ජාතකය යි. මෙම කත්වරුන් කවුරුන්ද යන වග සඳහන් නොවේ. සසදාවතට යොදාගත් භාෂාව මුවදෙව්දාවතට යොදාගත් භාෂාව තරම් සුම්මට නොවේ. මහා කාව්‍ය සම්ප්‍රදාය අනුගමනය කරමින් කත්වරුන් දෙදෙනාම මෙම ග්‍රන්ථ රචනා කළ ද බෙඳා මුහුණුවරත්, තම ස්වාධීනතාවත් රැක ගනිමින් නිරමාණකිලිව තම කාර්යය නිම කොට ඇත. බුදුග්‍රෑහ වැනිමේ දූෂ්කරතාව මුවදෙව්දාවත කවියා දක්වා ඇත්තේ මෙසේය.

ବନ୍ଦିମ ଦ ମା ମେନେନ୍ ଗୁଣ ହିମିଯା କିଯନ୍ତିର
ପୋଖାନେମ ନେଲିଛି'ଷିନାଵିନା ପଲାନ୍ତ ହୋତ ତଃର ବର

“මා අනන්ත බුදුගූණ කියන්නට ගන්නට ගන්නා මෙම උත්සාහය තෙවෙම් තුයකින් පිනිබිඳු අමුණා පැලදීමට ගන්නා උත්සාහයක් වැනි ය”

ଦୁଇଦେଖି ଯାହିନ୍ତା ଛୁଟା

දඩිදෙණිය අගනගරය බවට පත් වුයේ ක්‍රි.ව 1232 දී තුන්වන විජයබාහු රජතුමාගෙනි. එතැනින් ඇරුමූණ දඩිදෙණියුගය පළමුවන බුවනෙකබාහු රජතුමා යාපහුව තම රාජධානිය ලෙස තෝරා ගැනීමත් සමඟම අවසන් විය. ගදු පදු සාහිත්‍ය කෘති සිංහලෙන්, පාලියෙන් හා සංස්කෘත හාජාවෙන් රචනා වූ යුගයක් ලෙස මේ අවධිය සැලකේ. සිංහල සාහිත්‍යයට ඉමහත් පෝෂණයක් දෙන උසස් නිරමාණ බිජිකළ සාහිත්‍ය නිරමාණකරනයේ විශාරද ගිහි පැවිදි පඩිවරුන් කිහිප දෙනෙකු මෙකල සිට ඇති.

ଦେଇଦେଖେ ପ୍ରାଣିତଥା ଘୁମାଯିବ ଅଯନ୍ତେ ଗଢ଼ୀ କାହନି

ଭୁବନେଶ୍ୱର

නව අරභාදී බුද්ධග්‍රන්ථවල අරහං ගුණය තේමා කරගෙන පූජාවලිය රචනා කරනු ලැබුවේ මයුරපාද පිරිවෙන්පති බුද්ධප්‍රත්‍රි හිමිපාණක් විසිනි. දෙවන පැරකුම්බා රජුගේ ඇමතියෙකු වූ දේවප්‍රතිරාජගේ ආරාධනයෙන් මෙම ගුන්පය රචනාකර ඇත. **පරිවෙශද 34ක්** ඇති මෙහි ගොතම බුද්ධරුදුන් සුමෙධ තාපස අවධියේ දි දිප්-කර බුද්ධරුදුන් වෙතින් නියත විවරණ ගැනීමේ සිට පරිනිර්වාණය තෙක් වූ බුද්ධ වරිතය 32වන පිරිවිජේදය දක්වා ඇත. පරිවිජේද 33- 34හි ලංකාවේ ඉතිහාසය || පැරකුම්බා රාජ්‍ය සමය විස්තර වේ. බුද්ධරජාණක් වහන්සේට සිදු කරන පූජාවන් රසක් මෙහි ඇතුළත් වන අතර පොදු ජනතාවට ගැලුපෙන බස් වහරක් යොදාගෙන අසන්නන්ගේ ගුද්ධා හක්නිය වර්ධනය වන අයුරින් කතාවස්තු රචනාකර ඇත.

සද්ධර්මරත්නාවලිය

“සද්ධර්මය තමැති මිණිකැට ඇමුණු මාලය” යන අරුත ගෙනෙන සද්ධර්ම රත්නාවලිය ධර්මසේන තම හිමිනමකගේ නිර්මානයකි. පාල දම්මපදච්ච කතාව ඇසුරු කරගෙන රවනා වුව ද එය කිසි විටෙකත් පදානුගත පරිවර්තනයක් නොවේ. සද්ධර්ම රත්නාවලිය පොදු බොද්ධ මහජනයාගේ අඩ්ලාඡයන් උදෙසා ම රවනා කළ බව ගුන්ථාරම්භයේ දී සඳහන් පායයෙන් පැහැදිලි වෙයි.

“ එසේ හෙයින් යම කෙනෙක් තුවන මධ්‍යත් කුසලවිජන්දය ඇති ව ධර්මාභියෝගයට උපදෙස් ලදින් බණ දැන පින්කම හැසිර නිවන් සාදාගනිත්නම එසේ වූ සත් පරුෂයින්ට වැඩ සඳහා සද්ධර්ම රත්නාවලි තම ගුන්ථයක් කරම හ.” යනුයි.

ගැමි වහරට සම්ප වූ උපමා උපමේයයන් බහුල ලෙස යොදාගැනීමත්, වරිත නිරුපණය හා අවස්ථා නිරුපණයන් මෙහි ඉතා දක්ෂ ලෙස කතුවරයා යොදා ඇත.

දහමිසරණ

බුත්සරණ රවනා ගෙලියට අනුගත ව යමින් දහම සරණ ගුන්ථය ද රවනා වී ඇත. බුත්සරණ යෙමි සි බුත්සරණ යා යුතු යනුවෙන් බුත්සරණයෙහි නිතර සඳහන් වන පරිදිම මෙහි දී දහම සරණ යා යුතු යන්න නිතර භාවිත වීම මේ නම ඇති වීමට හේතු වී ඇත. කතුවරයා කවුරුන්ද යන්න නිශ්චිතව දැක්විය නොහැකිය. සංස්කෘත වචන බහුලව විශුද්ධ මාරුගයේ දැක්වෙන දම්මානුස්සනිය පදනම් කර ගෙන දහම සරණ රවනා කර ඇති බව විද්‍යාත් මතය සි.

සහසරණ

තිසරණ පොත් පෙළේ තෙවැන්න සහසරණ සි. කතුවරයෙකු ගැන සඳහනක් නොමැත. සංසරත්නය කෙබලු ගුණ ඇති උතුම පිරිසක් ද යන වග ජනතාවට කෙටියෙන් පැහැදිලි කරදීම මෙම කාන්තියෙහි තේමාවයි. ත්‍රිපිටක අවස්ථාව විශ්වාස පාරුගයෙන් ලපා ගත් තොරතුරු මෙහි ඇතුළත් වන අතර ඒ නිසා අටුවා කතා හෙළ බසින් කීමට ගත් උත්සාහයක් ලෙස ද මෙය හැඳින්විය හැකිය.

කවිසිලමිණ

භාරතීය අලංකාර ගාස්තුය පදනම් කරගෙන තිර්මාණය වූ සිංහලයේ විශිෂ්ටතම මහා කාචාය කවිසිලමිණ සි. කුසඳාකව ලෙසින් හැඳින්වුණු මෙය ‘කවිසිලමිණ’ ලෙස ප්‍රකාශ වූයේ හෙළ කලාවේ වටිනාම කාචාය වූ නිසා ය. මෙහි කතුවරයා දීඩේණියේ රුක්මි කළ දෙවන පැරකුම්බා නිරිලුන් ය. ගුන්ථය රවනා කිරීමට මූලික කරගෙන ඇත්තේ කුස ජාතකය සි. මේසදුනය වැනි සංස්කෘත මහා කාචායක අන්තර්ගත සර්ග බන්ධන ආදි කාචා රිති භාවිතයට ගනිමින් ගාංගාර රසය ද්‍රව්‍ය ලෙස රවනාකර ඇති මෙය සර්ග 15කින් භා ගී 770කින් යුත්ත වේ. එකල කවිසිලමිණ ඉගෙනීම උගෙනෙකු වීමේ මගක් ලෙස සැලකිණ.

ජාරණී සාහිත්‍ය කෘති පරිශීලනයෙහි ඇති වැදගත්කම.

- පැරණි ආගමික, සාමාජික, දේශපාලන තොරතුරු මෙන් ම තවත් බොහෝ ඉතිහාසගත කරුණු පිළිබඳ ව දැනුම ලබා ගත හැකි වීම.
- පැරණි කෘතිවල භාෂා භාවිතය පිළිබඳ ව හැඳුරුමට හැකි වීම.
- රස වින්දන හැකියාව වර්ධනය කර ගැනීමට හැකියාව ලැබේම.

22. පාඩම

රාජ්‍ය පාලනය පිළිබඳ බොද්ධ ඉගැන්වීම.

යහපත් රජ්‍ය පාලනයක් සඳහා මග පෙන්වන බොද්ධ ඉගැන්වීම

1. දස සක්විතිවත්
2. සජ්ත අපරිභානීය ධර්ම
3. සතර සංග්‍රහ වස්තු
4. සතර අගතියෙන් තොරවීම

01. දස සක්විතිවත්

► දස සක්විතිවත් නමින් හැඳින්වෙන මෙම රාජ්‍ය පාලන පිළිවෙත් දහය දීස නිකායේ වක්කවත්ත් සිහනාද සූත්‍රයේ දැක්වේ.

01. අමුදරුවන් ඇතුළ රජ පවුලේ පිරිසට ධාර්මික රකච්චය සැලසීම.
02. රට රකින බල සෙනාහට ධාර්මික රකච්චය සැලසීම.
03. රාජ්‍ය සේවයේ නියුතු විවිධ තනතුරු දරන ක්ෂතීය පිරිසට ධාර්මික රකච්චය සැලසීම.
04. කෘෂි කර්මාන්තය ආදි නිෂ්පාදන කටයුතුවල නිරත බ්‍රාහ්මණ ගෘහපතින්ට ධාර්මික රකච්චය සැලසීම.
05. කුඩා ගම්වල වැසියනට හා ජනපදවාසීන්ට ධාර්මික රකච්චය සැලසීම.
06. ජනතාවගේ සඳාවාර සංවර්ධනයට මහ පෙන්වන ගුමණ බ්‍රාහ්මණ පිරිස්වලට ධාර්මික රකච්චය සැලසීම.
07. තිරිසනුන්ට හා පක්ෂීන්ට ධාර්මික රකච්චය සැලසීම.
08. රටේ අධාර්මික ක්‍රියා ඇති නොවන අයුරින් කටයුතු කිරීම.
09. දිලිංගනයාට දනය දීම.
10. සිල්වත්, ගුණවත්, වියත් මහණ බමුණෙන්ගේ අවවාද අනුශාසනා ලබා ගනිමින් රට පාලනය කිරීම.

දස සක්විතිවත්වල අන්තර්ගත බොද්ධ රාජ්‍ය පාලනයකින් අපේක්ෂා කරන වැදගත් කරගෙන.

1. ධාර්මික රාජ්‍ය පාලනය.
2. මිනිස් තිරිසන් ආදි සැම කොටසකට ම ආරක්ෂාව ලබා දීම.
3. නීතිය ක්‍රියාත්මක කරමින් නීති විරෝධී අධාර්මික ක්‍රියා වැළැක්වීම.
4. සුදුසු ප්‍රදේශීලියන්ගෙන් උපදෙස් ලබා ගැනීම.

02. සජ්ත අපරිභානීය ධර්ම

- බුද්ධ කාලීන හාරතයේ රාජ්‍යීය හා සම්ඛාණීය හෙවත් ගණතන්තු යනුවෙන් පාලන කුම 2ක් පැවතුනි.
- ව්‍යැඩි රජදරුවන් ඒ අතරින් ගණතන්තු පාලනයක් ක්‍රියාත්මක කළ බව සඳහන් වේ.
- ඔවුන්ගේ අභිවෘද්ධිය ඇති කළ, පිරිහිම වැළැක්වූ එම පාලන කුමය ප්‍රතිපත්ති හතුකින් යුතුක්ත වූ අතර ඔවුන් ඒවා ඉගෙන ගත්තේ බුදුරුද්‍යන්ගෙනි.

1. නිතර නිතර රස්වීම.
2. සමගි ව රස් වී, සමගිව සාකච්ඡා කොට, සමගි ව විසිර යාම.
3. පෙර නොපැන වූ නීති, නොපැනවීම හා පනවන ලද නීති කඩ නොකොට ආරක්ෂා කිරීම.

4. වැඩිහිටියන්ට හා ඔවුන්ගේ අදහස්වලට ගරු කිරීම.
5. කාන්තාවන්ට ආරක්ෂාව සැලසීම.
6. ව්‍යෝගී රාජ්‍යය ඇතුළත හා පිටත පූජනීය ස්ථාන ආරක්ෂා කිරීම හා කඩ නොකොට පූද සිරින් පැවැත්වීම.
7. තම රාජ්‍යයට පැමිණීම හා පැමිණෙන පූජනීය උතුමන්ට පහසුකම සැලසීම.

දස සක්විතිවත්වල අවධාරණය නොවන, සප්ත අපරිභානීය ධර්මවල ඉගැන්වෙන වැදගත් පාලන පත්ති.

01. රාජ්‍ය පාලකයින් සමගිව ක්‍රියා කිරීම.
02. නීතිය නිසි ලෙස ආරක්ෂා කිරීම.
03. කාන්තාවන්ට ආරක්ෂාව සැලසීම.
04. පූජනීය ස්ථාන ආරක්ෂා කරමින් එම උතුමන්ට පහසුකම් සැලසීම.

03. සතර සංග්‍රහ වස්තු

- ▶ සමාජයක සැම පූද්ගලයෙකු විසින් ම අනුගමනය කළ යුතු පිළිවෙත් හතරකි.
- ▶ මෙම පිළිවෙත් විශේෂයෙන් ම නායකත්වය දරන්නොකු තුළ තිබිය යුතුය.

01. දානය.
02. ප්‍රිය වචනය.
03. අර්ථ වර්යාව.
04. සමානාත්මකාව.

01. දානය

- ❖ දානය යනු තුදෙක් ආගමික කටයුත්තක් පමණක් නොව පාලකයා විසින් රටේ ජනතාවගේ ආර්ථික අභිවෘත්‍ය උදාකරණීමේ අරමුණින් ප්‍රාග්ධනය සැපයීම සි.
- ❖ ගොවිතැන් කරන පිරිසට අදාළ තුමිය, බිත්තර එ්, පොහොර, ජලය ලබා දීම.
- ❖ වෙළෙඳාමේ යෙදෙන අයට වෙළෙඳපොල හා ප්‍රාග්ධනය ලබා දීමත්, රාජ්‍ය සේවයේ හෝ වෙනත් සේවාවන් සපයන පිරිස් සඳහා නිසි ලෙස බත් වැටුප් ලබා දීම.

මෙසේ රජු කිරීමෙන් ජනතාව ද වගවීමෙන් යුතුව ක්‍රියා කරමින් සොරකමින්, වංචාවෙන්, දුෂ්ණයෙන්, ප්‍රාණසාතයෙන් තොරව කටයුතු කිරීමට පෙළමෙයි.

02. ප්‍රිය වචනය

- ▶ ප්‍රිය වචන යනු යහපත් වචන සි.
- ▶ එනම් වචනයෙන් සිදු වන වැරදි හතරෙන් තොර ව කතාබස් කිරීම සි. (බොරුව, කේළම, ඩිස් වචන, රඹ වචනයෙන් වැළකීම)
- ▶ පාලකයා ද පූජාවට සත්‍ය ප්‍රකාශ කිරීමත්, ඔවුන් හේද කිරීමෙන් වැළකී සමගිය දියුණු කිරීමත්, අර්ථවත් දේ කතා කිරීමත්, කනට මිහිර ප්‍රියගිලි කතාබස් ඇති බවත් යහපත් පාලනයක් සඳහා අවශ්‍ය වේ.

03. අර්ථ වර්යාව

- අනුත්තේ යහපත හා දියුණුව පිණිස කටයුතු කිරීමයි.
- සැබු පාලකයාට ජනතා සේවය හැර වෙනත් අරමුණක් තිබිය නොහැකි අතර එය ඔහුගේ පරම යුතුකම වේ.
- මෙත්තා, කරුණා, මුදිතා, උපේක්ෂා වන සිව බඩුවරණ නම වූ ගුණ ධර්ම වලින් හදවත පූරවාගත් පාලකයෙකුට ජවතාවට අර්ථවත් සේවාවක් කිරීමට පහසුය.
- රට වැසියන් තම දරුවන් ලෙස සිතා කටයුතු කිරීමෙන් පිය යුතු සබඳතාවෙන් යුතුව ජනතාවට සේවය කළ හැකිය.

04. සමානාත්මකාව

- රටක ජනතාව විවිධ කුල, ජාති, ආගම, භාෂා අනුව වර්ග වී සිටිය ද ඒ සඳහා දෙනා කෙරෙහි සම සිතින් කටයුතු කිරීම සමානාත්මකාව සි.
- මේ ගුණාංශය නිසා රට වැසියාගේ අයිතිවාසිකම හා නිදහස සමාන අයුරින් සුරක්ෂිත වේ.
- ගිෂ්ව නායක, පන්ති නායක, නිවාස නායක, ක්‍රීඩා කණ්ඩායම් නායක ආදි තනතුරු ලැබුව විට ද මෙම සමානාත්මකා ගුණයෙන් ක්‍රියා කළ යුතුය.

04. සතර අගතියෙන් තොර වීම.

- අගතිය යනු නීතියට, යුක්තියට, ධර්මයට ප්‍රහැනිව (විරුද්ධව) ක්‍රියා කිරීම සි.
- එසේ කිරීමට පාලකයා පොලුඡිවන කරුණු හතරකි.
 1. ජන්ද
 2. ද්වේෂය
 3. හය
 4. මෝහය

යුක්තිය හා සාධාරණත්වය ඉවුවන ලෙස ක්‍රියා කිරීමෙන් අගතිගාමිත්වය වැළකේ.

01. ජන්දය

- ජන්දය යනු කැමැත්ත සි.
- අගතිගාමි වීම යනු තමන්ගේකම, තැදුකම, හිතවත්කම, පාක්ෂිකත්වය ආදි පොද්ගලික රුවී අරුවිකම් සලකා අයුතු වැඩ කිරීම සි.

02. ද්වේෂය

- ද්වේෂය යනු විරුද්ධවාදී සිතුවිල්ලකි.
- තමන්ගේ තොවන, තමන්ට විරුද්ධ, තම පක්ෂයේ තොවන අයට අසාධාරණකම කිරීමයි.
- ද්වේෂයෙන් අගතියට ගිය පාලකයෙකුට යුක්තිය හෝ අයුක්තිය, සුදුසුකම හෝ තුසුදුසුකම, සාරධරීම හෝ අසාර ධර්ම තොපෙන්.
- ද්වේෂය සහිත පාලකයෙකුට මධ්‍යස්ථ හෝ නිවැරදි තීරණ ගතනොහැකිය.

03. හය

- කිසියම් පුද්ගලයෙකුට හෝ සංවිධානයකට ඇති බිය නිසා ජනතාවට අභිතකර වැරදි තීරණ වලට එළඟීම සි.
- එසේ ක්‍රියා කිරීම රට වැසියාට නිසැකවම හානිදායකය.

04. මෝහය

- ❖ මෝහය යනු මූලාවයි.
- ❖ සමාජය තුළ නීතිය, සාමය නිසි ලෙස ක්‍රියාවට තැබීමට මෝහය ඇති පාලකයෙකුට තොහැකිය.
- ❖ යුක්තිය හා අයකුතිය හොඳ තරක තොරා බෙරා ගැනීමට පාලකයාට තික්ෂණ බුද්ධියක් තිබිය යුතුය.

23. පාඩම

ශ්‍රද්ධාව නිවන් මගහි පිවිසුමයි.

- **ශ්‍රද්ධාව වැශිරිය යුතු බීජයක් ලෙස සැලකීමට හේතුව.**

ශ්‍රද්ධාව මූල් කරගෙන නිවන් මගට පිවිස එහි ගමන් කරන ග්‍රාවකයා සිලයෙන් සමාධියට ද, සිලයෙන් හා සමාධියෙන් ප්‍රජාවට ද ලඟා වී රාග, ද්වේෂ, මෝහ ආදි කෙලෙස් ගිනි නිවා සියලු දුක් නිම කිරීම සි.

ගුද්ධාව යනු...

- ගුද්ධාව නම් අප සිතෙහි තෙරුවන් පිළිබඳ ව ඇති වන විශ්වාසය යි.
- නුවණීන් විමසා කරුණු තේරුම ගෙන ත්‍රිවිධ රත්නයෙහි ගුණ මහිමය පිළිබඳ ව සිත් සතන් තුළ ඇති කර ගන්නා පැහැදිලි යි.
- බුද්ධරජුන්ගේ බුද්ධත්වය පිළිබඳවත්, ධර්මයෙහි ගුණ මහිමයත්, සංසයාගේ සූපටිපන්නතාව පිළිබඳවත් ඇති වන විශ්වාසය මෙයින් අදහස් කෙරේ.
- මෙම ගුද්ධාව යනු අවබෝධයෙන් තොර පැහැදිලි හෝ අන්ද හක්තිය හෝ නොවේ. පදනමක් නැති ඇදහිම හෝ අව්‍යාරච්ච වන් විශ්වාසය හෝ නොවේ.

අවෙව්වූපසාදය යනු...

- ✓ ත්‍රිවිධ රත්නය පිළිබඳ කරුණු දැන ඇති කර ගන්නා පැහැදිලි යි.

ගුද්ධාවේ ආකාර දෙකකි.

1. අමුලිකා ගුද්ධා
2. අකාරවත් ගුද්ධා

1. අමුලිකා ගුද්ධා

- කරුණු නොදැන පදනමකින් තොරව ඇති වන ගුද්ධාව අමුලිකා ගුද්ධා හෙවත් මුල්නැති ගුද්ධා ලෙස හැඳින්වේ.

2. අකාරවත් ගුද්ධා

- කරුණු දැනීමෙන් ඇතිවන ගුද්ධාව අකාරවත් ගුද්ධා (බුද්ධිමය ගුද්ධාව) ලෙස හැඳින්වේ.
- අවෙව්වූපසාදය ඇති වනුයේ අකාරවත් ගුද්ධාන තුළිනි.
- අකාරවත් ගුද්ධාව ඇති වනුයේ කරුණු විමසීමෙන් බැවින් තෙරුවන පිළිබඳ ව කරුණු විමසීමට, පරික්ෂා කිරීමට, ප්‍රශ්න කිරීමට බුදුන් වහන්සේ අනුබල දී ඇත.

නිවන යනු...

- ❖ නිවන යනු නිවීමයි.
- ❖ රාග, දේශ, මෝහ යන කෙලෙස් ගිනි නිවා ගැනීම යි.
- ❖ රාගය නම් අරමුණුවල ඇලෙන ගතිය යි.
- ❖ දේශය නම් අරමුණුවල ගැවෙන ගතිය ය.
- ❖ මෝහය නම් මුලා වන ගතිය යි.
- ❖ මේවා පාලනය කර ගැනීමට ගුද්ධාව බෙහෙවින් ම උපකාරී වේ.

තෙරුවන් සරණය..!